

У Заводскім раёне сталіцы працуюць шматлікія заводы-гіганты, дзейнічае больш за 100 прадпрыемстваў у свабоднай эканамічнай зоне «Мінск». Як такая асаблівасць раёна ўплывае на жыццё насельніцкаў і чым яшчэ ён адметны? **СТАР 3-9**

Дастаўка аўтобусам з аднаго населенага пункта ў іншы пакета альбо сумкі з розным змесцівам выкарыстоўваецца даўно. Гэтая паслуга быццам ужо стала нормай, аднак нядаўна кантралюючыя органы з ёй не пагадзіліся. **СТАР 10**

Спаржа вядомая людзям з антычных часоў. Раней яе культывавалі ў лячэбных мэтах, як мацагонны і кроваачышчальны сродак. У эпоху Адраджэння спаржу абвясцілі афрадзіязкам і таму забаранілі манахам яе ўжываць. **СТАР 11**

БЕЛАРУСЬ ПРАПАНУЕ СТВАРАЦЬ У МЫТНЫМ САЮЗЕ БУЙНЫЯ НАВУКОВА-ТЭХНІЧНЫЯ ЦЭНТРЫ

Беларусь ініцыюе стварэнне ў Мыйтным саюзе, Адзінай эканамічнай прасторы буйных міжнародных навукова-тэхнічных і навукова-адукацыйных цэнтраў, у тым ліку з удзелам вядомых сусветных карпарацый. Аб гэтым заявіў учора прэм'ер-міністр Міхаіл Мясніковіч на сустрэчы з прадстаўнікамі замежных навуковых арганізацый і Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, перадае БЕЛТА.

Кіраўнік беларускага ўрада мае намер выступіць з гэтай ініцыятывай у час сустрэчы прэм'ер-міністраў краін Мыйтнага саюза з дзелавымі коламі 15 чэрвеня ў Санкт-Пецярбургу. «Я думаю, што трэба ісці па шляху стварэння навукова-тэхнічных і навукова-адукацыйных цэнтраў пад выразным канкрэтным мэтам задач на інтэрнацыянальнай аснове і не назаўсёды, а на 3-5 гадоў», — заявіў Міхаіл Мясніковіч. Для краін з невялікай эканомікай гэта праблематычна, а вось для інтэграцыйных аб'яднанняў — пасільная задача, ужо ўзяты прэм'ер-міністр.

«Размова ідзе аб аб'яднанні намаганняў не толькі вучоных, але і канструктараў, вядучых спецыялістаў буйных кампаній», — растлумачыў Міхаіл Мясніковіч. Такая інтэграцыя можа забяспечыць прыток прарыўных тэхналогій і прыняцця новай веды па канкрэтных напрамках.

Патэнцыял для ўдзелу ў такіх праектах у Беларусі накоплены добры: па індэксе ведаў краіна займае 45-е месца ў міжнародным рэйтынгу. «Нам ёсць з чым прыйсці ў такія цэнтры, — падкрэсліў прэм'ер-міністр. — У свеце вельмі шмат гавораць аб эканоміцы ведаў, хацелася б, каб яна была рэальнай».

Кіраўнік урада дадаў, што ўсе гэтыя пытанні ён абмяркоўваў са старшынёй расійскага ўрада Дамітрыем Мядзведзевым. Бакі прыйшлі да меркавання, што ўзаемадзеянне ў галіне навукі і інвацыій — гэта не толькі новыя тэхналогіі і матэрыялы, але і пытанні нацыянальнай бяспекі.

Сёння, калі эканомікі многіх краін знаходзяцца ў даволі няпростым становішчы, ад навукі і вучоных чакаюць новых праектаў і новых ідэй. Новыя веды заўсёды складаюць атрымліваць пасобку, асабліва калі канкурэнцыя ў навуцы высокая. «Таму непасрэдна кантакты, дыскусіі заўсёды карысныя. Мы ствараем для гэтага неабходныя ўмовы», — сказаў Міхаіл Мясніковіч.

Закранаючы пытанні развіцця навукова-тэхнічнага супрацоўтва з Еўрасаюзам, прэм'ер-міністр адзначыў, што сёння многія праграмы ЕС як на міжрэгіянальным, так і на нацыянальным узроўні не даюць чаканых вынікаў. Працэс у многім забюракратызаваны, у ім шмат суб'ектывізму, лічыць ён.

У сваю чаргу прадстаўнікі замежных навуковых арганізацый загаліліся з актуальнасцю ўзнятых Міхаілам Мясніковічам пытанняў і адзначылі важнасць развіцця фундаментальных навук, без якіх немагчыма дасягненне прарыўных інвацыій. Вучоныя дадалі, што інвестыцыі ў такую навуку неабходна нарошчваць, асабліва па такіх напрамках, як фізіка, хімія, біялогія.

МЕДАГОНКА НА КОЛАХ

Жыхар вёскі Гаць Акцябрскага раёна Сяргей БРЭКМАН (на фота злева) распачаў выганку новага меду, сабранага пчоламі з яснавай квецені, першых летніх красак, рапсу, кветак маліні і крушыны. Разам з сынам Віктарам (на фота справа) ён вандруе на мікрааўтобусе, у салоне якога ўсталявана традыцыйная ручная медагонка. Пчаліныя хаткі з уласнага пчалініка гэтага прызнанага на Акцябршчыне майстра мядзювай справы знаходзяцца па-за межамі вёскі на розных лясных палянах. Таму перасоўванне на аўто з медагонкай вельмі зручнае. Амаль 35 гадоў Сяргей Брэкман паспяхова вядзе пчаліную гаспадарку і ў Акцябрскім лясгасе — на прафесійную працу яго запрасілі яшчэ пасля сканчэння васьмігодкі. Любымі выраз («добрага пчалара дрэннага меду не бывае») Сяргей кожны год пацвярджае багатымі «ўраджаямі». А свой сапраўды багаты вопыт ён перадае цяпер сыну-памочніку.

ЦЫТАТА ДНЯ

Сяргей РАДАМАН, намеснік старшыні Мінгарвыканкама:
Думаю, мы будзем мяняць канцэпцыю горада-спадарожніка на Заслаўі, каб максімальна ствараць там не шматпаварховы жэлы фонд, а індывідуальны і малапаварховы. Гэта найбольш перспектыўная тэрыторыя для індывідуальнага жыцця. Рэгіён мае добрыя транспартныя зносіны з Мінскам.

НАДВОР'Е СЁННЯ

Брэст	+17°
Віцебск	+21°
Гомель	+24°
Гродна	+20°
Магілёў	+21°
Мінск	+18°

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 14.06.2012 г.

Долар ЗША	8230,00
Еўра	10300,00
Рас. руб.	251,50
Укр. грыўня	1016,80

ТЭРМІНЫ ЎВОДУ ЭНЕРГАБЛОКАЎ БЕЛАРУСКАЙ АЭС МОГУЦЬ ЗМЯНІЦЦА

Згодна з праектам генеральнага кантракта, увяд першага энергаблока плануецца на 2018 год, другога — на 2020-ы. Аб гэтым карэспандэнту БЕЛТА паведаміў намеснік галоўнага інжынера — начальнік вытворча-эксплуатацыйнага ўпраўлення Дырэкцыі будаўніцтва атамнай электрастанцыі Сяргей Галанчук.

«У працэсе падрыхтоўкі генеральнага кантракта мы выйшлі на такія тэрміны», — сказаў ён.

Раней планавалася, што першы энергаблок АЭС будзе запушчаны ў 2017 годзе, другі — у 2018-м.

Сяргей Галанчук дадаў, што цяпер выконваецца працэдура ўзгаднення праекта генеральнага кантракта ўнутры дзяржавы. «Як толькі гэта будзе зроблена, мы будзем гатовы падпісаць гэты дакумент, — адзначыў ён. — Мы імкнемся да таго, каб у самы бліжэйшы час падпісаць генеральны кантракт».

Беларуская АЭС будзе складацца з двух энергаблокаў сумарнай магутнасцю да 2400 (2x1200) МВт і будзе пабудавана на Астрэвскай пляцоўцы ў Гродзенскай вобласці. Для будаўніцтва першай беларускай АЭС выбраны праект «АЭС-2006», які поўнасцю адпавядае міжнародным нормам і рэкамендацыям МАГАТЭ.

11 кастрычніка 2011 года было падпісана кантрактнае пагадненне аб будаўніцтве АЭС у Беларусі, якое па сутнасці з'яўляецца рамачным і імператывна вызначае асноўныя палажэнні генеральнага кантракта на будаўніцтва беларускай АЭС.

ЗАВОЧНАЯ ПРАМАЯ ЛІНІЯ АД СТРАВАВОДА ДА КІШЭЧНІКА

Да 15 чэрвеня на рэдакцыйным нумары 8 (017) 292 21 03 пакідайце, калі ласка, свае пытанні **дацэнтам 2-й кафедры ўнутраных хвароб Беларускага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта, кандыдатам медыцынскіх навук, урачам-гастраэнтэралягам вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыі Мікалаю Валяцінавічу КАПРАЛАВУ і Ірыне Александрэўне САЛАМІЦКАЙ**. Спецыялісты адкажуць на старонках «Звязды».

АЛА МІКАЛУЦКАЯ: «У ФОРС-МАЖОРНЫХ СІТУАЦЫЯХ ДЗЯРЖАЎНАЯ КАМІСІЯ ІДЗЕ АБІТУРЫЕНТАМ НАСУСТРАЧ»

Пазнаць у гарадскім натоўпе абітурыентаў, якія едуць здаваць тэсціраванне, можна без праблем па прадметах, якія яны трымаюць у руках: гэта пропуск, пашпарт і ручка. Праўда, учора ва ўсіх у руках былі яшчэ і парасоны: дожджык, які паступова ўзмацняўся, прымусіў абітурыентаў, якія праходзілі тэсціраванне ў Акадэміі МУС, схвацаць пад казырок на прыступках. Праўда, арганізатары не прымусілі абітурыентаў доўга стаяць пад дажджом: у 10 гадзін раніцы дзверы для ўдзельнікаў цэнтралізаванага тэсціравання расчыніліся. Тэст па беларускай мове ў Акадэміі МУС у гэты дзень здавалі 134 чалавекі, для расадкі якіх хапіла ўсяго дзве аўдыторыі. Для параўнання: пад цэнтралізаваным тэсціраваннем па рускай мове ў Акадэміі МУС будзе задзейнічана пяць аўдыторыяў.

У адной з абітурыентаў заўважаем у руках замест пашпарта від на жыхарства. Цікавімся: «Як так аталася, што вы выбралі для здачы на ЦТ менавіта беларускую мову?»

— А я яе цудоўна ведаю і свабодна на ёй размаўляю, — адказвае на прыгожай беларускай мове нам Лілія Фабіюк, і паведамляе, што ў 2002 годзе яна прыхыла ў Беларусь з Украіны. Лілія плануе паступіць у педагагічны ўніверсітэт на псіхалага. Мы жадаем ёй удачи на экзамене і развітаемся.

А палове адзінаццатай экзаменацыйнай аўдыторыі ўжо фактычна запоўнены. Градус напружання павышаецца.

— Усяго ў ЦТ задзейнічана сёлета па краіне 2 тысячы аўдыторыяў, — расказвае тым часам журналістам начальнік галоўнага ўпраўлення кантролю за работай галін сацыяльнай сферы Камітэта дзяржаўнага кантролю, кіраўнік міжведамаснай рабочай групы Дзяржаўнай камісіі па кантролі за ходам падрыхтоўкі і правядзення ўступных іспытаў Ала МІКАЛУЦКАЯ. — Да кантролю за ходам прыёмнай кампаніі прыцягнуты па краіне больш як дзве сотні супрацоўнікаў Камітэта дзяржаўнага кантролю, якія павінны адсочваць усе яе ключавыя моманты: ад правядзення тэставых выпрабаванняў да падачы дакументаў у прыёмныя камісіі і залічэння. Іх «вахта» закончыцца толькі пасля завяршэння залічэння ў сярэднія спецыяльныя навуцальныя ўстановы.

КЛУБНІЦ САЛОДКІ ЧАС!.. ДЫ ТОЛЬКІ «ГОРКАЕ» НАДВОР'Е

Надышоў-наспеў час масавай нарыхтоўкі клубніц. Толькі той самай салодкай ягады пакуль фактычна і... няма. Не, першыя, так званыя таварныя, клубніцы прыватнікі ўжо павезлі на рынкі, дзе па традыцыі за іх можна ўзяць добрую цану. Спецыялісты гавораць, што ягады — адна ў адну, буйныя, сакавітыя. Але масавай здачы насельніцтвам ягад пакуль не назіраецца: перашкаджаюць дажджы...

— Днямі быў моцны вецер, зараз ідуць дажджы: толькі сціхне, як неба зноў хмарамі зацягвае. Ягад шмат, але яны ўжо пачынаюць гісці. — з сумам расказала журналісту «Звязды» эканаміст Лунінецкага раённага спажывецкага таварыства Аксана Сайка.

Трэба заўважыць, што гэта як мінімум другі запар неспрыяльны год для клубніц. Летась таксама былі добрыя прагнозы на ўраджай: тады толькі ў Лунінецкім раёне планавалася закупіць ад насельніцтва ажно 920 тон салодкіх ягад. Але надвор'е потым істотна скарэжкіравала лічбу — па факце нарыхтоўка складала толькі 341 тон.

— Сёлета ў цэлым па краіне плануецца нарыхтаваць 3 тысячы тон клубніц, у тым ліку па нашым Лунінецкім раённым спажывецкім таварыстве заданне складае 650 тон, — сказала Аксана Патроуха.

Што да закупачных цэн на салодкія ягады, дык зараз яны такія. Клубніцы, якія потым пойдуць на перапрацоўку на віно, прымаюць ад насельніцтва па 2 тысячы рублёў за кілаграм. Ягады для кансервавання прадпрыемстваў (напрыклад, на сок) бяруць па 3 тысячы рублёў. А так званыя таварныя ягады, якія пачынаюць ідуць для продажу ў рознічны гандаль, прымаюць па 10-11 тысяч рублёў за кілаграм.

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

ІРАН ПРЫСТУПІў ДА СТВАРЭННЯ АТАМНАЙ ПАДВОДНАЙ ЛОДКІ

Іранская ваенная прыступіла да працы над праектам па стварэнні атамнай падводнай лодкі. Пра гэта заявіў адзін з камандуючых ВМС краіны адмірал Абас Заміні, паведамляючы інфармагенцыі. Пакуль зроблены толькі першы крок: пачалася праектаванне атамных субмарын. «Іран асвойвае мірнае ядзернае тэхналогіі, таму цалкам законна меркаваць, што стварэнне атамных падводных лодак значыцца ў нашым парадку дня», — сказаў адмірал. Ён нагадаў, што кожная краіна мае права на мірнае выкарыстанне атамнай энергіі, у тым ліку на забудаванне атамных падводных лодак. Заміні падкрэсліў, што Ірану патрабуюцца падобныя падлодкі, каб праводзіць аперацыі на вельмі вялікіх адлегласцях. Пры гэтым ён удакладніў: выкарыстанне атамнай энергіі ў якасці паліва для падлодак не выходзіць за рамкі праграмы мірнага выкарыстання ядзерных тэхналогій і практыкуецца ў большасці краін свету.

КІПР ПАПРАСІў У РАСІІ ЯШЧЭ 5 МЛРД ЕўРА ДАПАМОГІ

У дадатак да выдаткаванага раней Расіяй крэдыту на 2,5 млрд еўра Кіпр звярнуўся па дадатковую дапамогу памерам 5 млрд еўра, піша The Daily Telegraph. Кіпр вымушаны будзе звярнуцца па фінансавую дапамогу да ЕС, калі не зможа адключыць у бліжэйшыя дні двухбаковага пагаднення аб прадастаўленні яму крэдыту замежнай дзяржавай. Пра тое, што такія перамовы вядуцца, міністр фінансаў рэспублікі пацвердзіў у сераду мясцовым СМІ. Да канца чэрвеня Кіпру неабходна знайсці як мінімум 1,8 млрд еўра для дапамогі другому па велічыні банку ў краіне Cyprus Popular Bank. Крэдытны рэйтынг Кіпра зніжаюцца ўжо каля года, і сёння яны знаходзяцца на «смеццевым» узроўні.

ДЗЕНЬ НАРАДЖЭННЯ — НЕБЯСПЕЧНАЯ ДАТА

Дзень нараджэння — самая неспрыяльная дата ў годзе. Паводле падлікаў навукоўцаў, менавіта ў гэты дзень чалавек звычайна памірае, піша The Telegraph. Вышукваючы заканамернасць, спецыялісты даследавалі звесткі пра больш чым 2 мільёны чалавек за 40 гадоў. Аказалася, як правіла, смерці, выкліканыя сардэчным прыступам, інсультам, падзеннем і самагубствам, адбываліся ў дзень, калі чалавек нарадзіўся. Нават Шэкспір і Інгрыд Бергман памерлі ў дзень свайго нараджэння. У сярэднім асобы старэйшыя за 60 гадоў, на 14% часцей паміраюць у дзень нараджэння. На гэтую дату прыпадае павышанае паказчыку сардэчных прыступаў на 18,6%, а паказчыку інсультаў — на 21,5%. Рызыка расла па меры старання.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ ЯНУКОВІЧ ВЫКАЗАЎСЯ ПРА ДАЧЫНЕННЕ ЦІМАНКІ ДА ЗАБОЙСТВА

Прэзідэнт Украіны Віктар Януковіч заявіў аб «палітычным ціску» на яго краіну ў сувязі з турэмным зняволеннем экс-прэм'ера Украіны, лідара апазіцыі Юліі Ціманшэнка, заявіўшы, што лічыць яе датычнай да шэрагу крымінальных спраў. У ліку гэтых спраў ён згадаў і забойства ў 1996 годзе народнага дпутата Украіны Яўгена Шчэрбана, паведамляе NEWSru.ua.

«Усё, што тычыцца Ціманшэнка, — гісторыя доўжыцца не адзін дзесятак гадоў. Тыя злачынствы, якія здзяйсняліся ўдзельнікамі розных крымінальных спраў, яны здзяйсняліся з удзелам Ціманшэнка. Гэта не сакрэт для ўсяго свету. Гэта ўсё было. У тым ліку забойства Шчэрбана», — заявіў Януковіч. Дэлегат Вярхоўнай Рады, кіраўнік буйной фінансавай карпарацыі «Атон» Яўген Шчэрбань быў расстраляны 3 лістапада 1996 года ў аэрапорце Данецка па прыбыцці з Масквы проста каля трапа самалёта. Ад куль забойцаў таксама загінуў жонка Шчэрбана і працаўнік аэрапорта.

КОРАТКА

У Беларусі забаронены палёты ваеннай авіяцыі ў сувязі з падзеннем Су-25 пад Навагрудкам. Забарона ўводзіцца да таго часу, пакуль спецыяльная створаная камісія не зробіць вывады адносна таго, што стала прычынай трагедыі.

У Мінску ў 2013-2014 гадах будучы ўзводзіць не менш як па 1 млн кв.м агульнай плошчы жылых дамоў. У 2012 годзе ў сталіцы дзедзена заданне па ўзвядзенні жылля ў аб'ёме 1 млн кв.м. У 2011 годзе ў горадзе было пабудавана 1,2 млн кв.м жылля, у 2010-м — 1,154 млн кв.м.

II Міжнародны фестываль гістарычнай рэканструкцыі сярэднявечна «Спадчына стагоддзяў» пройдзе ў Мірскім замку з 29 чэрвеня па 1 ліпеня. Праект пакажа тэлеканал АНТ.

Міжнародны валютны фонд (МВФ) лічыць, што пенсійны ўзрост у Расіі неабходна павялічыць да 63 гадоў як для мужчын, так і для жанчын. Пры гэтым рэформу трэба правесці да 2030 года. Сёння ў РФ на пенсію мужчыны ідуць у 60 гадоў, а жанчыны — у 55. МВФ рэкамендуе ўзняць пенсійны ўзрост не толькі Расіі, але і ўсім краінам свету.

«МЫ ЁСЦЕ ВУЧЫЛІСЯ ПАТРОХУ...» А ЯКІ ТЭРМІН НЕАБХОДНЫ І ДАСТАТКОВЫ, КАБ АТРЫМАЦЬ ВЫШЭЙШУ АДУКАЦЫЮ?

Галіна САКАЛОВА, выкладчык па класе фартэпіяна Гродзенскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў:

— Паколькі я працую ў сярэдне-спецыяльнай установе адукацыі, лічу, што 4 гады навучання — гэта наш узровень. А для таго, каб атрымаць дыплом аб вышэйшай адукацыі, трэба больш і вучыцца. Будзе дзіўна, калі час на атрыманне вышэйшай адукацыі і сярэдне-спецыяльнай стане аднолькавым. Можна дапусціць, што разам са змяшэннем тэрміну навучання ў вышэйшай школе зменціцца і час падрыхтоўкі спецыялістаў сярэдняга звяна. І гэта будзе непрымыальна! Асабліва для творчых каледжаў, дзе і так вучацца ледзь не ў дзве змены, каб засвоіць пэўныя дысцыпліны на практыцы.

Яўгенія ГАРАДЗЕЙ, студэнтка 3-га курса Гродзенскага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта:

— На мой погляд, ідэальная сума атрымання вышэйшай адукацыі — 4 гады тэарэтычных заняткаў і год практыкі, чаго студэнтам асабліва не хапае. Тым больш што пра скарачэнне тэрміну навучання нам, будучым медыкам, якія і так атрымліваюць дыплом аб вышэйшай адукацыі на год пазней, чым усе астатнія, нават марыць не варта.

Павел СКРАБКО, начальнік ўпраўлення па ідэалагічнай працы Гродзенскага аблвыканкама:

— Тэрмін навучання залежыць ад спецыяльнасці, якую студэнт атрымлівае. Калі для засваення сацыяльна-гуманітарных спецыяльнасцяў 4 гады, магчыма, і дастаткова, то для тэхнічных — гэтага мала. Складаюцца з кароткі тэрмін і навучыць высокапрафесійна іграць на музычным інструменце. Скарачэнне часу навучання па пэўных спецыяльнасцях прывядзе да карэкцыйнай вучэбнай праграмы. Верагодна, выпадзе з яе і некаторыя сацыяльна-гуманітарныя дысцыпліны, чаго нельга дапусціць. Вельмі няпроста адмовіцца ад класічнай вышэйшай школы, якая ў нас прыжылася і карыстаецца попытам у іншаземцаў.

Падрыхтавала Вераніка КАНЮТА.

ЗАСТАЎСЯ БЕЗ ПРАЦЫ?

МОЖАШ ПРАЙСЦІ ПЕРАНАВУЧАННЕ

За студзень—май гэтага года Дзяржаўная служба занятасці Беларусі накіравала на прафесійнае навучанне, перападрыхтоўку і павышэнне кваліфікацыі 7100 беспрацоўных, якія мелі патрэбу ў працаўладкаванні.

Як паведамілі карэспандэнты «Звязды» ва ўпраўленні палітыкі занятасці Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Беларусі, у цэлым па краіне на 1 чэрвеня гэтага года на вучобе па накіраванні дзяржаўнай службы занятасці знаходзіліся 4800 чалавек.

Найбольшыя магчымасці ў павышэнні сваёй кваліфікацыі альбо набывці новай спецыяльнасці былі прадастаўлены беспрацоўным у Гомельскай вобласці (за пяць месяцаў атрымалі пуцёўку на прафнавучанне 1400 чалавек). Усяго Дзяржпраграма садзейнічання занятасці насельніцтва Беларусі на 2012 год прадуладжваецца накіраванц на прафесійную падрыхтоўку, перападрыхтоўку і павышэнне кваліфікацыі 19900 беспрацоўных, у тым ліку не менш як 45% з іх — па заяўках наймальнікаў. Менавіта такая арганізацыя прафнавучання — пад заказ наймальнікаў з гарантыяй далейшага працаўладкавання — з’яўляецца прыярытэтай ва ўмовах попыту на працоўную сілу, які нарастае, лічаць спецыялісты.

Як паведаміў **начальнік упраўлення палітыкі занятасці Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Мікалай КОХАНАУ**, у адпаведнасці з заканадаўствам, у першую чаргу на прафнавучанне накіроўваюцца беспрацоўныя ў ўзросце да 21 года, тыя, хто ўпершыню шукаюць працу і не маюць прафесіі. Прыярытэт захоўваецца таксама за дзецьмі-сіротамі, юнакамі прызыўнага ўзросту.

Згодна са змяненнямі і дапаўненнямі ў закон «Аб занятасці насельніцтва Рэспублікі Беларусь», якія былі ўнесены дэпутатамі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу ў маі гэтага года, тыя, хто страціў працу ў выніку мадэрнізацыі вытворчасці або аптымізацыі колькасці, пры накіраванні іх на прафнавучанне органы па працы, занятасці і сацыяльнай абароне будуць атрымліваць стыпендыю, роўную 800 тыс. руб. (8 базавых велічын). Для астатніх катэгорыі беспрацоўных захавана дыферэнцыраваныя меры стыпендыі ў залежнасці ад прычын страты працы (ад 200 тыс. да 500 тыс. рублёў, ці ад 2 да 5 базавых велічын).

Пасля ўступлення ў сілу закона (што адбудзецца, я мяркуючыце, вясенню гэтага года) магчымасць прайсці прафесійнае навучанне, перападрыхтоўку і павышэнне кваліфікацыі за кошт сродкаў дзяржавы атрымаюць жанчыны, якія ажыццяўляюць догляд дзяцей ва ўзросце да трох гадоў, з вылататай у перыяд навучання стыпендыі. Наймальнікам, якія ажыццяўляюць прафнавучанне сваіх работнікаў, што знаходзяцца пад пагрозай звальнення, будзе поўнасцю або часткова кампенсавана аплата выдаткаў.

Святлана БУСЬКО.

АБЗАЦ

▲ **Новы пункт рэгістрацыі аўтатранспарту адкрыўся на тэрыторыі аўтарунку «Малінаўка».** Ён размясціўся на 2-м паверсе гандлёва-выставачнага цэнтра «Аўтамат». Тут можна будзе атрымаць паслугі па рэгістрацыі і зняцці з уліку аўтатранспарту. Пункт працуе з аўтарку па суботу з 8.00 да 16.00. Выдача дакументаў ажыццяўляецца да 17.00. Акрамя таго, такія пункты дзейнічаюць па вуліцах Ціміразева, 123 і Сярова, 1.

▲ Каля 26 тыс. га лесу пацярпела ў краіне з пачатку года ў выніку ўздзеяння неспрыяльных фактараў навокальнага асяроддзя. Найбольшы ўрон лясам нанеслі ўраганы, у выніку якіх пацярпела больш за 14,7 тыс. га лесу з запасам драўніны ў 281 тыс. куб.м.

▲ **У Беларусі па апошнія 10 гадоў анкалагічная захваральнасць на 100 тыс. насельніцтва павялічылася на 34%. Сярэднегадавы рост — каля 3%.** На пачатак г.г. на дыспансарнім уліку з нагоды злякаснага новаўтварэння знаходзілася амаль 250 тыс. жыхароў краіны.

▲ У Бялыніцкім раёне камісія высвятляе прычыны гібель каля 6 т малавях стронгі ў рыбаводчай гаспадарцы «Вабіч». Згодна з папярэднімі звесткамі, напярэдадні малакка ударыла ў кабель кампрэсара, які падаваў паветра ў рэзервуары са стронгай. Малавяхам было каля 1,5 месяца. Загінула больш за 80% пасадчанга матэрыялу стронгі ў гэтай гаспадарцы. Памер страт падлічваецца.

ПΟΥЏНЫ АБЗАЦ

▲ **46-гадовы жыхар польскага горада Сасновец так перажываў за сваю каманду падчас матча са зборнай Расіі 12 чэрвеня, што пасля гола, забітага расійцамі, са злосці выкінуў свой тэлевізар у акно.** Той, праляцэшы тры паверхі, гучна ударыўся аб тратуар і, натуральна, разбіўся.

На шчасце, узізе на момант падзення не такой ужо і лёгкай тэхнікі нікога не было. Тэлевізар упаў на газон і ўзварыўся. Суседзі выкілілі паліцью. Паліцэйскі, што прыбыў на месца, устанавіў, што мужчына быў нецярпозы. У яго крыві выяўлена амаль 3 грамы алкаголю. Паводле слоў відэаочкаў, яшчэ да матча з балкона заўятара былі чутныя песні ў гонар польскай каманды. Пры затрыманні аказваў супраціўленне, яго даставілі ў выцярэзнік. У бліжэйшыя дні чалавек паўстане перад судом.

Паводле паведамленняў карэспандэнтаў «Звязды» і інфармагенцтваў.

Калі праглядаю падшыўкі пачатку 30-х гадоў, ствараецца ўражанне, што жыццё блыжцё шалёнымі тэмпамі. Загалючы ўсё прыспешваюць чытачоў — словы «паскорымся», «выканаем да тэрміну», «ударнымі тэмпамі», «за кароткія тэрміны» — у іх звычайная грава. Прычым спяшача трэба не толькі з паспэўна і ўборанай кампаніяй, будаўніцтвам прадпрыемстваў, дарог, але і нават ліквідацый непісьменнасці. Мяркуюце самі. 4 красавіка 1932 года газета змяшчае матэрыял «Стаць суцэльна пісьменнымі... справа гонару і славы кожнай фабрыкі і заводу, кожнай МТС і сельсавету».

«Праведзены масавы дэжэнік генэральнай праверкі работы па ліквідацыі непісьменнасці зрабіў значны зрух у галіне выяўлення новых непісьменных і ахопу іх ліквідацыяй, у паляпшэнні занятку ў непісьменнымі... Па матэрыялах цэнтральнага штабу відач, што цэлы рад раённых камітэтаў і райана недаацэнілі ўсёй палітычнай важнасці ператварэння БССР у краіну суцэльна пісьменнасці».

Простая задача раённых камітэтаў партыі — мабілізаваць партыйныя чэйкі, камсамольскія і прафсаюзныя арганізацыі на больш актыўную, больш арганізаваную барацьбу за ператварэнне БССР да 1 мая ў краіну суцэльна пісьменнасці».

Заўважце, да прызначэння тэрміну па ліквідацыі непісьменнасці застаецца менш за месяц!

Чорнае і чырвонае

У час паспэўных кампаній, а таксама нарыхтовак збожжа, бульбы, ільну, мяса газета распаўвае пра ўдарніцка, метады сацыялістычнага спаборніцтва, заклікае праводзіць усё да кароткіх тэрмінаў. Прычым брыгады «Звязды» непасрэдна выраўняюцца ў гаспадаркі, які вызначана ў самой «Звяздзе», каб «Не нашумее, а сур’ёзна дапамагчы», выкрываючы недахопы і звартаючы ўвагу грамадскія на найбольш перадавыя метады працы.

Выкарыстоўвае газета і прыём «чырвонай» «чорнай» дошкі. На першую заносцяцца раёны, якія дэтрмінава выконваюць пастаўленыя задачы, на другую — якія не спраўляюцца, зрываюць тэрміны паспэўна (ці нарыхтовак).

Прычым выбыць з «чорнага спіса» — «справа гонару кожнай чэйкі, кожнага

■ Прыёмная кампанія-2012

«У ФОРС-МАЖОРНЫХ СИТУАЦЫЯХ ДЗЯРЖАЎНАЯ КАМІСІЯ ІДЗЕ АБИТУРЬЕНТАМ НАСУСТРАЧ»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Ала Мікалуцкая расказала, што вяротаў у штаб Дзяржаўнай камісіі пакулі што было няшмат. Напрыклад, былі два звароты з просьбай аб рэгістрацыі на цэнтралізаванае тэсціраванне ўжо пасля 1 чэрвеня:

— У першым выпадку ўсе члены дзяржаўнай камісіі аднадушна падтрымалі дзечнічню: тая запалаціла яшчэ ў маі за ўдзел у ЦТ, але не змалга асабіста падаць заяву ў пункт рэгістрацыі, паколькі хварэла. А вось у другім выпадку ўважліва прычыны ў забывувага абітурьента не было, таму яму было адмоўлена ў рэгістрацыі. Задача дзяржаўнай камісіі — сачыць за захаваннем усіх вызначаных працэдур, а не парушаць правілы. Але ёсць выпадкі, якія складаюць прадугледзець і прадказаць. Напрыклад, у пляярэдыя гады ў нас быў зварот з просьбай зрабіць выключэнне для спартсмена, які збіраўся выступаць на міжнародных спаборніцтвах. Таму яго пашпарт аказваўся не на руках, а ў пасольстве. Яму таксама пайшлі на сустрэчу... Летас адзін абітурьент прыйшоў на тэсціраванне з пропускам, але пашпарт забывіў дома. Яго дапусцілі ў экзаменацыйную аўдыторыю з адной умовай — каб за час напісання тэста бацькі даставілі пашпарт сына ў пункт правядзення ЦТ. Увогуле, як правіла, у форс-мажорных сітуацыях дзяржаўная камісія ідзе абітурьенту на сустрэчу, але пра правілы мы не пераставаем.

Карыстаючыся выпадкам, хачу ўсіх папярэдзіць, што на тэсціраванні абавязкова

«ГАРАЧАЯ» ЛІНІЯ ДЛЯ АБИТУРЬЕНТАЎ

Рабочая група дзяржаўнай камісіі ў Мінску (017) 227 66 80.

- Брэсцкая абласная камісія (0162) 21 00 33, 23 16 90.
- Віцебская абласная камісія (0212) 37 33 90, 36 44 95.
- Гомельская абласная камісія (0232) 70 16 38, 70 18 00.
- Гродзенская абласная камісія (0152) 74 52 72, 77 04 47.
- Мінская абласная камісія (017) 284 06 96, 284 07 06.
- Магілёўская абласная камісія (0222) 22 11 84, 22 18 97, 31 07 75.

«Гарачая» лінія ў Міністэрстве адукацыі (017) 222 43 12.

трэба мець з сабой арыгінал дакумента, які сведчыць асобу удзельніка ЦТ: гэта можа быць пашпарт, від на жыхарства ў Рэспубліцы Беларусь, пасведчанне бежанца ці даведка органаў унутраных спраў, якая выдаецца ў выпадку страты (крадзяжу) дакумента. З коаркапіяй пашпарта мы нікога не прапускаяем, які з вадзіцельскім пасведчаннем.

Дарэчы, на ўваходзе ў акадэмію ўсе абітурьенты праходзілі строга фэйс-кантроль: арганізатары супастаўлялі фота ў дакументах, так бы мовіць, з «арыгіналам». Натуральна, што ў Акадэміі МУС ніхто б, напэўна, і не рызыкнуў прайсці па чужых дакументах, але ў папярэднія гады ў іншых ВНУ такія спробы былі. Усмешку падае ўсіх выклікала дзвучына, якая прыхпіла з сабой на ЦТ для перакрусу добры такі «тармазок». Яно і зразумела, бо многія ж едуць у сталіцу здаць. Але ўсе асабіста зрабіць выключэнне для спартсмена, які збіраўся выступаць на міжнародных спаборніцтвах. Таму яго пашпарт аказваўся не на руках, а ў пасольстве. Яму таксама пайшлі на сустрэчу... Летас адзін абітурьент прыйшоў на тэсціраванне з пропускам, але пашпарт забывіў дома. Яго дапусцілі ў экзаменацыйную аўдыторыю з адной умовай — каб за час напісання тэста бацькі даставілі пашпарт сына ў пункт правядзення ЦТ. Увогуле, як правіла, у форс-мажорных сітуацыях дзяржаўная камісія ідзе абітурьенту на сустрэчу, але пра правілы мы не пераставаем.

Карыстаючыся выпадкам, хачу ўсіх папярэдзіць, што на тэсціраванні абавязкова

Фота: Мінская БЕБ УНІВЕРСАЛ

«ПАМЯНЯЦЬ АМЕРЫКАНЦА НА ЕЎРАПЕЙЦА», або Да пяці гадоў... волі не бачыць

48-гадовы жыхар Салігорскага раёна зарабіў за 9 месяцаў — са жніўня мінулага года — звыш 340 мільянаў рублёў, займаючыся ў сталіцы падпольнымі валютна-абменнымі аперацыямі.

Паводле інфармацыі прэс-службы ГУУС Мінгарвыканкома, падчас комплексу спецмерпрыемстваў па выяўленні лгжэпрадпрыемальніцкіх структур вышэй на чалавека, які дапамагаў арганізатарам апошніх падпольна абменьваць валюту.

Што цікава: пры вырашэнні пытанняў з незаконным абменам валюты па мабільным тэлефоне грамадзянін адмысловка канспіравана. Напрыклад, пры абмене долараў на еўра замест назвы грошай выкарыстоўваў фразы кітэлту «Памяняць амерыканца

на еўрапейца», патрэба канверсаваць расійскія рублі ў беларускія агучвалася як набывццё білета на цягнік «Масква — Мінск». Беларускія рублі перавесці ў долары? Гучала фраза: адрапіць чалавека (тысяча долараў) ў Беларусі ў Амерыку. Былі і агучылі абазначэнні: грошы — фарба (долар — зялёная, беларускі рубель — белая), якая вымяралася ў «літрах», абмен — перафарбоўванне, курс валют называўся «маршрутам», «памерам», «жрычымам». У асобных выпадках былі і спецыфічныя шэфроў: 10 тысяч долараў — 10 тон ліста, 5 тысяч — 5 сложаў зялёнага гарошку.

Падчас затрымання ў валютчыка было канфіскавана звыш 1,5 тысячы долараў, 20 тысяч расійскіх і 20 мільянаў беларускіх рублёў, прызначаных для «рэшты» кліентам.

Сяргей РАСОЛЬКА.

НАВІНЫ

НОВЫ РЭКОРД ПА ПРОДАЖЫ АКЦЫЙ МІНСКАГА ЗАВОДА ПЕНІСТЫХ ВІН: 24,5 ТЫСЯЧЫ ЗА АДЗІН ДЗЕНЬ

За адзін дзень 12 чэрвеня прададзена больш за 10% ад прапанаваных да размяшчэння акцыі ААТ «Мінскі завод пеністых він», што з’яўляецца новым рэкордам — пра гэта паведамілі ў «Агенцтве дзелавых сувязяў». На двух простых аукцыёнах была заключана 41 здзелка на суму 4,2 мільярд беларускіх рублёў — такім чынам за 12 чэрвеня было рэалізавана 24 тыс. 497 акцыяў прадпрыемства. Папярэдні максімум быў зафіксаваны 6 чэрвеня — у той дзень было прададзена 13 тыс. 986 акцыяў. Усяго ж з пачатку продажу акцыяў (з 2 мая 2012 года) на біржы было рэалізавана 64 тыс. 377 акцыяў на суму звыш 11 млрд рублёў. Такім чынам атрымліваецца, што 26,82% ад прапанаваных да размяшчэння акцыяў ужо прададзена. Для тых, хто збіраўся набыць акцыі Мінскага завода пеністых він, але яшчэ не зрабіў гэтага, нагадаваем, што апошні дзень заключэння здзелак на Беларускай валютна-фондавай біржы — 15 чэрвеня 2012 года. Аднак арганізатары рэкамендуюць аформіць і аплаціць заяўкі да канца працоўнага дня 14 чэрвеня.

Павел БЕРАСНЕЎ.

ВЫБУХ У ЦЭХУ МІНСКАГА ПРывАТНАГА ПРАДПРЫЕМСТВА

Кастрычнікім раённым аддзелам Следчага камітэта (г. Мінск) праводзіцца праверка аб’ектна здарэння, якое адбылося 12 чэрвеня каля 17.00 у рамонтна-механічнай цэху аднаго з прыватных унітарных прадпрыемстваў. Пра гэта паведаміў афіцыйны прадстаўнік упраўлення Следчага камітэта па Мінску Аляксандр Герасімаў. У выніку выбуху газу, які сабраўся ў рамонтным памяшканні пасля дэмантажу газавага аўтамабільнага абсталявання, двое мінчан атрымалі цялесныя пашкоджанні і былі шпіталізаваны ў апэкавае аддзяленне БХМД. Адзін з іх, 1978 года нараджэння, з апэкамі 45% паверхні цела знаходзіцца ў рэанімацыі, у неспрытомнасці, падключаны да апарата штучнай вентыляцыі лёгкіх. Яго малодшы брат падцярге менш: тэрмічныя апёкі галавы і кісцей рук — пашкоджана каля 6% паверхні цела. Высветлена, што дырэктар аднаго са сталічных ТАА, які арандаваў некалькі памішканняў у ПУП на тэрыторыі, дзе адбылося НЗ, папрасіў свайго работніка-кладушчыка, які быццам бы меў вопыт такой працы, правесці дэмантаж газавага абсталявання з нядаўня набытага аўтамабіль «Фальксваген Пасат» 2009 года выпуску. Мужчына пагадзіўся, усю працу праводзіў сам, без памочніцкай і свעד, у закрытым рамонтным блоку. Калі яго брат падшоў да памішкання, каб нагадаць пра куткае заканчэнне працоўнага часу і неабходнасці адраўляцца дамоў, то пры адкрыцці дзвярэй з’явіўся выбух. Узгарання памішканняў удалося не дапусціць з дапамогай вогнетушыцелью, прычым з асноўным ачагам агню справіўся найбольш пацярпелы кладушчык, які яшчэ знаходзіўся ў прытомнасці. Выбухам абрушана частка сцяны, якая падзяляла рамонтны цэх і складскае памяшканне. Аўтамабіль атрымаў нязначныя пашкоджанні. «Прызначаны адпаведныя экспертызы. Разглядаюцца ўсе магчымыя версіі і прычыны здарэння. У ходзе праверкі будзе дадзена прававая ацэнка дзеянням усіх удзельнікаў здарэння і службовых асоб», — сказаў Аляксандр Герасімаў.

Кар. БЕЛТА.

АСУДЖАНЫ ЗА НЕЗАКОННАЕ ПРАДАСТАЎЛЕННЕ УЧАСТКА СЫНУ

Былога намесніка старшыні Смалевіцкага райвыканкома пасадзілі на 4,5 года. Мінскі абласны суд прызнаў яго вінаватым у халатнасці і злоўжыванні службовымі павінацтвамі. Два гады таму Аляксандр Грамыка — намеснік старшыні райвыканкома і старшыня камісіі па жылльвых пытаннях па сумяшчальніцтве — незаконна напісаў заяву ад імя свайго сына аб выдзяленні зямельнага ўчастка для будаўніцтва дома. «Неўзабаве зямля ў Смалевічах, кадастравым коштам Вр31,4 млн, была прадастаўлена сыну Грамыкі, як чалавеку, які мае патрэбу ў паляпшэнні жылльвых умоў, у пацярэўцае валоданне, — распаўваў пракурор аддзела па барацьбе з карупцыяй і арганізаванай злчынаснацю пракуротуры Мінскай вобласці Уладзімір НЕПАКУПІЧЫН». Але насамрэч права на бісплатнае атрыманне ўчастка на той момант маладзі чалавек ужо не меў, бо напярэдадні набыў кватэру. Акрамя забавуяльнай волі, былы чыноўнік пазбаўлены права займаць пасады, звязаныя з выкананнем функцыяў прадстаўніка ўлады тэрмінам на 5 гадоў».

Надзея ДРЬЛА.

ПІЦЬ ТРЭБА МЕНШ!

Аршанскім гарадскім аддзелам Следчага камітэта заведзена крымінальная справа па факце крадзяжу 500 долараў ЗША і 2,7 тысячы расійскіх рублёў ў пасажыра цягніка Масква — Гомель. Непрацоўчы жыхар Магілёва 1986 года нараджэння ехаў ноччу ў плацкартным вагоне ў названае цягніку. Калі спаў, з кішэні скраўлі валюту. Які выяветлілася, мужчына заснуў у стане моцнага алкагольнага ап’янення. Таму ён нават не ўспомніў, з кім уживаў спіртное і што з ім наогул адбылася ў вагоне. Іронія лёсу?

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

КЛЯШЧЫ НАПАДАЮЦЬ

Сёлета ўкусы кляшчоў на Брэстчыне сталі фіксаваць, пачынаючы з ранняй вясны. А ў маі абласны цэнтр гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя паведаміў пра першыя выпадкі захворвання клешчавым энцэфалітам і лайм-барэліёзам. Ахвярамі інфіцыраваных насякомых сталі жыхары Бярозаўскага раёна. Сёлета колькасць людзей, якія звяртаюцца ў медустановы з укусамі кляшчоў, павялічылася ў 1,3 раза. Спецыялісты выявілі зоны, дзе найбольш верагодна атрымаць хваробу ад укусу кляшча. Гэта Белаўежская і Ружанская пушчы, ваколіцы Броннай Гары Бярозаўскага раёна, Косаўскага зона вадцвіцкага раёна. Маларыцкі раён на мяжы з Украінай. У некаторых месцах названых зон колькасць інфіцыраваных насякомых дасягае 50% — знаходзіцца там, абавязкова трэба захоўваць усё меры перацяроўкі: адзенне з доўгімі рукавамі, штаны, запраўленыя ў абутак, галаўны ўбор. Медыкі радць улічваць, што клешч доўга шукае месца укусу, паўзае заўсёды ўгору. Таму важна падчас прагулак як мага часцей аглядаць сабе і адно аднаго.

Яна СВЕТАВА.

ПАДЦЕЛ

ФАКТЫ

Разгортвання самазагатавак, арганізацыі пры сталойках дапаможных прадпрыемстваў, падкорму сьвіней, гадоўлі трусаў, птушкі і г.д..

Газета супраць браку

Можна сказаць, што ў гэты час газета разварочвае цэлую кампанію супраць бракаванай прадукцыі. Яна гаворыць пра тое, што «трэба выхваляць у рабочых бальшавіку нецярпімасць да браку, акружыць бракаробаў атмасферай грамадскага ганьбавання, узмацніць кантроль за якасцю прадукцыі». І ў шматлікіх матэрыялах выкрывае прадпрыемствы, якія робяць бракаваную прадукцыю. Асабліва дастаецца вытворцам абутку і адзення, харчовых прадуктаў. Прыводзяцца прыклады прадпрыемстваў, дзе робіцца абутак, у якім адстае падшыва, ці чаравікі, якіх развальваюцца пасля першых дзён нахажэння, штаны, дзе адна калашына даўжэйшая за другую. Гаворка ідзе і аб дрэнным санітарным становішчы і аб’яккавацы работнікаў, напрыклад, пра тое, што «ў бручым цэху каля 6 тысяч пар штаноў валеяцца на працягу 4 дзён на падлозе, топчыцца нагамі», а таксама пра тое, што ўсё гэта пастаўляецца ў продаж, прычым даволі часта колькасць бракаванай прадукцыі пераважае над якаснай. Для прыкладу некалькі цытат: «У продаж паступіла з 100 пар балетак 75 бракаванымі», «абутковае фабрыка прыслала бацінкі на адну нагу».

І гэта яшчэ што. А вы пачытайце крытычныя заметкі 30-х пра выпуск прадуктаў харчавання: «Віцебскі камбінат выпускае надбображасную прадукцыю...

Асабліва адстае ў барацьбе за якасць каўбасны цэх. Ён выпускае зусім нестандартная прадукцыя. Падлогі і сьценны цэлы год нямылі... З каліцікі калбаса выходзіць розных колераў і мае шмат вады».

І зноў жа газета не толькі канстатуе, а прапануе свае метады барацьбы, некаторыя з якіх, між іншым, можна было б скарыстаць і сёння: штрафваць прадпрыемствы, якія дапускаюць брак, і выдаваць прэміі ўдарнікам якасці, праводзіць нарады бракаробаў, грамадскія суды, выстаўкі якаснай і бракаванай прадукцыі, апошняй, дарчы, рабіць таксама ў вітрынах магазінаў з укаваннем канкрэтных вытворцаў такой прадукцыі.

Алена ДЗЯДЗЮЛЯ.

СПЯШАЕМСЯ?

«Беларусізацыя дзяржаўнага апарату, гаспадарчых, кааперацыйных, навучальных і іншых устаноў, іх умацаванне за лік лепшых бальшавіцкіх, пралетарскіх кадраў з беларусаў, аўдаданьне самым шырокімі масамі членаў партыі беларускай мовай — неабходная ўмова паспяховага будаўніцтва пралетарскай па зьмесце і нацыянальнай форме культуры...

Клуб за выхаванне вытворцаў

Мяняецца стаўленне аўтараў да працы клубаў, калі ў 20-х гадах газета пісала пра тое, што клуб павінен выхоўваць культурных і палітычна падкаваных людзей, то ў пачатку 30-х на яго ўскладаюцца ўжо новыя задачы:

«Такія ўстановы, як клуб, бібліятэка павінны жыць барабійна рабочых свайго прадпрыемства, падахпляць лепшы вопыт рабочых-ударнікаў, брыгад, цэхоў, рабіць яго здабыткам усю працоўнага калектыву, арганізоўваць і разгортваць сацыялістычнае спаборніцтва не агульнай, а канкрэтнай работай, прасякнутай задачкамі данага перыяду.

Клуб ня можа быць апазіцыйным і ня можа займацца голым культурніцтвам, што, на жаль, мае месца ў рабоце паасобных рабочых клубоў Віцебску і інш. гарадоў. Клуб павінен перш за ўсё працаваць апрацыйна, канкрэтна і пранізаць усю сваю работу палітычным зместам, задачкамі, якія стаяць перад прамысловасцю... Кожная клубная пастаючка,

Мы разам — Беларусь!

Краіна моцная рэгіёнамі: Заводскі раён г. Мінска

Алег ЖОГЛА:

«У Чыжоўцы цяпер жыць лепш, чым у цэнтры»

167,7% да ўзроўню 2010 года (пры заданні 154%), а экшарт паслуг склаў 37,5 млн долараў (рост на 27,5%). У нас таксама атрымалася скараціць адмоўнае сальда знешняга гандлю таварамі: згодна з планамі, яно павінна было склаці мінус 280 мільёнаў долараў, а фактычна атрымалася толькі мінус 72,3 мільёна. Сальда знешняга гандлю паслугамі ў нас станоўчае па выніках 2011 года і складае 18,7 мільёна долараў. Што тычыцца вынікаў першага квартала гэтага года, то сітуацыя развіваецца таксама добра: экшарт расце і няма ніякіх перадумоў, каб мы не выканалі сёлётнае заданне.

Дарэчы, прыватны бізнэс, які ёсць у нас у раёне, таксама мае высокія паказчыкі на інвестыцыях і знешнеэканамічнай дзейнасці. Сёлета, на жаль, тэмпы крыху ўпалі, але дынаміка ўсё адно станоўчая, нават калі параўноўваць з высокім узроўнем мінулага года.

— Вы ўжо адзначылі, што раён займае трэцяе месца па колькасці насельніцтва. Які ідуць справы з будаўніцтвам новага жылля?

— Так атрымалася, што Заводскі раён забудаваны ўжо поўнацю, і сур'ёзных пляцовак для жыллёвага будаўніцтва, як у іншых раёнах, у нас няма. Але мы даволі шмат будзем «кропкава» — каля 30 тысяч квадратных метраў у мінулым годзе і каля 80 тысяч квадратных метраў сёлета. Дарэчы, мы адзін з невялікіх раёнаў, дзе будзеца ведамаснае жыллё. Так, напрыклад, для сваіх работнікаў узводзяць дамы падшыпнікаў завод і МАЗ, а ў гэтым годзе плануе пачаць будаўніцтва завод колавых цягачоў. Акрамя гэтага, наша ўпраўленне капітальнага будаўніцтва вядзе кааператывы, сфарміраваныя для работнікаў буд-

Партызанскага праспекта — ад Жылуновіча да Кабушкіна і ад плошчы Ванеева да вуліцы Кашавага.

Такім чынам, можна сказаць, што ў развіццё інфраструктуры ўкладваецца шмат грошай — як горадам, так і прадпрыемствамі раёна.

— Якія буйныя праекты, акрамя «Чыжоўкі-Арэны», рэалізуюцца ў Заводскім раёне?

— У нас вядзецца рэканструкцыя парку 900-годдзя Мінска, ідзе вялікая рэканструкцыя ў заапарку. У наступным годзе прыступім да рэканструкцыі зялёнай поймы ракі Свіслач за заапаркам да вуліцы Галадзеда. Што тычыцца гандлю, то ў нас у раёне ўжо дзейнічаюць два гіпермаркеты, а яшчэ тры знаходзяцца ў стадыі праектавання. Ёсць прапановы і па будаўніцтве крам крокавай даступнасці. Не усё, вядома, атрымаецца, бо раён густа забудаваны. Ёсць яшчэ каля 15 інвестыцыйных праектаў на тэрыторыі раёна, якія мы прапануем інвестарам: маўляў, будуйце, развівайце.

На вуліцы Машынабудульнікоў у нас зараз ствараецца тэхнапарк. Першы этап гэтага праекта ўжо рэалізаваны і там знаходзіцца больш за 40 арганізацый. Так што мы развіваемся не толькі як прамысловы раён, але і як інтэлектуальны.

— Тое, што Заводскі раён самы прамысловы, гэта, з аднаго боку, добра. Але з іншага боку — церпіць экалогія...

— Так, сапраўды, людзі не вельмі хочуць жыць у Заводскім раёне, бо лічаць, што тут дрэнная экалогія. Вядома, па руху ветру ўсе выкіды прамысловых прадпрыемстваў ідуць на паўднёвы ўсход, але вынікі замераў у апошні час паказваюць, што не зусім усё дрэнна ў Заводскім раёне. Бо акадэнт выкідаў змясціцца: асноўны іх аб'ём ідзе не ад прамысловых прадпрыемстваў, а ад транспарту. Таму ў Чыжоўцы цяпер жыць лепш, чым у цэнтры. Але стэрэатып застаецца.

месца, дзе ў часы Вялікай Айчыннай вайны быў размешчаны лагер смерці ў Трасцяніцы. Ужо даўно там збіраюцца будаваць мемарыяльны комплекс, але да рэалізацыі справа так і не даходзіць. Можа, у бліжэйшы час нешта памяняцца ў лепшы бок?

— Стварэнне мемарыяльнага комплексу ў Трасцяніцы — гэта справа не толькі горада, але і рэспублікі. Тэрытарыяльна ён знаходзіцца ў нашым раёне, таму мы адсочваем усё падзеі: быў праведзены конкурс, ёсць выйгрышны варыянт. І спадзяюся, што ў бліжэйшы час будзе прынята рашэнне аб выдзяленні сродкаў. Зараз мы падтрымліваем гэтае месца ў належным парадку.

— Напрыканцы хачу спытаць пра звароты людзей. Наколькі я ведаю, кожную сераду вы праводзіце прыём грамадзян. З чым прыходзяць да вас людзі? Што сёння непакоіць жыхароў сталіцы?

— Сапраўды, кожную сераду з 14 да 20 гадзін любіць грамадзін можа прыйсці на прыём нават без папярэдняга запісу (праўда, калі па жылёвым пытаньні, то лепш запісацца за гадзіцу, каб мы маглі падняць дакументы і падрыхтавацца да сустрэчы). З чым прыходзяць людзі? Я скажу так: калі 3-4 гады таму звароты грамадзян у асноўным тычыліся абслугоўвання жыллага фонду, то за апошні час нам удалося ліквідаваць праблемы па цехах даху, па сцыхах, па ўтрыманні пад'ездаў. Зараз робім упор на вырашэнне праблем з капрамонтамі. А на першае месца выйшлі звароты, звязаныя з пытаннем наконот будаўніцтва жылля — хто мае права на льготны крэдыт, як змянілася заканадаўства і г. д. У людзей шмат пытанняў, стараемся ім тлумачыць па меру магчымасці. Наступная вострая тэматыка — гэта кропкавая забудова. Усе хочучы, каб будавалі дзе заўгодна, але толькі не насупраць іх вокнаў.

На паўднёвым усходзе сталіцы Беларусі знаходзіцца Заводскі раён, які пасля вайны пачаў развівацца як прамысловы цэнтр Мінска. Тут працуюць такія заводы-гіганты, як аўтамабільны, падшыпнікавы, завод колавых цягачоў, аўтамабільных прычэпаў і кузавоў, «Мінскжалеабетон», «Мінскдрэў», «Гармал-завод № 2» і інш., а таксама дзейнічае больш за 100 прадпрыемстваў у свабоднай эканамічнай зоне «Мінск». Як такая асаблівасць раёна ўплывае на жыццё насельніцтва і чым яшчэ адметны Заводскі раён, мы спыталі ў кіраўніка Адміністрацыі Заводскага раёна Алега ЖОГЛУ.

— Наш раён адрозніваецца ад усіх астатніх тым, што тут сканцэнтравана найбольшая колькасць прамысловых прадпрыемстваў. Толькі па афіцыйнай справаздачнасці — 56 прадпрыемстваў, а ўсё тых, якія вядуць гаспадарчую дзейнасць на тэрыторыі раёна, — больш за 150 (у тым ліку і ў свабоднай эканамічнай зоне «Мінск»). Блізка па ўзроўню прамысловасці да нас падыходзіць Партызанскі раён, але, у прынцыпе, мы па гэтым паказчыку большыя за два любыя іншыя раёны, нават калі іх аб'яднаць. У асноўным нашы прадпрыемствы маюць машынабудульную накіраванасць — гэтая галіна ў агульным аб'ёме займае больш за 70%.

Акрамя таго, наш раён — трэці па колькасці насельніцтва ў Мінску. Таму калі Фрунзенскі і Маскоўскі — гэта больш спальныя раёны, то ў нас адначасова многа і прамысловасці, і насельніцтва.

— Мінулы год быў не падобны на іншыя: шмат якія прадпрыемствы сутыкнуліся з праблемамі з-за крызісу, а некаторыя (пераважна экшарты), наадварот, скончылі год даволі паспяхова. Якім быў 2011 год для прадпрыемстваў вашага раёна?

— Паколькі мы — прамысловы раён, то на нас

ускладнены сур'ёзныя абавязкі па выкананні прагнозных паказчыкаў. Як я ўжо казаў, мы займаем каля чвэрці ад усяго аб'ёму прамысловасці ў Мінску, таму праца нашых прадпрыемстваў істотна ўплывае на працу ўсяго горада. І выкананне прагнозных паказчыкаў — адна з важнейшых задач адміністрацыі раёна і кіраўнікоў прадпрыемстваў. У 2011 годзе тэмпы росту аб'ёму прамысловай вытворчасці ў фактычных цэнах склаў 232,6% пры заданні 127,6%.

Калі казаць пра інвестыцыйную і знешнеэканамічную дзейнасць, то яны ўзаемазвязаныя. Дзякуючы інвестыцыям атрымліваецца інавацыйная прадукцыя, якая самым непасрэдным чынам звязана з экшартам: новая прадукцыя лягчэй знаходзіць сваіх пакупнікоў за межамі краіны. Заданне па інвестыцыях у мінулым годзе ў нас выканана, і, што вельмі важна для прамысловага раёна, у нас высокая доля інвестыцый у закупку машын і абсталявання — каля 60%. Выканалі мы і заданне па інавацыйнай прадукцыі, а таксама добра нарасцілі экшарт у доларавым эквіваленце, у тым ліку і па аказанні паслуг: агульны аб'ём экшарту тавараў за 2011 год склаў 1699,9 млн долараў, або

жэтнай сферы Заводскага раёна — настайнікаў, медыкаў, міліцыі і г. д.

— А інфраструктура развіваецца?

— За апошні год мы адрамантавалі 4-ю дзіцячую бальніцу, завяршылі першы этап рэканструкцыі 5-й клінічнай бальніцы, пабудавалі 17-ю паліклініку, прыступілі да цэплавой рэканструкцыі і ремонту 10-й клінічнай бальніцы, капітальна адрамантавалі 21-ю паліклініку. Сёлета павінны закончыць 22-ю дарослую паліклініку, вядзем праектаванне абсалютна новай паліклінікі ў раёне вуліцы Радзьяльняй і Цэнтральнай. Праўда, у сувязі з тым, што значныя грашовыя сродкі накіраваны на падрыхтоўку да Чэмпіянату свету па хакеі ў 2014 годзе, работы па праектаванні ідуць не так актыўна, як хацелася б. Сур'ёзныя грошы мы асабіваем і на падтрыманне ў нармальным стане дзіцячых дашкольных устаноў і школ.

Вялікую працу мы зрабілі на рамоне вулічнай сеткі: за апошні год адрамантавалі вуліцы Васнецова, Народную, Кулішова, Герасіменкі, першую чаргу Партызанскага праспекта, амаль усе вуліцы ў Шабанах. Зараз у рамках падрыхтоўкі да Чэмпіянату свету па хакеі ідзе рэканструкцыя вуліцы Кабушкіна і Ташкенцай, а ў наступным годзе будзем рабіць другую і трацію чаргу рэканструкцый

Таму, калі пачынаем будаваць які-небудзь дом у Заводскім раёне, абавязкова атрымліваем 20-30 лістоў з пратэстамі...

Наогул мы стараемся максімальна вырашыць праблемы на сваім узроўні, каб чалавек не ішоў скардзіцца вышэй. Відаць, атрымліваецца, бо ў нашага раёна самы нізкі працэнт зваротаў насельніцтва на тысяч жыхароў — ніжэй за гарадскі паказчык.

Гутарыў Павел БЕРАСЕЎ.

«Чыжоўка—Арэна» будзеца да чэмпіянату свету па хакеі.

У НАСТУПНЫМ СЕЗОНЕ Ё МІНСКІМ ЗААПАРКУ ЧАКАЕЦА АДКРЫЦЦЁ ПАВІЛЬЁНА З ПАЎДНЁВААМЕРЫКАНСКІМІ ЖЫВЁЛАМІ

У Мінскім заапарку ў актыўнай стадыі будаўніцтва знаходзіцца экзатарыум — зараз закупляецца абсталяванне і праводзіцца шкленне будынка. Як мяркуецца, ужо ў наступным сезоне наведвальнікі змогуць паглядаць на экзатычных жывёл з Паўднёвай Амерыкі. Пра падрабязнасці новага праекта «Звяздзе» расказаў дырэктар Мінскага заапарку Юрый РАБАЎ.

У павільёне (або экзатарыуме) будучы ўтрымлівацца і дэманстравацца жывёлы з Паўднёвай Аме-

рыкі. У агульнай зале аранжарэйнага тыпу (плошчай 1,5 тысячы квадратных метраў) будучы высаджаны трапічныя расліны, зроблены сяміметровы вадаспад і размешчаны ваальеры з жывёламі. Прычым жывёлы будучы самыя разнастайныя — пачынаючы ад безпазваночных, рыб, рэптылій і заканчваючы млекакормячымі і птушкамі. На другім паверсе ў тэрыюме размешчаны змеі і драпежныя жывёлыны, а таксама буйныя водныя чарапахі і некалькі акварыумаў з прэзэраводнымі рыбамі ракі Амазонкі і марскімі рыбамі Карыбскага басейна. Побач з павільёнам будучы зроблены авіярыў — адкрыты ваальеры для вадаплаўных і каляводных птушак (чалляў, пеліканаў, ібісаў і г. д.) і асобны павільён з чылійскімі чырвонымі фламінга. Плануецца стварыць і штучную скалу з ваальерамі для буйных драпежнікаў — ягураў, пум, чырвоных рысяў.

— Гэта будзе даволі цікавы павільён — усё будзе зроблена прыгожа і з прымяненнем сучасных тэхналогій утрымання і дэманстрацыі жывёл. Сучасныя экзаспэцы будуюцца так, каб унутры павільёна наведвальнікі бачылі не проста клеткі, як гэта было раней, а траплялі ў імітацыю натуральнага асяроддзя, маглі б адчуць сябе як быццам унутры прыроднай эксістэмы, — тлумачыць Юрый Рабаў. — Мяркую, што ў наступным сезоне мы ўжо зможам яго адкрыць. Да канца года зробім асноўную частку будаўнічых работ, а на працягу зімова-вясення перыяду будзем высаджаць расліны і запалняць экзаспэцыю.

Па словах дырэктара заапарка, падобныя тэматычныя павільёны распаўсюджаны ў краінах Заходняй Еўропы — і не толькі з флорай і фаўнай Паўднёвай Амерыкі, але і Афрыкі, Азіі. Ён перакананы, што праект гэты хоць дарагі, але ён варты выдаткаваных грошай, бо на тэрыторыі былога Саюза падобных яму яшчэ не рэалізавалася.

У Мінскім заапарку таксама хочучы пабудавачы і асобны павільён для пінгінаў Гумбальдта — яны, дарэчы, жывуць якраз уздоўж берагоў Паўднёвай Амерыкі.

— Гэта невялікія па памерах пінгіны, але яны даволі папулярныя ў заапарках — бо непатрабавальныя і вельмі цікавыя як знешнім выглядам, так і паводзінамі. Мы зробім павільён такім чынам, каб можна было паглядаць пінгінаў і ў вадае, і на сушы. У заапарку іх будзе ад 10 да 30 штук, і мы

спадзяёмся, што яны змогуць у нас размнажацца, — расказвае Юрый Рабаў.

На гэтым рэканструкцыя заапарку не спыніцца — як кажа Юры Віктаравіч, планы раслісаны на гады наперад, і яны тычацца як рэканструкцыі старой тэрыторыі, так і выхаду на левы бераг ракі, будаўніцтва акенарыума, тэматычных павільёнаў для афрыканскіх жывёл, для ластаногіх, малпаў і г. д. Ён таксама адзначыў, што цікавасць мінчан і гасцей сталіцы да заапарка пастаянна расце:

— Наведвальнасць за апошнія гады вельмі вырасла: за год гэта больш за 400 тысяч наведвальнікаў (асабліва калі ўлічваць, што цана ўваходнага квіткі дэмакратычная — 10 тысяч рублёў). Сёлета, я мяркую, статыстыка будзе яшчэ лепшай, бо на нашай тэрыторыі адкрыўся дэльфінарыў, людзі прыходзяць туды, і ў тым ліку глядзяць жывёл у заапарку. З адкрыццём экзатарыума, безумоўна, наведвальнікаў стане яшчэ больш.

— Наведвальнасць за апошнія гады вельмі вырасла: за год гэта больш за 400 тысяч наведвальнікаў (асабліва калі ўлічваць, што цана ўваходнага квіткі дэмакратычная — 10 тысяч рублёў). Сёлета, я мяркую, статыстыка будзе яшчэ лепшай, бо на нашай тэрыторыі адкрыўся дэльфінарыў, людзі прыходзяць туды, і ў тым ліку глядзяць жывёл у заапарку. З адкрыццём экзатарыума, безумоўна, наведвальнікаў стане яшчэ больш.

— Наведвальнасць за апошнія гады вельмі вырасла: за год гэта больш за 400 тысяч наведвальнікаў (асабліва калі ўлічваць, што цана ўваходнага квіткі дэмакратычная — 10 тысяч рублёў). Сёлета, я мяркую, статыстыка будзе яшчэ лепшай, бо на нашай тэрыторыі адкрыўся дэльфінарыў, людзі прыходзяць туды, і ў тым ліку глядзяць жывёл у заапарку. З адкрыццём экзатарыума, безумоўна, наведвальнікаў стане яшчэ больш.

— Наведвальнасць за апошнія гады вельмі вырасла: за год гэта больш за 400 тысяч наведвальнікаў (асабліва калі ўлічваць, што цана ўваходнага квіткі дэмакратычная — 10 тысяч рублёў). Сёлета, я мяркую, статыстыка будзе яшчэ лепшай, бо на нашай тэрыторыі адкрыўся дэльфінарыў, людзі прыходзяць туды, і ў тым ліку глядзяць жывёл у заапарку. З адкрыццём экзатарыума, безумоўна, наведвальнікаў стане яшчэ больш.

— Наведвальнасць за апошнія гады вельмі вырасла: за год гэта больш за 400 тысяч наведвальнікаў (асабліва калі ўлічваць, што цана ўваходнага квіткі дэмакратычная — 10 тысяч рублёў). Сёлета, я мяркую, статыстыка будзе яшчэ лепшай, бо на нашай тэрыторыі адкрыўся дэльфінарыў, людзі прыходзяць туды, і ў тым ліку глядзяць жывёл у заапарку. З адкрыццём экзатарыума, безумоўна, наведвальнікаў стане яшчэ больш.

МАЗ ПРЭЗЕНТАВАЎ У НІЖНІМ НОЎГАРАДЗЕ ДВА НОВЫЯ АЎТОБУСЫ

Мінскі аўтамабільны завод з 5 па 7 чэрвеня прымаў удзел у Міжнародным салоне «Busworld Russia-2012» у Ніжнім Ноўгарадзе, на якім вядучыя вытворцы пасажырскіх тэхнікі дэманстравалі свае навінкі і абмяркоўвалі найбольш важныя пытанні галіны. МАЗ на выставе прадставіў два сваі аўтобусы — «МАЗ-231» і «МАЗ-241»

Галоўная праходная Мінскага аўтазавода.

Першы аўтобус адносіцца да другога пакалення пасажырскіх тэхнікі МАЗа і прызначаны для прыгарадна-міжгародніх перавозак. Як патлумачылі ў прэс-службе завода, гэта абсалютна новая распрацоўка, якая не мае аналагаў у нашай краіне: пры даўжыні 12 метраў у аўтобусе размяшчаецца 71 пасажыр, прычым 51 — у камфартабельных сядзеннях. Дзякуючы выкарыстанню сучасных метадаў праектавання ў аўтобусе, які па габарытам адпавядае гарадскім мадэлям, удалося размясціць не толькі 51 сядзенне, але і багажнік аб'ёмам 5 кубічных метраў. Гэтая мадэль адпавядае экалагічным патрабаванням Еўра-5.

«МАЗ-241» не такі вялікі — гэта аўтобус малага класа для прыгарадных і міжгародніх перавозак, а таксама для карпаратыўных і турыстычных паездак. Пры даўжыні ў 6,8 метра ў ім размяшчаецца 22 камфартабельныя сядзенні.

Гэтыя два мадэлі ўжо пастаўлены на серыйную вытворчасць, таму наведвальнікі выставы ў Расіі маглі адрозна прызначыцца да беларускіх навінак і дамовіцца аб продажы. У прынцыпе, МАЗ вельмі задаволены вынікамі паездкі на «Busworld Russia — 2012»:

— Паездка ў Ніжні Ноўгарад прайшла вельмі плённа для нашай камерцыйнай службы, — расказвае прэс-сакратар МАЗа Юлія КАТАШ. — Да стэнды падыходзіла шмат наведнікаў, інтарэс да нашых аўтобусаў быў праяўлены як з боку расійскіх прыватных фірмаў, так і дзяржаўных арганізацый. Шмат таксама працавалі з журналістамі.

Па словах Юліі Каташ, прадукцыя МАЗа выглядала годна на фоне канкурэнтаў з іншых краін. Гэта пацвярджае і тое, што ў многіх расійскіх гарадах можна сустрэць МАЗаўскія аўтобусы — пачынаючы ад Ніжняга Ноўгарада, дзе праходзіў міжнародны салон, і заканчваючы Масквой, Санкт-Пецярбургам, Самарай, Разанню, Казанню і іншымі.

«Чыжоўка—Арэна» будзеца да чэмпіянату свету па хакеі.

КОМПЛЕКС З БАСЕЙНАМ І 5 САЎНАМ БУДЗЕ ПАБУДАВАНЫ Ё СТАЛІЧНЫМ МІКРАРАЁНЕ ПАЎНОЧНЫ

Фізікультурна-аздараўленчы комплекс у хуткім часе будзе пабудаваны ў раёне вуліцы Герасіменкі. Усёго ў Мінску плануецца ўзвесці дзевяць такіх аб'ектаў — у кожным раёне, але «пілотны» праект будзе здзейсніны менавіта ў Заводскім раёне сталіцы. У верасні, напярэдадні дня горада, старшыня Мінгарвыканкама Мікалай Ладуцкія ўрачыста закладзе капсулу ў падмурк новага комплексу.

Як расказаў «Звяздзе» Дзмітрый ГУРЫНЕНКА, намеснік кіраўніка адміністрацыі Заводскага раёна, у новым ФАКУ будзе басейн, пяць саун, трэзнажорная зала, фітнес-зала, більярд, цір, а побач з комплексам — адкрытыя пляцоўкі для міні-футбола, баскетбола, валејбола. Мяркуюцца, што поўнацю ФАК будзе пабудаваны за 1,5 года і ў першым квартале 2014 года адчыніць дзверы для жыхароў раёна.

— Справа ў тым, што там даволі вялікі жылы раён (каля 50 тысяч насельніцтва), але сур'ёзных спартыўных аб'ектаў няма. Самы блізкі — «Янтар» на вуліцы Чкавіна, але там пастаянна вялікі чаргі. Таму будаўніцтва фізікультурна-аздараўленчага комплексу дапаможа школам (вучыць дзяткі плаванню), будзе садзейнічаць аздараўленню насельніцтва. Наша ўпраўленне фізічнай культуры пралічыла, што аб'ект будзе запатрабаваны і актуальны для раёна.

Дэльфінарыў — навінка сталічнага заапарка.

КАПСУЛА ДАЙГАЛЕЦЦЯ

УП «Мінскінтэркапс» стабільна пашырае асартымент лекавых сродкаў

На вытворчым рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Мінскінтэркапс» карэспандэнты «Звязды» пазнаёмлі з працэсам выпуску лекавых сродкаў і біялагічна актыўных дабавак у цвёрдых і мяккіх жэлацінавых капсулах. Паказалі таксама, як вырабляюцца самі пустыя цвёрдыя жэлацінавыя капсулы. «Мінскінтэркапс» — адзінае ў Беларусі фармацэўтычнае прадпрыемства, якое займаецца менавіта такой вытворчасцю. Дарэчы, прадпрыемства сертыфікавана па GMP і НАССР, што сведчыць аб высокім узроўні гарантый якасці і бяспекі лекавай прадукцыі.

БРЭНДЫ ЗНАЁМЫЯ І НОВЫЯ

На ўскрайку сталіцы, па вуліцы Інжынернай, сёння размешчана сучаснае фармацэўтычнае прадпрыемства, з прадукцыяй якое добра знаёмыя ўжо не толькі беларусы, але і жыхары блізкага і далёкага замежжа. Па-

Начальнік упраўлення маркетынгу і арганізацыі продажу УП «Мінскінтэркапс» Андрэй ШЫДЛОУ.

чынаюцца з 1995 года. «Мінскінтэркапс» стабільна пашырае асартымент і нарошчвае аб'ёмы вытворчасці лекавых сродкаў. Яны прызначаны, галоўным чынам, для лячэння сардэчна-сасудзістых, інфекцыйных, афтальмалагічных, гінекалагічных, уральгічных, гастрэнтэралагічных, алергічных хвароб. Акрамя таго, значную частку займаюць вітамінна-мінеральныя комплексы.

Варта прыгадаць, напрыклад, такі шырокавядомы брэнд, як **АнгрыМак** — камбінаваны сродка для лячэння прастуды і грыпу. Прэпарат змяшчае некалькі

У хіміка-мікробіялагічнай лабараторыі. Хімік Наталія КОБЗЕВА тлумачыць, для чаго патрэбны храматограф, а Вольга ДАНИЛЕНКА і Сяргей КАШЧЭЙ — што робіць рэфрактометр.

актыўных рэчываў, якія прымяняюцца ў комплексным лячэнні вострых рэспіраторных вірусных інфекцый і грыпу. Клінічна даказана, што ён уздзейнічае на прычыну захворвання, актыўна супраць віруса грыпу А, валодае антытаксічным і імунамадулюючым дзеяннем, антыаксідантным эфектам, павышае супраціўляльнасць арганізма да інфекцый, уздзейнічае на такія сімптомы захворвання, як высокая тэмпература, галаўны боль, боль у горле і мышцах, дапамагае справіцца з закладзенасцю носа.

Рэдка беларуская сям'я не мае ў хатнім аптэчным арсенале прэпарату серыі **Антыаксікапс**,

які можа выпускацца таксама з селенам, цынкам, ёдам і жалезам. **Антыаксікапс** павышае імунітэт, змяншае шкоднае ўздзеянне неспрыяльнага навакольнага асяроддзя, паказаны пры павышаных разумовых і фізічных нарузках, незбалансаваным харчаванні.

Камбінаваны прэпарат для лячэння сасудзістай паталогіі мозга **Пірацэзін** станюча ўплывае на абмен рэчываў у галаўным мозгу, спрыяе працоўнаму навучанню, змяншае ўзбуджальнасць у вестыбулярным апарате. Камбінаваны лекавы сродка для лячэння артрыяльнай гіпертанзіі **Лізінапріл Плюс** адрывае больш магчымасцю для максімальнага зніжэння рызыкі сардэчна-сасудзістых ускладненняў і спрыяе павелічэнню працягласці жыцця. Вытворчасць наладжана згодна з ліцэнзійным пагадненнем з ААТ «Гедзон Рыхтар» (Венгрыя).

Прэпарат **Эсэнцыкапс** паказаны ў комплексным лячэнні пры вострых і хранічных гепатытах, цирозе печані, таксічных паражэннях печані, тлушчавай дэгенерцыі печані рознага паходжання, у тым ліку пры цукровым дыябеце, алкагольнай або наркатэчнай інтэксікацыі, псарыязе, таксікозе цяжарнасці, радыяцыйным сіндроме.

Камбінацыя дзейных рэчываў хондрапрактэра **Хандразаміна** удзельнічае ў бяспечнае злучальнай тканкі, папярэджае працэсы разбурэння храстка, стымулюе аднаўленне храстовай тканкі, змяншае боль і запаленне ў суставах, паліпае іх рухавасць. Прэпарат эфектыўны ў комплексным лячэнні астаэартрозу і астаэхандрозу.

На аснове лекавай расліннай сыравіны выпускаюцца **Чарніцы-МІК** і **Чарніцы з лютэінам**

кі пры высокай зрокавай нарузцы, рабоце за камп'ютарам, для пазбаўлення зрокавай стомленасці і ў комплекснай аднаўленчай тэрапіі пасля апэратыўных умяшанняў.

Намеснік дырэктара па развіцці УП «Мінскінтэркапс» Мікалай АЛКСЕЕВ.

У **Чарніцах з лютэінам** акрамя антацыянідынаў ёсць лютэін і зеаксантын у лютэінавай дазроўцы. Лютэін і зеаксантын назалашваюцца ў макуле і хрустальніку, паліпаюць сіноўную частку спектра святла, абараняючы такім чынам структуру вока ад пашкодвання, папярэджаюць паражэнне сятчаткі і памутненне хрустальніка, запавольваюць узроставыя змяненні ў тканках вока. **Чарніцы з лютэінам** рэкамендуецца старэйшым узроставым катэгорыям для эфектыўнай прафілактыкі ўзроставых змяненняў зроку, падчас работы, звязанай з уздзеяннем яркага святла, для прафілактыкі і комплекснага лячэння катаракты і ўзроставай макулярнай дэгенерцыі сятчаткі.

Паводле слоў **начальніка упраўлення маркетынгу і арганізацыі продажу УП «Мінскінтэркапс» Андрэя ШЫДЛОУ-СКАГА**, прыярытэтнымі кірункамі развіцця прадпрыемства з'яўляюцца выпуск вітамінна-мінеральных комплексаў, кардыялагічных і гастрэнтэралагічных лекавых сродкаў: «Наша кампанія актыўна супрацоўнічае з вядучымі клінікамі і навуковымі ўстановамі краіны па правядзенні клінічных іспытаў новых лекавых сродкаў. Толькі за тры апошнія гады прадпрыемства асвоіла выпуск пяці лекаў па праграме імпартазамашчэння — гэта прэпараты для лячэння артрыяльнай гіпертанзіі, хваробаў печані і жоўцевыводзячых шляхоў, дабраякаснай гіперплазіі прастаты, аднаўлення пасля інсульту і пры хранічных парашэннях мазгавога кровазвароту».

Размова ідзе пра **Перындапріл Плюс** (клінічныя іспыты былі праведзены на базе РНПЦ «Кардыялогія»), **Унапрост** (запавольвае павелічэнне, змяншае ацёкі і запаленне прастаты, змяшчае экстракт пладоў нізкарослай веералістай пальмы), **Цэрэпра** (выпускаецца сумесна з расійскім заводам «Верафарм», прызначаны для паляпшэння пазнавальных функцый — памяці, маўлення, увагі, чытання, пісьма, рухальнай функцыі), **Урсакапс** (сродка патагенэтычнай тэрапіі хвароб печані і жоўцевыводзячых шляхоў), **Мельдоній-МІК** (аналаг мілдратаму, паказаны пры комплексным лячэнні ішэміі, хранічнай сардэчнай недастатковасці, парашэннях мазгавога кровазвароту, а таксама пры зніжанай працаздольнасці, фізічным перанапружанні, у тым ліку ў спартсменаў).

Сёлета ў межах праграмы імпартазамашчэння плануецца пачаць выпуск такіх сродкаў, як **Перындапріл-МІК 8 мг** (для лячэння артрыяльнай гіпертанзіі), **Эсэнцыліў** (камбінаваны сродка для лячэння захворванняў печані), **Амякорд-МІК** (сродка другой прафілактыкі інфаркту міякарда і лячэння гіперліпідэміі, змяшчае канцэнтрат амега-3 кіслот), **Хандразамін Нэа**.

Вытворчасць лекавых сродкаў поўнаасцю адпавядае патрабаванням нацыянальнага GMP. У 2005 годзе Цэнтрам сертыфікацыі «Балтсерт» вытворчасць біялагічна актыўных дабавак сертыфікавана на адпаведнасць патрабаванням Еўрасаюза, што дазваляе экспартаваць прадукцыю ў краіны ЕС.

ТЭХНІЧНА НЕ ПРОСТА

Для выпуску цвёрдых і мяккіх жэлацінавых капсул, у якія пасля насыпаецца лекавае рэчыва, патрабуецца вельмі складанае ў тэхнічным сэнсе абсталяванне. Наогул сама мяккая капсула вырабляецца з вельмі тонкай плёнкі. Прычым таўшчыня павінна

быць устойлівай. Больш за тое, устойлівай яшчэ і да мікробаў, паколькі жэлацін — гэта бялок, а бялок — выдатнае асяроддзе для размнажэння бактэрый. У цвёрдых капсулах могуць знаходзіцца

паўсюджваецца святло ў рэчыве, што дазваляе зрабіць выносу адносна таго, якое менавіта рэчыва змяшчаецца ў капсуле.

Першая вытворчая зала, якую мы наведаем, — мелтарная. Тут вараць жэлацінавую масу. Дарэчы, у свой час канадскія інжынеры, якія запускарлі вытворчасць, далі свае назвы абсталяванню — мелтары, танкі... Назвы захаваліся. Мелтары — гэта велізарныя ёмістасці, або рэактары (іх два), дзе варыцца жэлацін. Танкі — ёмістасці для разліву гатовай масы. Працэс варкі-разліву даволі цікавы. Спачатку мелтары запыняюцца дыстыліраванай вадою, у якую ўводзіцца строга ўзважаная колькасць жэлаціну і гліцэрыну, адбываецца варка, следам за ёй — выцягванне паветраных бурбалак (спецыялісты кажуць проста — выцяжка). Далей у танк, падагрэты да 50 градусаў (каб жэлацін не застываў), зліваецца гатовы жэлацін — строга па корпусе, каб, зноў жа, не дапусціць утварэння бурбалак, інакш маса будзе нераўнамернай. Працягла захоўвацца жэлацін, зразумела, не павінен. Яго неабходна выкарыстаць на працягу 24 гадзін. Гаспадарыць у мелтарнай толькі адзін чалавек.

Для таго, каб забяспечыць спаўняюцца бяспечнымі, якаснымі і даступнымі лекамі, фармацэўтычнаму прадпрыемству неабходна мець сучасную вытворчую базу, — кажа **начальнік вытворчага цэха УП «Мінскінтэркапс» Віктар КУЧЫНСКІ**. — Першы важны момант — аснашчэнне цэхаў абсталяваннем вядучых сусветных фірмаў Канады, ЗША, Італіі і Германіі. Другі складнік — акрэдытаваная хіміка-мікробіялагічная лабараторыя, у якой працуюць падрыхтаваны калектыв спецыялістаў...

Хіміка-мікробіялагічная лабараторыя ажыццяўляе 35 відаў іспытаў лекавых сродкаў. У першую чаргу гэта забяспечваюць чатыры газавыя храматографы амерыканскай вытворчасці. Храматографія паказвае, какучы

Начальнік бюро маркетынгу і рэкламы УП «Мінскінтэркапс» Кацырына БОБРЫК.

простай мовай, малекулярны склад хімічных рэчываў. Акрамя таго, у лабараторыі праводзіцца ўсе іншыя належныя даследаванні — на растваральнасць, распад, вільготнасць і г.д. З дапамогай спектрафотаметра вызначаецца дапушчальная колькасць лекавых і дапаможных рэчываў, прымесяў. Рэфрактометр жа вызначае, наколькі хутка рас-

У мелтарнай гаспадарылі апаратыца Валянціна МАЛІНОЎСКАЯ.

Фармаўшычкі вытворчасці жэлацінавых капсул Валерыі БОНДАРАЎ.

павінен быць у рэчыве, што дазваляе зрабіць выносу адносна таго, якое менавіта рэчыва змяшчаецца ў капсуле.

Першая вытворчая зала, якую мы наведаем, — мелтарная. Тут вараць жэлацінавую масу. Дарэчы, у свой час канадскія інжынеры, якія запускарлі вытворчасць, далі свае назвы абсталяванню — мелтары, танкі... Назвы захаваліся. Мелтары — гэта велізарныя ёмістасці, або рэактары (іх два), дзе варыцца жэлацін. Танкі — ёмістасці для разліву гатовай масы. Працэс варкі-разліву даволі цікавы. Спачатку мелтары запыняюцца дыстыліраванай вадою, у якую ўводзіцца строга ўзважаная колькасць жэлаціну і гліцэрыну, адбываецца варка, следам за ёй — выцягванне паветраных бурбалак (спецыялісты кажуць проста — выцяжка). Далей у танк, падагрэты да 50 градусаў (каб жэлацін не застываў), зліваецца гатовы жэлацін — строга па корпусе, каб, зноў жа, не дапусціць утварэння бурбалак, інакш маса будзе нераўнамернай. Працягла захоўвацца жэлацін, зразумела, не павінен. Яго неабходна выкарыстаць на працягу 24 гадзін. Гаспадарыць у мелтарнай толькі адзін чалавек.

Для таго, каб забяспечыць спаўняюцца бяспечнымі, якаснымі і даступнымі лекамі, фармацэўтычнаму прадпрыемству неабходна мець сучасную вытворчую базу, — кажа **начальнік вытворчага цэха УП «Мінскінтэркапс» Віктар КУЧЫНСКІ**. — Першы важны момант — аснашчэнне цэхаў абсталяваннем вядучых сусветных фірмаў Канады, ЗША, Італіі і Германіі. Другі складнік — акрэдытаваная хіміка-мікробіялагічная лабараторыя, у якой працуюць падрыхтаваны калектыв спецыялістаў...

Хіміка-мікробіялагічная лабараторыя ажыццяўляе 35 відаў іспытаў лекавых сродкаў. У першую чаргу гэта забяспечваюць чатыры газавыя храматографы амерыканскай вытворчасці. Храматографія паказвае, какучы

простай мовай, малекулярны склад хімічных рэчываў. Акрамя таго, у лабараторыі праводзіцца ўсе іншыя належныя даследаванні — на растваральнасць, распад, вільготнасць і г.д. З дапамогай спектрафотаметра вызначаецца дапушчальная колькасць лекавых і дапаможных рэчываў, прымесяў. Рэфрактометр жа вызначае, наколькі хутка рас-

павінен быць у рэчыве, што дазваляе зрабіць выносу адносна таго, якое менавіта рэчыва змяшчаецца ў капсуле.

Першая вытворчая зала, якую мы наведаем, — мелтарная. Тут вараць жэлацінавую масу. Дарэчы, у свой час канадскія інжынеры, якія запускарлі вытворчасць, далі свае назвы абсталяванню — мелтары, танкі... Назвы захаваліся. Мелтары — гэта велізарныя ёмістасці, або рэактары (іх два), дзе варыцца жэлацін. Танкі — ёмістасці для разліву гатовай масы. Працэс варкі-разліву даволі цікавы. Спачатку мелтары запыняюцца дыстыліраванай вадою, у якую ўводзіцца строга ўзважаная колькасць жэлаціну і гліцэрыну, адбываецца варка, следам за ёй — выцягванне паветраных бурбалак (спецыялісты кажуць проста — выцяжка). Далей у танк, падагрэты да 50 градусаў (каб жэлацін не застываў), зліваецца гатовы жэлацін — строга па корпусе, каб, зноў жа, не дапусціць утварэння бурбалак, інакш маса будзе нераўнамернай. Працягла захоўвацца жэлацін, зразумела, не павінен. Яго неабходна выкарыстаць на працягу 24 гадзін. Гаспадарыць у мелтарнай толькі адзін чалавек.

Для таго, каб забяспечыць спаўняюцца бяспечнымі, якаснымі і даступнымі лекамі, фармацэўтычнаму прадпрыемству неабходна мець сучасную вытворчую базу, — кажа **начальнік вытворчага цэха УП «Мінскінтэркапс» Віктар КУЧЫНСКІ**. — Першы важны момант — аснашчэнне цэхаў абсталяваннем вядучых сусветных фірмаў Канады, ЗША, Італіі і Германіі. Другі складнік — акрэдытаваная хіміка-мікробіялагічная лабараторыя, у якой працуюць падрыхтаваны калектыв спецыялістаў...

Хіміка-мікробіялагічная лабараторыя ажыццяўляе 35 відаў іспытаў лекавых сродкаў. У першую чаргу гэта забяспечваюць чатыры газавыя храматографы амерыканскай вытворчасці. Храматографія паказвае, какучы

простай мовай, малекулярны склад хімічных рэчываў. Акрамя таго, у лабараторыі праводзіцца ўсе іншыя належныя даследаванні — на растваральнасць, распад, вільготнасць і г.д. З дапамогай спектрафотаметра вызначаецца дапушчальная колькасць лекавых і дапаможных рэчываў, прымесяў. Рэфрактометр жа вызначае, наколькі хутка рас-

павінен быць у рэчыве, што дазваляе зрабіць выносу адносна таго, якое менавіта рэчыва змяшчаецца ў капсуле.

Першая вытворчая зала, якую мы наведаем, — мелтарная. Тут вараць жэлацінавую масу. Дарэчы, у свой час канадскія інжынеры, якія запускарлі вытворчасць, далі свае назвы абсталяванню — мелтары, танкі... Назвы захаваліся. Мелтары — гэта велізарныя ёмістасці, або рэактары (іх два), дзе варыцца жэлацін. Танкі — ёмістасці для разліву гатовай масы. Працэс варкі-разліву даволі цікавы. Спачатку мелтары запыняюцца дыстыліраванай вадою, у якую ўводзіцца строга ўзважаная колькасць жэлаціну і гліцэрыну, адбываецца варка, следам за ёй — выцягванне паветраных бурбалак (спецыялісты кажуць проста — выцяжка). Далей у танк, падагрэты да 50 градусаў (каб жэлацін не застываў), зліваецца гатовы жэлацін — строга па корпусе, каб, зноў жа, не дапусціць утварэння бурбалак, інакш маса будзе нераўнамернай. Працягла захоўвацца жэлацін, зразумела, не павінен. Яго неабходна выкарыстаць на працягу 24 гадзін. Гаспадарыць у мелтарнай толькі адзін чалавек.

МАШТАБНЫЯ ПЛАНЫ

У Беларусі «Мінскінтэркапс» пастаўляе сваю прадукцыю РУП «Фармацыя», а тое, у сваю чаргу, забяспечвае апошняй дзяржаўнай аптэкай па ўсёй краіне. Акрамя таго, завод прапануе прадукцыю аптэчным фірмам і аптэкам недзяржаўнай формы ўласнасці. 25 працэнтаў ад агульнага аб'ёму вырабленых лекавых прэпаратаў пастаўляецца на экспарт. У першую чаргу забяспечваюцца рынкі краін Садружэнства незалежных дзяржаўнасці — Расіі, Украіны, Казахстана, Узбекістана, Малдовы, Арменіі, Азербайджана, Туркменістана. Адрэаўляюцца партыі і ў Грузію, Карэю, Латвію, Літву, Эстонію, Славакію, Польшчу, Балгарыю і Чэхію. Зараз асвойваюцца рынкі Манголіі і В'етнама.

Летась экспарт вырас у параўнанні з папярэднім годам на 139 працэнтаў. За 2011 год аб'ём рэалізацыі прадукцыі прадпрыемства перавысіў 15,5 мільярд долараў.

Начальнік вытворчага цэха УП «Мінскінтэркапс» Віктар КУЧЫНСКІ.

Сёння УП «Мінскінтэркапс» выпускае 52 найменні лекавых сродкаў. Да 2015 года запланаваны выроб яшчэ 17 прэпаратаў-джэнерыкаў. Джэнерыкі — гэта аналагі арыгінальных лекавых сродкаў. Па аб'ектыўных прычынах у нашай краіне ажыццяўляецца выпуск пераважна такіх прэпаратаў, да якіх у любым выпадку прад'юцуюцца вельмі жорсткія патрабаванні. Варта нагадаць, што для распрацоўкі новага аналагавага лекавага сродка патрабуецца ў сярэднім 2-3 гады, правядзенне нятаных клінічных іспытаў, якія дакажуць, што гэты прэпарат будзе не горш за арыгінальны, які прадаецца на нашым рынку. Каб зрабіць арыгінальны прэпарат, спатрэбіцца ў лепшым выпадку 10-15 гадоў і затраты на іспыты каля 2-4 млрд долараў.

Мы выпускаем як джэнерыкавыя прэпараты, так і распрацоўваем інавацыйныя прадукты (такіх у нас ужо 22) — гэта тыя, што яўна адрозніваюцца ад арыгінальных,

Запоўненая, гатовая капсула далей праходзіць сарціроўку, вонкавае ачышчэнне. Брак, зразумела, выдаляецца. Нарэшце, ідэальная капсула трапляе на поліэтыленавую плёнку, якая прайшла праз прэс і ў якой пад уздзеяннем тэмпературы з'явіліся спецыяльныя ячэйкі-адтуліны, куды ўкладваецца капсула. Далей наклеіваецца фольга, прастаўляецца нумар серыі і тэрмін годнасці. Гэта ўжо ёсць гатовы біслат.

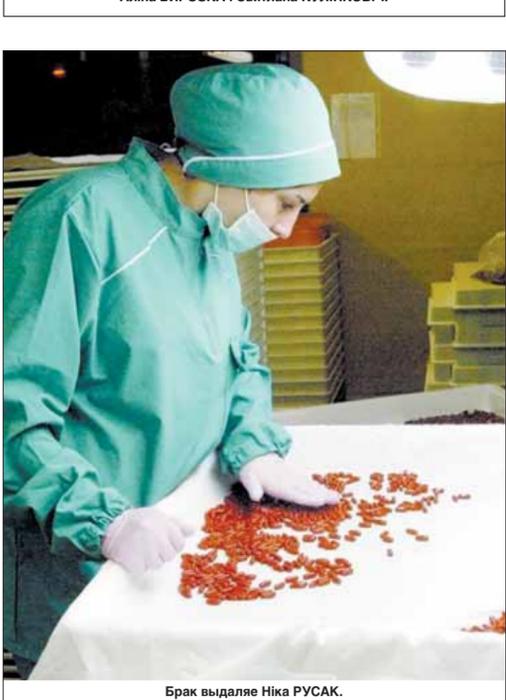

змяшчаюць іншыя дапаможныя рэчывы, маюць іншую лекавую формулу, аднак па сваім клінічным эфекце супастаўляльныя з арыгінальнымі, — расказвае **намеснік дырэктара па развіцці УП «Мінскінтэркапс» Мікалай АЛКСЕЕВ**. — Наогул сучасныя лекавыя сродкі павінны адпавядаць тром асноўным крытэрыям: крытэрыю адпаведнасці якасці, крытэрыю эфектыўнасці, што можна пацвердзіць толькі з дапамогай клінічных іспытаў, і крытэрыю бяспекі. Бяспека мае на ўвазе гарантыю таго, што прэпарат не будзе мець ніякага адмоўнага ўздзеяння на арганізм, акрамя ўказанага ў інструкцыі па прымяненні. Для гэтага на ўсё фармпрадпрыемствах, у тым ліку і на нашым, дзейнічае сістэма фармакалагічнага нагляду.

«Мінскінтэркапс» плануе далейшае развіццё — пашырэнне асартыменту, павелічэнне аб'ёму гатовай прадукцыі. Аднак прадпрыемства ўжо зараз працуе кругласутачна і выпускае лекавыя фактычна ў адным цэху. Таму ў бліжэйшых планах — атрыманне крэдыту на будаўніцтва новага цэха, закупку новага абсталявання. Для будучай вытворчасці ўжо нават распрацаваны свой пакет лекавых сродкаў — каля 40 найменняў.

Сарціроўку праводзіць Аліна БЯРОЗКА і Святлана КУЛІНКОВІЧ.

Брак выдаляе Ніка РУСАК.

На фінішнай прамой — укладчык-упакоўшчык Ірына ПАЗНЯК і машыніст фасавачна-упакоўчых машынаў Андрэй МЯКІШ.

✓ Сярод іншых прадпрыемстваў Дэпартаменту фармацэўтычнай прамысловасці Міністэрства аховы здароўя Беларусі УП «Мінскінтэркапс» займае па аб'ёмах вытворчасці трэцяе месца пасля РУП «Белмедпрэпараты» і ААТ «Барысаўскі завод медпрэпаратаў».

✓ Сёння УП «Мінскінтэркапс» выпускае 52 найменні прафілактычных і лекавых сродкаў. Да 2015 года запланаваны выроб яшчэ 17.

✓ За 2011 год аб'ём рэалізацыі прадукцыі прадпрыемства перавысіў 15,5 мільярд долараў.

✓ «Мінскінтэркапс» стабільна пашырае асартымент і нарошчвае аб'ёмы лекавых сродкаў. Яны прызначаны, галоўным чынам, для лячэння сардэчна-сасудзістых, інфекцыйных, афтальмалагічных, гінекалагічных, уральгічных, гастрэнтэралагічных, алергічных хвароб. Акрамя таго, значную частку займаюць вітамінна-мінеральныя комплексы.

Святлана БАРЫСЕНКА, Віктар ПАЗНЯКОУ. Фота Мары ЖЫЛІНСКАЙ. УНП 100348119.

ПРАДСТАЎЛЯЕМ КАЛЕКТЫЎ

Адкрытае акцыянернае таварыства «Белэнергасцяжпрага» (ОАО «Белэнергасцяжпрага») з'яўляецца адным з вядучых выканаўцаў цеплаізаляцыйных, абмурованых і антыкарызійных работ у Беларусі. Створана прадпрыемства ў 1968 годзе. Расло і развілася разам з усёй энергасістэмай Беларусі. У гады Саюза «Белэнергасцяжпрага» (так тады называўся калектыў) уваходзіла ў аб'яднанне «Саюзэнергасцяжпрага», і зонай уплыву была не толькі Беларусь, але і Прыбалтыка, Смаленская і Калінінградская вобласці Расіі. Спецыялісты прадпрыемства прымаюць удзел ва ўзвядзенні энергетычных аб'ектаў у бліжэй і далейшым замежжы: Расіі, Казахстане, ва Украіне, у Іране, Іраку, Алжыры, Грэцыі і іншых краінах. Арганізацыя выконвала работы на такіх адказных аб'ектах, як Смаленская атамная станцыя, Рыжская ЦЭЦ-2, Літоўская ГРЭС, ЦЭЦ «Васіліка» на Кіпры і многіх іншых. Яна займала лідуючыя пазіцыі ва ўсёагульным спалборніцтве, часта заносілася на Дошку гонару аб'яднання «Саюзэнергасцяжпрага». Гэты перадавы пазіцыі не страчаны і сёння.

Дымавая труба на Калінінградскай ЦЭЦ-2.

АД МАЛЕНЬКАЙ КРЫНІЧКІ ЭНЕРГІІ ДА АТАМНАЙ СТАНЦЫІ

Журналісты «Звезды» гутарыць з дырэктарам ААТ «Белэнергасцяжпрага» Уладзімірам ЗЕЛЯНКОВЫМ і яго калегамі

АСНОВА ЛЮБОГА ПОСПЕХУ — ПРАФЕСІЙНАЯ ПРАЦА ЛЮДЗЕЙ

— Спецыфіка вашага прадпрыемства такая, што без вас у будаўнічай галіне нічога сур'ёзнага не адбываецца. Як сляваецца ў папулярнай песні — «Кракадзіл не лویцца, не расце какос». Якія віды дзейнасці вы, як кіраўнік, лічыце асноўнымі, бо яны прыносяць найбольшы прыбытак?

ларускай АЭС, прысутнічаем на нарадах, у тым ліку і з удзелам генеральнага падрадчыка, маючы на ўвазе ўдзел нашага прадпрыемства ў перспектыве ва ўзвядзенні АЭС. Праўда, пакуль ніводнае беларускае прадпрыемства не мае права працаваць на асноўных аб'ектах атамнай энергетыкі, трэба вырашыць пэўныя юрыдычныя фармальнасці, у тым ліку прайсці працэдуру дадатковага ліцэнзавання. Пытанне знаходзіцца ў стадыі вырашэння.

Дырэктар ААТ «Белэнергасцяжпрага» Уладзімір ЗЕЛЯНКОУ.

— Асноўны від дзейнасці, якой займаецца прадпрыемства, па класіфікатары адносіцца да катэгорыі «Будаўніцтва». А спецыялізацыя — гэта цеплавая ізаляцыя абсталявання, трубаводу, іх антыкарызійная абарона і абарона ад уздзеяння высокіх тэмператур топачных працэсаў у калельных апрацках — так званая абмуровка. Чым мы і займаемся ўжо 40 з лішнім гадоў.

— Сам я ўжо ўдзельнічаў ва ўзвядзенні аб'ектаў атамнай энергетыкі — працаваў на будаўніцтве Смаленскай АЭС з пачатковага этапу і да яе пуску, быў начальнікам упраўлення «Смаленскэнергасцяжпрага», і справа як бы знаёмая. Хоць падыходы і патрабаванні да аб'ектаў атамнай энергетыкі за апошнія гады змяніліся — патрабавалася новае астацтва спецыялістаў, перакваліфікацыя іх у многіх накірунках, стажыроўка на аналагічных аб'ектах, у тым ліку расійскіх. Мы гатовы вырашаць гэтыя пытанні, каб да пачатку работ нашага профілю на гэтым аб'екце мы былі гатовы. Ёсць час падрыхтавацца, бо выніты толькі першы коўш з катлавана.

— Чыста імяджава пытанне: удзелам ва ўзвядзенні якіх аб'ектаў калектыў гарыцца?

— Станцыі аддадзена дзесяць гадоў жыцця. Гэта былі сур'ёзна будаўніцтва, узводзілі самыя сапраўдныя мегааб'екты: велізарнае інжынернае збудаванне з удзелам соцень і соцень арганізацый, якія павінны былі зладжана сысра і з гэтым кар'ерсты» ва ўнісон. Кіраўнікі будоўлі праводзілі ў бесперапынных нарадах усевай дзень, бо пастаянна былі нейкія нестыкоўкі, няўякі. Першая нарада пачыналася ў шэсць гадзін раніцы, апошняя — а дзевяці гадзіне вечара. Работы вяліся круглыя суткі, без вы-

— Відца па ўсім, што калектыў працуе напружана, пра што сведчаць вынікі мінулага года. Не грэх іх успомніць.

— Планавае заданні былі істотна перавышаны па ўсім асноўным паказчыкам — па аб'ёмах выкананых работ (154%), вырочцы ад рэалізацыі (149%), прыбытку ад рэалізацыі (207,6%), інвестыцый у асноўны капітал (284%), росце сярэднямесячнай зарплаты (133%). Пакуль што нармальна складваюцца паказчыкі за працыты перыяду гэтага года. Скажам, паказчык прыбытку ад рэалізацыі за 4 месяцы выкананы на 315,8 процанта.

— Менш за ўсё хацелі бы хавацца за лічбамі, бо не ўсё проста, праблем хапае. І перш за ўсё з забеспячэння заказчыка. Варта на нейкіх аб'ектах звабіць тэмпы будаўнікам, як гэта адразу адчуецца ў нас. Каб не падалі аб'ёмы работ, удзельнічам у шматлікіх тэндэрах, шукаем заказы за межамі рэспублікі. Прыемна, што на сённяшні дзень атрымана згода на наша ўступленне ў СРО — самарэгуляванае таварыства на тэрыторыі Расійскай Федэрацыі, гэта дае нам права выконваць работы на тэрыторыі суседняй краіны. Шукаем паразуменне з замежнымі кампаніямі на наш удзел ва ўзвядзенні тых аб'ектаў, якія яны будуюць на тэрыторыі Беларусі, бо задачу па выкананні экспертнага паказчыка таксама трэба вырашаць.

— Існуе праблема адтоку кадраў у суседнюю краіну. Разлічваем, што спыніць працэс дапаможа наш пошук аб'ектаў у Расійскай Федэрацыі, а таксама стварэнне сумеснага прадпрыемства з інвестарамі, у тым ліку расійскімі, чым мы зараз займаемся. Ёсць прапалі аб намерах, ёсць сумесны бізнес-план, які прапалі аднаведзены ў судзілішча. Чалавеку не трэба будзе наймацца гаспадарытам, адрывацца ад дому, расійскія грошы ён зможа зарабляць у складзе сваёй брыгады ці ўпраўлення. А зароблены прыбытак, калі СП будзе зарэгістравана ў Беларусі, застаецца ў рэспубліцы.

— Разумею, што па-сапраўдному адток кадраў можа спыніць толькі рост заробатнай платы ў сябе дома. Каб мець права павялічыць яе, прымаем заказы па парашчаванні тэмпаў росту прадукцыінасці працы, бо адно без другога не бывае.

— База, на якой нарошчваем прадукцыінасць працы, і іншыя паказчыкі — прафесійнае майстэрства нашых людзей. Вось яшчэ адно таму сведчанне: параўнальна нядарна удзельнічалі ва ўзвядзенні аб'ектаў на тэрыторыі Польшчы. Нашы спецыялісты лішні раз паказалі, што па ўзроўні сваёй кваліфікацыі яны не горшыя за тых, хто на сталой аснове працуе ў Еўропе.

— Раскажыце, калі ласка, хаця б каратка, што робіце цяпер.

— Удзельнічаем ва ўзвядзенні Гродзенскай парагавай устаноўкі, дзе падастэжым абсталяванню выступае замежная кампанія: вядзём там работы па ўнутранай ізаляцыі катла-ўтылізатара. Выканалі першы этап, што дазволіць прыступіць да мантэжу паверхняй нагрэву. Завяршаем работы па ўзвядзенні устаноўкі на Беларускай ДРЭС, катла па спальняні мясцовых відцаў паліва. Гэта адны з найбольш значных аб'ектаў інвестыцыйнай дзейнасці. Удзельнічаем у аб'ектах рэканструкцыі заводу «Інтэграл», вядзём работы па цяжкім рамоне і рэканструкцыі практычна ўсіх буйных аб'ектаў энергетыкі краіны. Мы ўважліва сочыма за пачаткам узвядзення Бе-

— Алжыра, дзе будавалі электрастанцыі і абучалі персанал. Ці гэта толькі вопыт душы: «Добра працаваць дома...». Інакш кажучы, сакраментальнае «Добра там, дзе нас няма»?

— Такія камандзіроўкі заўсёды карысныя. Яны даюць новыя навыкі, дэлавае сувязі, магчымаць паглядзець на справу, якую выконваеце, як бы з боку, іншымі вачыма. Імкнесься зразумець, а што там лепш, чым у нас, а што горш... Вяртаешся, нарашце, дамоў, і зноў параўноўваеце. І старэешся выправіць тое, што горш. І пераймаеце, што лепш. Там самыя умовы працы больш зручныя. Не хачу сказаць, што жорстка, але строга. А калі ўсё ж нешта лепш у нас (так бывае даволі часта), то гэта нараджэе гонар у душы.

— Пацуціце Радзімы заўсёды з табой. Там ты як бы існуеш у іншым вымярэнні, у іншым асяроддзі, срод людзей інакш ментальнасці. І вяртанне кожны раз — свята.

— Раскажыце пра лёс Мінскай атамнай станцыі, будаўніцтва якой непадалёку ад Беларускай сталіцы было спынена пасля аварыі на ЧАЭС.

— Зараз гэта Мінская ЦЭЦ-5, асноўны від паліва, на якім яна працуе, гэта газ. Сёння яна атры-

ХЛОПЦЫ З ХАРАКТАРАМ

Начальнік Бярозаўскага ўчастка Міхаіл ЯНКОВІЧ: — Бакуемся ў Белаазёрску, дзе размешчана Бярозаўская ГРЭС. І сёння нашы асноўныя работы звязаны з яе бягучым рамонтам — даглядаем катлы, турбіны, цеплавую сетку. Выконвалі работы на адным з прадпрыемстваў Іванаўскага раёна (летась асвоілі там каля мільярда рублёў), на энергаметанічным заводзе ў Белаазёрску — рамантавалі цеплавую сетку і калельню. Працуем у гарачых умовах, пры даволі высокіх тэмпературах. Так што хлопцам даводзіцца працяляць характар. Працуе шмат моладзі — за апошнія тры гады брыгада папоўнілася некалькімі дзясяткамі чалавек. І ўсе прыйшлі са спецыяльнасцю ізаляроўшчыка 3-4 разрадаў, далей будучы павышаць сваю кваліфікацыю ў «бывалых» умовах. Карыстаюся магчымаасцю сказаць добрае слова аб сваіх калегах праз газету і хачу назваць прозвішчы такіх перадавых працаўнікоў, як брыгадзір Мікалай Сычык, ён ізаляроўшчык 5 разраду, вопытны і адказны работнік. Выконвае асабістыя планавыя заданні да 140-150 процантаў. Вячаслаў Лісоўскі таксама брыгадзір, ізаляроўшчык высокага разраду, выконвае план да 130 процантаў. Цудоўна працуюць Ігар Барабан, Сяргей Сачко, Наталля Чарвякоўская, многія і многія іншыя нашы ізаляроўшчыкі. Дарчы, Наталля Чарвякоўская зараз у дэкрэтным адпачынку, шпём ёй прывітанне і самыя добрыя пажаданні. Яна нарадзіла сына, так што з цягам часу ў брыгадзе будзе папаўненне.

Дэстандарная ўстаноўка на Мінскай ЦЭЦ-4.

З КЛОПАТАМ ПРА САЦЫЯЛЬНУЮ СФЕРУ

Старшыня прафкама Віктар Рыбалкін: — На прадпрыемстве працуюць з 1977 года — спачатку ў праектна-каштарнай групе, затым старшым інжынерам. Потым былі выбраны старшынёй прафкама. Калектыў некалі даходзіў да 1200 работнікаў, зараз меншы. Членства ў прафсаюзе — 99,9 процанта членаў калектыва. Сваім асноўным клопатам лічым сацыяльную сферу. Раз на тры гады прымаем калектыўны дагавор, у якім ёсць раздзел «Пытлы і кампенсатый». Ён прадбудавае аказанне матэрыяльнай дапамогі работнікам, у тым ліку пры ўходзе ў водгрук, выхадзе на пенсію, у сувязі з нейкімі пазеямі ў жыцці работнікаў. На ўліку стаяць 198 пенсіянераў, якія адпрацавалі ў нас не менш за дзесяць гадоў. Раз на квартал выплачваем матэрыяльную дапамогу (як дарэчы, і чарнобыльцам). Пералічваем яе па месцы жыхарства, а гэта — уся Беларусь.

Канкрэтна зараз займаемся аздараўленнем дзятцы. На кожным участку, на кожнай мантажнай пляцоўцы ёсць прафгруппы, якія рыхтуюць спісы і неабходныя дакументы. Штогод зветка аздараўленнем старшынства, з дарослым дзіткам складаней, але працэнтаў 80-90 ад заўя, якія паступаюць, таксама задавальняе. Пуцуюць атрымаць у Заводскім аддзяленні рэспубліканскага Цэнтра па аздараўленні і набываем за кошт прыбытку.

Аказваем дапамогу на набыванне жылля, лекаў, што зараз немагалаважна, на пратэставанне — у залежнасці ад стажу. Сёлетня былі перагледжаны агульны спіс работнікаў на палінашэнне жылльвай ўмоў. У чэрзе — 25 чалавек, у асноўным мічане. Пасля разгляду на жылльвай камісіі сумесным рашэннем наймальніка і прафкама прымаецца рашэнне аб аказанні паспільнай, скажам так, матэрыяльнай дапамогі тым, хто будзе сваё жылле. Раней, калі ўзнікала патрэба, стараліся дапамагчы атрымаць месца ў інтэрнатах ЦЭЦ і іншых энергапрадпрыемстваў, і ў нас зараз фактычна няма людзей, якія жывуць на здымных кватэрах.

Практыкуем формы калектыўнага адпачынку. Работнікі Лукомльскага і Палацкага ўчасткаў пастаняна вьезджаюць у Віцебскую, мы аплываем гэтае мэрпагэнтаў. Зараз пасля рэканструкцыі адрываецца Нясвіжскі палацавы комплекс, збіраемся на калектыўную экскурсію. Калі звартаюцца прафгруппы ў часткаў з іншымі прапановамі, ідзём нааустрач.

16 і 17 чэрвеня прыйдзе турчывычэй злет Заводскага раёна, па традыцыі прыем у ім удзел. Ёсць палаткі, спальні, зіпіроўка і — жаданне памерцаца сіламі з сапернікамі.

ЦЭЦ у Пружанях.

Начальнік Бярозаўскага ўчастка Міхаіл ЯНКОВІЧ і намеснік дырэктара ААТ «Белэнергасцяжпрага» Міхаіл ТАРАН.

ПРАЦУЕМ З СУЧАСНЫМІ МАТЭРЫЯЛАМІ

Галоўны інжынер Яўген ТАЛКАЧОУ: — У сувязі з вялікай расіданасцю брыгад і аб'ектаў у нас пастаняна вялікі аб'ём перавозак па ўсёй Беларусі. Тым не менш выконваем пастаўкі матэрыялаў на аб'екты ўласным аўтагэптартам. Брыгады ізаляроўшчыкаў аснашчаны неабходным ручным электраінструментам, прычым акумулятарным, каб пры рабоце ў пераплачэнні труб, у гарачых катлах не заміналі шнурцы. З пункту гледжання тэхнікі беспякі гэта таксама важна.

На кожным вытворчым участку ёсць свае майстэрцы, таксама і сацыяльна неабходны для работ інструментам. Усяго адзін прыклад. Зараз нашы людзі працуюць на катле-ўтылізатары ў Гродне, то такога апарата для кантактнай зваркі, як у іх, не мае, відаць, ніводна іншая фірма. У параўнанні з ручной зваркай прадукцыінасць узрасла прыкладна ў дзесяць разоў.

Працуем з сучаснымі ізаляцыйнымі матэрыяламі. Улічваючы, што маем справу з «гарачымі» аб'ектамі, выбіраем найбольш надзейныя, з высокім трываласным характарыстыкамі. А для ўнутранай антыкарызійнай абароны трубаводу з поспехам прымяняем айчыныя сінтэтычныя матэрыялы на аснове смолы. Гэта цалкам новая тэхналогія, якая дае цудоўны эфект. Наносіцца метадам цэнтрыфугавання, а ўстаноўка з цэнтрыфугай выраблена нашымі ўмельцамі.

Дзейнічае сістэма менеджменту якасці працы і паслуг на аснове міжнароднага стандарту ISO 9001:2008 — прычым яшчэ з 2004 года. Для нас барацьба за якасць пачынаецца з уваходнага, прыёмнага кантролю матэрыялаў, і кантроль ажыццяўляецца далей, па ўсім тэхналагічным ланцужку. Надзейнасць той жа антыкарызійнай апрацоўкі прывяраецца з дапамогай дакладных вымяральных таўшчынаў ахуонага пакрыцця, праверка ізаляцыі на прабой таксама вьезджаю спецыяльнымі прыборамі.

З 2007 года дзейнічае і сістэма менеджменту прафесійнага здароўя і аховы працы OHSAS 18001:2007. Можна нават сказаць, што прадпрыемства сертыфікавана па інтэграванай сістэме менеджменту прафесійнага здароўя і беспякі.

Уласная праграма энергазберажэння прадбудавае пэўныя параметры эканоміі. Каб выйсці з іх, мы павінны сёлетня праабсталяваць два свае цэплагункі і вывесці іх на больш ашчадны рэжым работы. Што будзе зроблена. Займаемся рэгуляваннем сістэм ацяплення на ўласнай вытворчасці, у бытавых памяшканнях, вядзём скрупулёзна ўлікі і імкнёмся эканоміць. Уведзены таксама вельмі напружаны (10-працэнтны) паказчык эканоміі паліва, працуем у гэтым накірунку.

Начальніца аддзела эканоміі Лідзія АРАБЕЙ (першая справа), супрацоўнікі аддзела Рэгіна РАТАМСКАЯ і Андрэй РУНЕЦ.

ЦЭМЕНТУЮЦЬ КАЛЕКТЫЎ ДЫНАСТЫІ

Намеснік дырэктара па агульных пытаннях Міхаіл ТАРАН: — Калектыў налічвае больш за 350 чалавек, у тым ліку больш за 70 іх — людзі ва ўзросце да 30 гадоў. У нязьмыванне, працуе і па 14, і па 18, а на Лукомльскім — 44 чалавекі. Яны удзельнічаюць у грамадска-палітычным жыцці сваёй гароду і раёнаў. Перш за ўсё ў культурна-масавыя і спортыўныя мэрпагэнтаў. Гамільянае ахвотна удзельнічаюць у футбольных баталіях, работнікі Лукомльскага ўчастка — у лыжных спалборніцтвах. Напрыклад, прапар Валяціна Агаф'ёна Міхаліўскаў у сваім даволі паважаным узросце пастаняна займае першыя тры месцы ў лыжных гонках. Нядарэчна наша каманда паказала сябе ў шахматным першынстве. Такая актыўная жыццёвая пазіцыя дапамагае ў працы.

Разам з БДУ, пад кіраўніцтвам загадчыка кафедры педагогікі і псіхалогіі Галіны Барадзінай і ўдзелам дацэнта Надзеі Карміной, мы правялі сацыялагічнае даследаванне, якое дапамагло выявіць псіхалагічны стан і калектыўнае «балавья кропкі», якія ёсць. Атрымалі ад навукоўцаў вельмі карысныя рэкамендацыі, у прыватнасці, па формах і метадах кіраўніцтва сваімі працоўнымі калектывамі з боку начальнікаў участкаў.

У нас ёсць свае дынастыі, яны цэментуюць калектыў. Адно таварыства янога нашы Мазырскага ўчастка Міхаіл Жураўскі, яго жонка, Таццяна Мікалаўна, і сын, які працуе майстрам. На участку хімаючых работ — яго начальнік Віктар Плітвін і яго жонка. Андрэй Брадзікін зараз — начальнік Мінскага ўчастка, а ў свой час на Лукомльскім участку майстрам працавала яго маці. Часта дзеці працуюць разам з бацькамі, і мы вітаем такую тэндэнцыю, яна спрыяе ўмацаванню калектыва.

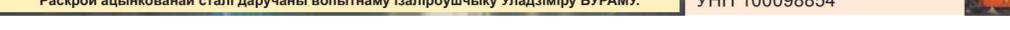
Працуе шмат ветэранаў вытворчасці, і ёсць савет ветэранаў, на работу якога мы абавязваем. Разам калопімся пра тых, хто шмат гадоў аддаў развіццю энергабудуўніцтва ў краіне.

Па даручэнні райвыканкама шэфствам над магірай партызанка Вясля Іванавіча Баранова на Чыкоўскіх могілках. Нядарна, у маі, райвыканкам прапалі на месцах ахвію па барацьбе з курэннем. Мы ўключыліся, папырылі яе не толькі на сваё аб'екце на тэрыторыі Заводскага раёна сталіцы, але і на вытворчым участку ў рэгіёнах Беларусі. Індывідуальная работа дае вынікі. Міхаіл Сідзіпанавіч Янковіч, з якім мы толькі што гутарылі, расказаў, што дзве жанчыны кінулі смаліць. Нават дзеля гэтага варта было старацца.

Падтрымліваем дагаворныя адносіны з гарадскім таварыствам «Ведзь», і іх лектары дапамагаюць кваліфікавана праводзіць адзіны дзень інфармавання. Регулярнымі сталі сустрачы кіраўнікоў прадпрыемства з працоўнымі калектывамі. Так што жывём актыўным стваральным жыццём. Нават паспяваем пісаць вершы...

Журналісты «Звезды» пацвярджаюць, што пра вершы Міхаіл Фёдаравіч сказаў абсалютна сур'ёзна, ён і сам выпусціў кніжку вершаваных твораў. У чалавека, які працаваў і старшынёй калгаса «Лашанскі» ў Мінскай раёне, і дырэктарам маргарынавага заводу ў Мінску, заставаўся тым не менш час, каб занатаваць на паперу тры рухі душы, якія бываюць у людзей творчых, назіральных. А сёння і ён, і яго калегі ўзнісла і нават пэўна разказвалі нам пра сваю вельмі спецыфічную працу, што выклікала толькі адно — глыбокую павагу да гэтага калектыва. І захацелася пажадаць яго новым і новым вёснаў, і каб былі яны ўраджайнымі на працу і людскую ўдзячнасць.

КАРЫСНЫЯ КАНТАКТЫ
220021, г. Мінск,
завулак
Бехцерава, 7.
Тэл. (017) 295-20-11,
факс (017) 296-53-05.
E-mail:
secrbez@bez.by
bez_minsk@tut.by
УНП 100098854

Раскрой ацынкаванай сталі даручаны вопытнаму ізаляроўшчыку Уладзіміру БУРАМУ.

З УНІВЕРМАГАМ «БЕЛАРУСЬ» — ПАКУПІКІ Ў РАДАСЦЬ!

На пытанне «Чаму вы выбралі для пакупак менавіта ўнівермаг «Беларусь»?» людзі часцей за ўсё адзначалі шырокі асартымент і якасць тавараў, даступныя цэны, шматлікія акцыі і распродажы, прасторныя і камфортныя гандлёвыя залы, культурнае абслугоўванне. Аглядаем адзін паверх за другім — і пераканваемся ў праўдзівасці гэтых слоў.

Нядаўна секцыю парфумерыі перавялі на самаабслугоўванне.

«БЕЛАРУСЬ» — УНІВЕРМАГ, ДЗЕ МОЖНА КУПІЦЬ УСЁ»

Больш як 30 гадоў таму ўнівермаг «Беларусь» атрымаў славу крамы, дзе можна купіць усё, — праводзіць міні-экспедыцыю па ўнівермагу начальнік аддзела арганізацыі гандлю Аляксей КАЛЕНІК. — Сёння, як і раней, мы стараемся не падмануць чаканні сваіх пакупнікоў. Пастаянна аналізуем попыт, пашыраем і мяняем асартымент.

Насамрэч, у гандлёвых залах універмага можна знайсці больш за 200 тысяч разнавіднасцяў прамысловых і харчовых тавараў з гарантыяй якасці, якія зручна аглядаць, прымераць і купіць. Пры гэтым можна выбраць любую форму разліку — як наўняў, так і безнаўняў. Для большай зручнасці пакупнікоў устаноўлены банкаматы і пункты абмену валют.

Мы не стаім на месцы, — працягвае Аляксей Каленік. — І калі нешта з'яўляецца новае, стараемся гэта перанесці. Як, напрыклад, плацежныя тэрміналы, з дапамогай якіх сёння наш пакупнік можа пры дапамозе карткі запілаць за камунальныя паслугі, навучанне і г.д.

Сярод пакупнікоў на дарозе з 1 на 4 паверх сустрапі і маладых, і сталых, і пастаянных, і выпадковых. Так, Вера Сцяпанавіч Краўцова прыйшла ў «Беларусь», бо ведае, што ў сезон тут традыцыйна працуе выстава-продаж для дачнікаў. «Вось набыла сродка супраць каларадскіх жукоў ды драбіны, каб на вішно залезці, прыглядваю. У «Беларусь» прасторна, акуратна, і абслугоўваюць культурна».

Пастаянны наведвальнік адзначае, што ўнівермаг мяняецца на вачэй і знешне, і ўнутрана, з кожным годам тут усё больш прыемна рабіць пакупкі. А ўсё таму, што кіраўніцтва не шкадуе грошай на рэканструкцыю, стварае камфортныя ўмовы як для пакупнікоў, так і для прадаўцоў.

Паэтапа, без спынення гандлёвага працэсу, мяняецца гандлёва-тэхналагічнае абсталяванне, абнаўляецца інтэр'ер, усталяваныя сістэмы відэаназірання, — расказвае і паказвае Аляксей Уладзіміравіч. — Што вельмі важна, секцыі ўнівермага паступова, адна за другой, пераходзяць на самаабслугоўванне. Так, аднымі з апошніх перавялі на самаабслугоўванне залу на першым паверсе, секцыю парфумерыі. Гэта вельмі зручна, бо цыпер пакупнікам не трэба чакаць, пакуль вызваліцца прадавец і пакажа тавар з вітрыны.

Зноў-такі для зручнасці пакупнікоў многія секцыі аб'ядноўваюцца, што дазваляе за адзін заход набыць некалькі розных тавараў.

А вы звярнулі ўвагу, як цыпер прадаўца дываны? — цікавіцца начальнік аддзела арганізацыі гандлю. — Гэта раней яны ляжалі гарой, а сёння ўсё можна разгледзець. Распылілі секцыю за кошт больш рацыянальнай планіроўкі: проста заздзейнічалі былія складскія плочы.

У бліжэйшых планах кіраўніцтва — замена эскалатараў. І гэта не капрыз, а неабходнасць: больш як за 30 гадоў існавання ўнівермага «Беларусь», вядома, яны змяніліся.

Эскалатары мы ўжо аплацілі, таму будзем старацца іх памяняць да канца года, — адзначае Аляксей. — Гэта таксама павысіць узровень культуры абслугоўвання, гарантуе дадатковы прыбытак.

«ПА ВЫПЕЧКУ ДА НАС ЕДУЦЬ З УСІХ КАНЦОЎ ГОРАДА»

Дабірацца да ўнівермага «Беларусь» вельмі зручна: побач аўтастанка і станцыя метро «Партызанская». Ды і сам па сабе ўнівермаг вельмі кампактны: у цэнтры гандлёвай плошчы кожнага паверха — эскалатар, да якога звернуты ўваходы-выходы секцыі. Радзёўзел дапамагае арыентавацца ў навінках, рэкламных акцыях і зніжках, атрымаць інфармацыю аб таварах і дадатковых паслугах. Што тычыцца апошніх, то іх у ўнівермагу прадстаўлена больш за 50 відаў: гэта і друк фотаздымкаў, і продаж кветак, і рамонт сотовых тэлефонаў, і выбар ключоў, і рамонт гадзіннікаў...

Калі ж захачацца пасля шопінгу адпачыць, перакусіць — заўсёды адчыненыя дзверы бара і летняй кавярні, буфета і сталовай універмага. Знаёмыя з гэтымі ўстановамі гараджане нахвальваюць мясцовы сэрвіс і стравы смачныя, і абслугоўванне на вышэйшым узроўні, і атмасфера прыемная.

Вельмі модным і ўтульным стала памяшканне сталовай пасля рэканструкцыі, якая скончана ў 2010 годзе, — распавядае Аляксей. — І сёння там могуць паабедваць вельмі смачна і надарага ў тым ліку і наведвальнікі ўнівермага. Для сваіх работнікаў прадугледжана зніжка ў меры 30%. Наш дырэктар лічыць, што персанал павінен паўнаважна харчавацца, а не абедваць бутэбробамі.

Да слова, слава пра тутэйшыя булочки і слоікі развілася за межы Заводскага раёна. Каб купіць свежую выпечку, у ўнівермаг прыязджаюць нават з іншых куткоў сталіцы. І для гэтага не трэба падьмацца ў сталовую. Увесь асартымент прадстаўляецца ў гастронаме, што на першым паверсе.

А яшчэ ў ўнівермаг «Беларусь» зручна прыходзіць сям'ямі. І не толькі таму, што тут можна набыць усё неабходнае для кожнага члена сям'і. Малых, якіх стамляе працяглая прагулка па ўнівермагу, можна бясплатна пакінуць у пакоі адпачынку для дзяцей, дзе яны цудоўна правядуць час з вопытнымі педагогамі-выхавальцамі.

Паводле слоў загалючы секцыі Святланы ГУНЬКО, якая працуе ў ўнівермагу «Беларусь» з самага адкрыцця, за апошнія гады ўнівермаг вельмі змяніўся. «Працаваць тут — адно задавальненне! Адчуваецца, якое свежэе паветра? У нас жа тут паўсюль кандыцыянеры устаноўлены. Гэта вельмі камфортна, асабліва ў спеку, як нам, так і нашым пакупнікам».

«НАМ НЕ СОРАМНА ЗА АЙЧЫННЫЯ ТАВАРЫ»

— Мікалай Уладзіміравіч, традыцыйна ўнівермаг «Беларусь» аддае перавагу гандлю таварамі з беларускай маркай. Не сорамна вам за айчынную прадукцыю?

— Так, беларускія тавары, якія заўсёды славіліся сваёй якасцю і прымальнымі цэнамі, пераважаюць ва ўнівермагу. Скажу больш, у параўнанні з мінулым годам працэнт беларускай прадукцыі на нашых прылаўках нават крыху павялічыўся. Удзельная вага айчынных тавараў за 4 месяцы гэтага года склала 74,8%, у тым ліку харчовых — 86%, прамысловых — 71,3%. Найбольш трывалыя сувязі склапіліся з такімі «гігантамі», як «Атлант», «Гарызонт», «Віязь» і інш. Да слова, дастаўляем мы буйнагабарытныя тавары сваім пакупнікам дадому бясплатна. З'яўляюцца і новыя вытворцы, не толькі дзяржаўнай формы ўласнасці, якія навучыліся рабіць мэбля, абутак, трыкатныя вырабы не горш за імпортныя аналагі. І гэта радуе, як нас, так і нашых пакупнікоў.

— Мы прыйшлі па секцыях універмага, пагаварылі з прадаўцамі, пакупнікімі. Вымалявалася наступная тэндэнцыя: «Беларусь» прыцягвае апошніх тым, што тут прадаецца толькі высакякасны тавар і пакупка ніколі не сапсуе настроі з-за, скажам, дрэнна прыкласенай падшывы...

— Так, універмаг «Беларусь» гарантуе якасць тавараў. А ў выпадку выяўлення скрытага браку, дэфекта, пакупніку альбо змяняецца купленая рэч, альбо вяртаецца яе кошт. Але такія выпадкі вельмі рэдка, бо ў краме наладжаны строгі ўваходны кантроль, праверка якасці праводзіцца па поўнай праграме. Тавар не трапляе на прылавок, калі не адпавядае стандарту. Мы не можам сабе дазволіць такой раскошы — гандляваць няякасным таварам. Ды і вытворцам гэта не на руку. Калі і з'яўляюцца асобныя, якія пачынаюць выпускаць няякасную прадукцыю, то іх век, паверце майму вопыту, нядоўгі. Сёння аб'ём

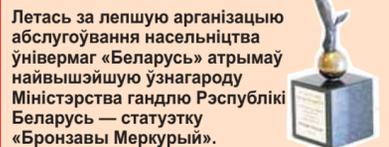
«СТАРАЕМСЯ ДУМАЦЬ ПРА КОЖНАГА ПАКУПНІКА»

— За апошнія гады ў Мінску з'явілася вельмі шмат прыватных гіпер-і супермаркетаў. Як атрымліваецца вытрымліваць канкурэнцыю?

— Калі ў нас у раёне адкрылася некалькі буйных гіпермаркетаў, мы перажывалі, думалі, што рэзка страцім у тавараабароце. Так, першы час, безумоўна, былі страты. І гэта зразумела: людзей прываблівае ўсё новае. Тым не менш, час расставіў усё на свае месцы і нашы патрабавальныя пакупнікі вельмі хутка да нас вярнуліся. Бо не сакрэт, што буйныя гіпер-і супермаркеты не маюць таго шырокага асартыменту, які ёсць сёння ў нашым ўнівермагу. Што тычыцца новых сучасных тэхналогій, то тут ужо нам ёсць чаму павучыцца ў калег-канкурэнтаў. Калі мы не будзем пераймаць адзін у аднаго лепшае, то загінем. А канкурэнцыя стымулое да развіцця. Калі б яе не бы-

Прадавец Наталля ЗАРЬХІНА заўсёды ветлівая з пакупнікамі.

Летась за лепшую арганізацыю абслугоўвання насельніцтва ўнівермаг «Беларусь» атрымаў найвышэйшую ўзнагароду Міністэрства гандлю Рэспублікі Беларусь — статуэтку «Бронзавы Меркуры».

ло, любое прадпрыемства застыла б на адным узроўні.

— Якімі метадамі прывабліваеце пакупнікоў?

— Наш малады калектыў на чале з маладым начальнікам арганізацыйнага аддзела пастаянна фантазіруе, прыдумвае новыя цікавыя праграмы для пакупнікоў. Сярод іх вярта адзначаць работу з падарачнымі сертыфікатамі. Думаю, не будзе адкрыццём і такая форма прасоўвання айчынных вырабаў, як правядзенне рэкламных акцыяў, выстаў-продажаў, дэманстрацый мадэляў. Падобныя мерапрыемствы дапамагаюць прыцягнуць увагу да тавараў, асабліва да новых, і, як паказвае практыка, актывізаваць гандаль.

— А якія спорызымы рытуэне для пакупнікоў у бліжэйшы час?

— Апошнім часам актыўна вядзю перагаворы з вытворцамі наконт узасемных зніжкаў. І што радуе, усё часцей

і часцей знаходзім узасмапаразуменне. Так, хутка пара вясяляюць... З гэтай нагоды плануецца шырокі распродаж залатых вырабаў. Цяпер супрацоўнікі ўнівермага якраз знаходзяцца на Гомельскім заводзе, дзе адбірае асартымент. Існуе дамова, што вытворцы, са свайго боку, зробіць зніжку, мы — са свайго. Гэта, зразумела, прыцягне дадатковых пакупнікоў, тых, якіх лічыць свае грошы. Мы разам з прадпрыемствамі-пастаўшчыкамі шмат зрабілі па паліпашонні гандлю беларускімі таварамі. Але ў гэтым працэсе яшчэ ёсць рэзервы. Бо гандаль — гэта такая галіна, дзе няма межаў дасканаласці. І пазыцыя калектыву дазваляе паспяхова вырашаць гэтую задачу.

«КАБ РАБОТНІКІ КЛАПАЦІЛІСЯ ПРА ПАКУПНІКОЎ, Я ПАВІНЕН КЛАПАЦІЦА ПРА РАБОТНІКАЎ»

— Мікалай Уладзіміравіч, па якіх крытэрыях выбіраеце супрацоўнікаў?

— Гэта цэлая «акадэмія», бо поспех працы любога прадпрыемства — умела падобраныя кадры. Мы з'яўляемся базавым прадпрыемствам для праходжання практыкі навучнаў гандлёвага каледжа. Таму ў перыяд праходжання практыкі ў нас ёсць магчымасць ацаніць дзеяў якасці практыкантаў і адабраць лепшых. Акрамя таго, ва ўнівермагу добра пастаўлена работа настаўніцтва. Вопытныя і заслужаныя людзі — да слова, сёння каля 50% работнікаў працуюць з адкрыццям — па добрай традыцыі, выхоўваюць сабе дастойную замену.

— Вашы работнікі распаўялі, што ва ўнівермагу створаны ўсе ўмовы не толькі для працы, але і для вучобы, спорту, адпачынку...

— Стараемся, каб персанал не зацыхваў на адной рабоце, даём ім магчымасць правяць сябе. І, ведаеце, пераканваюся ў наступным: хто добра адпачывае — той добра і працуе. У нас выдатныя традыцыі арганізацыі спартыўна-масавых мерапрыемстваў, свой калектыў мастацкай самадзейнасці саліднага ўзроўню. А на днях скончыўся гарадскі конкурс прафесійнага майстэрства «Мінскі майстар-2012», у якім наш прадавец заняла першае месца ў горадзе. Адным словам, ёсць чым ганарыцца і, безумоўна,

— Галоўны прычыны работы ў ўнівермага «Беларусь»?

— Увесь наш калектыў працуе па прычыне: «Кожная пакупка павінна прыносіць людзям радасць». Мы прыкладаем шмат намаганняў і ў далейшым зробім усё магчымае і нават больш, каб кожны пакупнік пакідаў сцэны нашага ўнівермага не толькі з добрай пакупкай, але і з выдатным настроем.

ВЕДАЙ НАШЫХ!

Людміла ЕШЧАНКА, пераможца конкурсу «Мінскі майстар-2012» у намінацыі «Лепшы прадавец нехарчовых тавараў»:

— Я ганаруся, што працую менавіта ва ўнівермагу «Беларусь», набіраюся вопыту побач з цудоўнымі людзьмі, прафесіяналамі сваёй справы. Дарэчы, і 1-е месца на конкурсе заваявала не без падтрымкі сваіх калег! Так што гэта наша агульная перамога. Таксама я ўдзячна дырэктару ўнівермага за тое, што ён вітае ўдзел у падобных конкурсах, дае магчымасць правяць сябе.

НЕ ПРАПУСЦІЦЕ!

Ва ўнівермагу «Беларусь» (а таксама ў яго філіялах на вуліцах Сяліцкага і Маскоўскай) з 1 па 30 чэрвеня зніжка 10% — на ТЭЛЕВІЗАРЫ, ХАЛАДЗІЛЬНІКІ, МАРАЗІЛЬНІКІ, ПЕЧЫ ЗВЧ гандлёвых марак «Гарызонт», «Віязь», «Медзь»; ПАДЛОГАВЫЯ ПЛІТЫ айчынай вытворчасці; ПЫЛАСОСЫ гандлёвых марак «Гарызонт», «Віязь»; ПРАЛЬНЫЯ МАШЫНЫ айчынай і імпортнай вытворчасці.

ЗАПРАШАЕМ ПА ПАКУПІКІ!

Шаноўныя мінчане і госці сталіцы, універмаг «Беларусь» (вуліца Жылуновіча, 4 (станцыя метро «Партызанская»)) чакае вас штодзень з 9.00 да 21.00, у нядзелю і святочныя дні — з 10.00 да 19.00. Пакупкі вы можаце здзейсніць і ў нашых філіялах — універмагах у мініяцюры: ● магазін «ХАРЧОВЫЯ ТАВАРЫ» (вуліца Тухачэўскага, 48) працуе з 9.00 да 21.00, у нядзелю і святочныя дні — з 10.00 да 19.00. ● магазіны «ПРАТАВАРЫ» (на вуліцах Сяліцкага, 105 і Маскоўскай, 1/2) адкрыты з 10.00 да 20.00, у суботу, нядзелю і святочныя дні — з 10.00 да 18.00.

СЕРТЫФІКАТЫ Ў ПАДАРУНАК!

— Вельмі часта бывае так, што проста не ведаеш, што падарыць канкрэтнаму чалавеку на дзень народзінаў, юбілей, — распавядае Аляксей Каленік. — У гэтым выпадку падарачны сертыфікат універмага «Беларусь» — своеасабліва палачка-выручалачка, універсальны падарунак для ўсіх і кожнага, без выключэння. Бо ён дазваляе чалавеку самому выбраць сабе падарунак на вызначаную суму, напярэдадні аплачаную сябрам ці калегам. Вельмі вялікім попытам карыстаюцца сертыфікаты напярэдадні прафесійных свят: некаторыя арганізацыі пастаянна набываюць іх у нас оптам і дораць сваім супрацоўнікам. Варта адзначыць, што нашы сертыфікаты — не іменныя, таму пры жаданні іх можна камусці перадаць.

Ад імя чытачоў «Звязды» жадаем калектыву ўнівермага «Беларусь» плённай работы і новых дасягненняў!

ДАПАМОГУЦЬ ЗАСТАЦЦА МАЛАДЫМІ

Шклянкі натуральнага соку або нектару разам з м'ясні — сёння самы папулярны сніданак сярод людзей, якія вядуць здаровы лад жыцця. Гэта значна больш модна і карысна чым лужыца кавы ў лужку. З усіх сучасных прадуктаў у соку, мабыць, самая здарова рэпутацыя. Больш даведацца пра гэты смачны і здаровы прадукт і выкрыць некаторыя міфы нам дапаможа галоўны тэхнолаг ААТ «Гармалзавод № 2» г. Мінска Тацяна ЦЕРАХАВА.

Мінскі Гармалзавод № 2 абраны намі не выпадкова. Менавіта ён першым у Беларусі на ўласным абсталяванні пачаў вытворчасць шырокага асартыменту фруктовых і агароднінных соку і нектараў пад уласнай гандлёвай маркай «Юнік». Адбылося гэта ў 1997 годзе, і з тых часоў спецыялістамі прадпрыемства назапашаны вялікі вопыт вытворчасці гэтай прадукцыі.

ВЫБІРАЙЦЕ СОК, А НЕ ГАЗІРОЎКУ!

Наступіла лета, і што мы часцей за ўсё можам убачыць у руках дзяцей і дарослых, якія ратуецца ад спежы? Бутэлі з растворам у вадзе сінтэтычных араматызатараў, фарбавальнікаў, штучных кансервантаў і шалёных колькасцяў цукру. Размова, як вы здагадаліся, пра газіроўку. У ЗША цяпер ідзе сапраўдная вайна з гэтым напоём. Газіроўку аб'являюць шкодным, што яна спрыяе развіццю ў падлеткаў атлусцення і карысесу. Адначасова яна высцяняе ў дзіцячым рацыёне такія карысныя напоі, як сок і малако. А значыць, скарачае спажыванне імі вітамінаў і мінералаў.

У апошні час шмат гаворыцца аб магутных антыаксідантах, якія ёсць у гарбачы, асабліва зялёнай. Яны спрыяюць абароне арганізма ад інфекцый, пухлін і шматлікіх іншых хвароб. Аднак у соках іх змяшчаецца значна больш, роўна як і вітамінаў. Акрамя таго, сок і нектары з мякцацю змяшчаюць ішчэ і клетчатку, неабходную для нармальнага функцыянавання страўнікава-кішчачнага тракту і вываднення з арганізма шлакаў і таксінаў.

Цяпер сокі не нашмат даражэй, чым газаваныя напоі, а карысць ад іх непарунальная, лічыць Тацяна Церахава.

Некаторым здаецца, што напоі сокамязьчальныя вітамінізаваны лепшы за звычайную газіроўку. Але праўда застаецца праўдай: пад яркімі ўпакоўкамі крыюцца ўсё тыя ж араматызатары, фарбавальнікі, загусцальнікі, цукор і вада. Між тым, натуральныя сокі — гэта найкаштоўнейшы прадукт, нават калі не згадваць пра вітаміны. Эфірныя алеі, мінералы, мікрэлемэнты — вось у чым сакрэт карыснасці садавіны і, як іх вытворнага, натуральных сокаў.

Шклянкі соку з мякцацю ў дзень — і мякка, і прыемна чыстка арганізма вам забяспечана!

НЕКТАРЫ ПАКРЫЎДЖАНЫ НЕЗАСЛУЖАНА

Пра карысць сокаў ведаюць усе, а вось у чым жа заключаецца карысць нектару, і наогул, што гэта такое? — Фактычна нектар — гэта той жа самы сок, толькі разведзены вадой і падсалоджаны цукрам, тлумачыць тэхнолаг гармалзавода № 2 г. Мінска Людміла ТАЧЫЛІНА. — Дозы вітамінаў, мінералаў і іншых карысных кампанентаў у іх меншыя, чым у соках, але разрыў не такі ўстойны. Так што натуральныя нектары таксама карысны. Дарэчы, цукор і ваду ў іх дадаюць неўпадкова. Проста многія сокі маюць настолькі рэзкі смак (напрыклад, кіслы), што іх п'юць у чыстым выглядзе амаль немагчыма. Таму іх ператвараюць у нектары, разведваючы рэзкі сок вадой і цукрам. А калі ўзяць, напрыклад, банан або персік, то з яго нічога, акрамя пюрэ, атрымаць не можа. Таму робіцца нектар з мякцацю, і каб ён не быў занадта густым, дадаецца цукровы сіроп. Згодна з рэцэптурай, у нектары ў залежнасці ад віду садавіны або ягад колькасць натуральнага соку складае ад 25 да 50%.

— Сокі і нектары карысны і дарослым, і дзецям. Калі ў вас няма магчымасці паць сваё дзіця кожны дзень свежавыціснутым сокам, змяняйце яго нектарам, — раіць Людміла Тачыліна. — Гэта ў любым выпадку карысней, чым газіроўка. Дарэчы, дзіця любіць не ўсёкі сок, і часам прыходзіцца разводзіць яго вадой і дадаваць цукор, каб сын ці дачушка ўсё ж такі атрымаў сваю порцыю вітамінаў, так што ў выніку атрымаецца той жа нектар.

НЕ ўСЕ СОКІ АДНОЛЬКАВА КАРЫСНЫЯ

У апошні час беларусы пераклічыліся менавіта на нашы, беларускія, сокі, таму што з'явілася шмат сваіх вытворцаў. А да гэтага некаторыя лічылі, што украінскія сокі лепшыя, нібыта таму, што там шмат сваёй садавіны. Але сёння практычна ўсе сокі, якія выпускаюцца на прамысловай аснове, не робяцца прамым аддзіканнем, а аднаўляюцца. Гэта датычыцца ўсяго свету, у тым ліку і Украіны.

разу пасля заезду транспарту з сыравінай на тэрыторыю. Правярэацца маркіроўка, упакоўка, якасць сыравіны — спачатку ў заводскай лабараторыі, потым, для пацвярджэння, — у гарадскіх лабараторыях. І толькі пасля гэтага прадукт ідзе ў вытворчасць. Гатовая прадукцыя таксама правярэацца. Але не ўсе сокі, вядома ж, аднолькава карысныя. Па беларускіх стандартах у сок і нектары нельга дадаваць ні кансерванты, ні фарбавальнікі, ні араматызатары ці загусцальнікі (крухмалы, лекціны, гуаравую камедзі і інш.). Наш сок з мякцацю змяшчае менавіта фруктоўную мякцаць, сцвярджае Тацяна Церахава. А вось па расійскіх і украінскіх стандартах сокі (і асабліва нектары) могуць змяшчаць араматызатары.

СЦІСЛА АБ ТРОЙЦЫ ЛІДАРАЎ

АПЕЛЬСІНАВЫ СОК вядомы як сродак супраць прастуды. Акрамя таго, ён прадужае заўчаснае старэнне арганізма, выводзіць таксіны з крыві, змагаецца з кровацывасцю дзяся, стымулюе клетачны абмен, спальвае тлушчы, павышае імунітэт і забівае бактэрыі. Гэты сок валодае наймацнейшым супрацьканцэрагенным эфектам, танізуе і здымае стомленасць. Змяшчае такія элемэнты, як кальцый, калій, марганец, цынк, медзь, магній і іншыя.

ТАМАТНЫ СОК шырока прымяняецца пры цукровым дыябеце. Ён мае шчолачную рэакцыю, багаты жалезам, лімоннай і яблычнай кіслотамі, натрыем, кальцыем, каліем і магніем, што спрыяе нармалізацыі абменных працэсаў у арганізме. Таматны сок зніжае артарыяльны і ўнутрыочны ціск, рэкамэндуецца пры гіпертаніі і глаўмаце. Высокая насычанасць жалезам і флівай кіслотой дабратворна ўплывае на хворых на анемію. Таксама станюча гэты сок ўплывае на людзей з сардэчна-сасудзістымі захворваннямі і запішняй вагой.

У ЯБЛЫЧНЫМ СОКУ змяшчаюцца такія карысныя для арганізма мікрэлемэнты, як магній, калій, фосфар, натрый, медзь, вітаміны А, С, В1, В2 і інш. Яблычны сок можа выкарыстоўвацца для лячэння і прафілактыкі рэўматызму і артрыту. Таксама ён выдатна стымулюе апетыт. Карысны для страўніка, кішчачніка, печані. Яблычны лепшы за ўсе астатнія садавінныя сокі і сокаўнаеца з агародніннымі сокамі.

У Беларусі больш за ўсё прадаецца апельсінавага соку. На другім месцы стаіць таматны сок. У свеце першае месца ў продаж заімае таксама апельсінавы сок. А вось на другім месцы — яблычны.

ПЕРАВАГІ АПТОВАГА ГАНДЛЮ З ААТ «БЕЛБАКАЛЕЯ»

Гандлёвы комплекс ААТ «Белбакалея» мае халадзільныя камеры і складскія памяшканні, плошча якіх — звыш 40 тыс. кв.м.

ДАВЕДКА — адкрытае акцыянернае таварыства «Белбакалея» — гэта буйнейшы ў Рэспубліцы Беларусь гандлёвы комплекс з сеткай дробнааптовых і рознічных магазінаў, халадзільнымі камерамі, складскімі памяшканнямі, плошча якіх займае больш за 40 тыс. кв. метраў. Памяшканні абсталяваны спецыяльнымі вітражамі, дзе пазначаныя спецыяльныя арганізацыі рознага гандлю альбо індывідуальныя прадпрыемствы могуць атрымаць з прадукцыяй, якая ёсць у наяўнасці на складах, а таксама імамуэруеваемыя стэлажамі, цэхам фасуюкі. Прадпрыемства, створанае ў 1954 годзе, сёння працуе стабільна і паспяхова. Штогод павялічваецца колькасць кліентаў, якія прыязджаюць да паслуг таварыства. Сёння кампанія мае наладжаны партнёрскае сувязі з больш чым 200 буйнымі аічыннымі пастаўшчыкамі і прыблізна з 4000 пакупнікамі — арганізацыямі рознага гандлю і індывідуальнымі прадпрыемствамі. З прадпрыемствам супрацоўнічаюць практычна ўсе маазаіны сталіцы. Тавар ГМ «Белбакалея» можна сустрэць у гандлёвых прадпрыемствах і за межамі Мінска, прычым як у гарадах, так і ў вёсках. Прадукцыя з гандлёвай маркай «Белбакалея» сёння добра знаяма пакупнікамі. Гандлёвы знак — сланечнік — на упакоўцы з цукрам ці крупамі сёння ўжо з'яўляецца сімвалам прадукцыі высокай якасці, бо арганізацыя мае імпампліцы ўзнагароды, неаднаразова адзначалася як «Прадукт года», «Бранд года». Прадпрыемства прысуджана ганаровае грамата Савета Міністраў РБ «за вялікі ўклад у развіццё аптовага гандлю, стабільнае забеспячэнне насельніцтва прадуктамі харчавання».

ПРАСОЎВАННЕ ТАВАРАЎ Паколькі прадпрыемства мае шырокую гандлёвую службу, неспасадна кантактаваць з рознымі гандлем, яна выступае з прапановамі для вытворцаў. Напрыклад, сёння ўжо некаторыя вытворцы раіцца тут накіраваць, якая фасуўка тавару можа быць больш запатрабаванай, як працоўцаў свой тавар на рынку. ААТ «Белбакалея» праводзіць Дні якасці, на якія прыязджаюць прадстаўнікі рознага гандлю і вытворцы. Апошняя часта прывозіць слайды і фільмы, распавядаюць аб працэсе вытворчасці пэўнай прадукцыі, што, безумоўна, пазней пазітыўна адбіваецца на расце продажы.

УЛІК ПАТРЭБ СПАЖЫЎЦОЎ

Безумоўна, адна з асноўных пераваг ААТ «Белбакалея» — у тым, што прадпрыемства прапануе шырокі выбар тавараў аічынным і замежным вытворцам (2,5-3 тысячы найменняў!). Пагадзіцеся, любому магазіну зручна набавіць неабходны асартымент і ў неабходнай колькасці харчовыя тавары ў адным месцы. Трэба сказаць, што прадпрыемства фарміруе зборныя заўкі з дастаўкай і кожны асобна ўзяты магазін, а таксама на прадпрыемства грамадскага харчавання. У асартыменце ААТ «Белбакалея» — крупы, шматкі, цукор, соль, воцат, кандытарскія вырабы, тытунава і віна-гарэлкавая прадукцыя, сокі і безалкагольныя напоі, чай, кава і іншыя харчовыя тавары. Напрыклад, кансервацыя прадстаўлена прадукцыяй больш чым 20 заводаў, прычым пры выбары той ці іншай плодаагародніннай прадукцыі ўлічваецца не толькі кошт, але і якасць, і смак. 82-85 працэнтаў тавараў, прадстаўленых аптовай базай, — аічынным вытворцам. Але тут можна набавіць і замежную прадукцыю. Дарэчы, прадпрыемства з'яўляецца спеціалістам у аптовай прадукцыі (тут, між іншым, можна набавіць алкагольныя напоі, якія на Беларусі больш нікім не пастаўляюцца). — для прыкладу, пеністае венгерскае віно, гарэлка і настой «Хорціца», ліванскае віно). Таксама прадпрыемства ўваходзіць у спіс спеціалізацыяў па рыбных кансервах. Сярод тавараў,

выгадна працаваць. Прадпрыемства прадстаўляюць нам гандлёвыя скіды, і мы гандлюем па цэнах заводаў-вытворцаў. — Якім чынам вы выбіраеце пастаўшчыкоў? — Аічынным пастаўшчыкоў у нас у сярэднім каля 200. Гэта самыя ключавыя, самыя лепшыя прадпрыемствы. Наша арганізацыя сёння — гэта сучасны лагістычны цэнтр, свайго роду «перакрываючы» буйнейшых гандлёвых патакоў, які знаходзіцца ў пастаянным развіцці. Мы робім запасы толькі таго тавару, які карыстаецца попытам насельніцтва. Прадукцыя, якую мы сёння прадстаўляем, — дастаткова хадавая і рэнтабельная, на складах яна не залежаеца. Мы выходзім з патрэб розных аб'ектаў. Закупкі робяцца з улікам леташняй сітуацыі альбо ба аналізу, зробленага на працягу некалькіх гадоў. Мы падстроіваемся пад пакупніка, выбіраем прадукцыю, якая карыстаецца ў яго попытам.

Складскія памяшканні абсталяваны спецыяльнымі вітражамі, на якіх прадстаўлены тавар.

ЗРУЧНАЯ ўПАКОЎКА

Безумоўна, пры выбары тавару пакупнік звяртае ўвагу і на упакоўку. Адным з кірункаў дзейнасці ААТ «Белбакалея» з'яўляецца фасуўка круп і цукру. Цэх фасуўкі аснашчаны сучасным фасавочным абсталяваннем, якое дазваляе фасаванне прадукцыі рознай вагі ва упакоўку з «эканомным» лагатыпам кампаніі.

Мы адным з першых у рэспубліцы пачалі фасаванне цукру ў паперу — распаўвае Алена Уладзіміраўна. — Намі спецыяльна праводзіліся даследаванні, каб высветліць, у якой расфасуўцы пакупніку зручна набавіць прадукцыю. Так, цукор мы сёння фасуем у кілаграмавую упакоўку (поліэтылен і паперу). Мы адзіна, адзавяжучы на патрэбы пакупнікоў, зрабілі трохкілаграмавыя пакеты. У сезон нарыхтоўкі садавіны і агародніны вельмі попыт на 5 і 10-кілаграмавыя пакеты цукру. Мы працуем не толькі з рознічным гандлем, але і з кавярнямі, барама, рэстаранамі, пунктамі агульнага харчавання, для якіх робім 10-грамавую паперуювую фасуўку. Што тычыцца круп — яны фасуюцца ва упакоўку па 900 грамаў, прычым пашыраўся асартымент (сёння ў такой упакоўцы падаюцца тры віды рысу, грэчка, проса, ячынныя крупы і гарох). Аднымі з першых мы пачалі фасаванне крупы ў пакеты вагой 500 грамаў, што адразу было адзначана пакупнікамі.

ЭКАНОМІЯ ЧАСУ

ААТ «Белбакалея» — адзінае на Беларусі аптовае прадпрыемства, якое мае развітую сетку дробнааптовых магазінаў у Мінску, Маладзечне, Барысаве, Бабруйску, Оршы. У бліжэйшы месяц плануецца адкрыццё такіх крамаў у Мазыры і Слуцку.

У дробнааптовых магазінах прапануецца шырокі асартымент тавараў, дзе аплата праводзіцца на наўліны і беларускія рэаліі, а таксама магчыма дастаўка прадукцыі. Усё гэта дазваляе кліентам эканоміць час і закупіць тавары можа скампанаваць наборы тавараў пад заўку розных аб'ектаў альбо індывідуальных прадпрыемстваў і дзейнасці дастаўку на працягу трох працоўных дзён. Трэба адзначыць кампанія за высокакачэснае абслугоўванне кліентаў і аператыўнасць дастаўкі з мінімальнымі выдаткамі па сістэме «сёння на заўтра». Таксама прадпрыемства мае тры рознічныя магазіны, дзе любы пакупнік можа набавіць тавар па больш выгадным кошту (тут гаворыцца рознічна надбавка ніжэй, чым у іншых крамах). Варта згадаць і тады, калі вы рытуеццаце да юбілею ці вяселля, — не толькі таму, што набавіць усё неабходнае зможце па цікавых цэнах. Менавіта ў гэтых крамах можна пакуць заўку, дзе ўказаць, які менавіта вам патрэбны тавар. Напрыклад, вы аддаце перавагу гарошку і кукурузе пэўных вытворцаў.

ПЕРСПЕКТЫВЫ

Я пацікавілася ў Алены Уласевіч, якім чынам сёння мяняецца аптовы гандаль. — Мы імкнемся быць лепшымі ва ўсім! Не многія маюць сёння падобную інфраструктуру для прадстаўлення поўнага комплексу паслуг; — заўважыла Алена Уладзіміраўна. — Мы пастаянна ўдасканальваемся. Так, раней на прадпрыемстве не было свайго транспарту, а калі ўзнікла неабходнасць у хуткай дастаўцы, мы набавілі ўласны аўтамабіль. Маючы свой аўтапарк, убачылі, што вельмі неабходна ў аўтамабіль і дзейнасць. Сёння такія паслугі аказваем і іншым арганізацыям. У свой час не было і дробнааптовага складу, і магазінаў. Яд зноў жа для зручнасці кліентаў сёння мы развіваем такую сетку. Калі аптовы гандаль мае на ўвазе вялікую адрознасць, дробны от нам дазваляе пачынаць працаваць ад пачка. Напрыклад, некаму трэба падарваць усю па два пачкі спецыі, але 30 розных відаў, і мы выкаваем такую заўку. У нас пастаянна ідзе шпіроўка асартыменту, адрабам толькі лепшае. Кожны год карэктую нашы таварныя запасы, адбываецца аналіз, у час якога вырашаецца, колькі і якога тавару трэба трымаць.

Аптовы магазін-склад № 1 па адрасе: г. Мінск, Партызанскі праспект, 48.

КАМФОРТНЫ ўМОВЫ

Кліенты, якія трапляюць на аптовую базу прадпрыемства (яна знаходзіцца па адрасе: г. Мінск, вул. Прамысловая, 15), адзначаюць не толькі чысціню і парадка. Тэрыторыя добраўпарадкавана, з ранняй вясны да позняй восені тут красуюць кветкі. Прадпрыемства (а сёння тут працуе каля 600 чалавек) можа пахваліцца сваімі традыцыямі і карпаратыўнай культурай. Тут нават працоўваўся лозунг: «Калі ты лепшы, Парыж будзце!» Яго выязджаюць у цікавыя экскурсійныя туры (Піцер, Кіеў, Прыбалтыку і інш.). Таксама экажоры і выезды на прыроду арганізаваныя, з ранняй вясны да позняй восені тут красуюць кветкі.

Фасаваныя цэх.

ААТ «БЕЛБАКАЛЕЯ»
220075, Рэспубліка Беларусь,
г. Мінск, вул. Прамысловая, 15
Тэл.: +375 17 3445121
+375 17 3445571
тэл./факс: +375 17 3448912
www.belbalkaleya.by УНП 100025653

НЕ СПЫНЯЦА НА ДАСЯГНУТЫМ І ЦАЌЦЬ ТОЕ, ШТО ЁСЦЬ, — ТАКІМ ПРЫНЦЫПАМ КІРУЮЦА У ААТ «МАКРОДАР»

Уадкрытага акцыянернага таварыства «Макродар» багатая гісторыя, адлік якой пачаўся з 1946 года. Менавіта тады распараджэннем Савета Міністраў Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі быў створаны асфальтабетонны завод у складзе трэста «Будмеханізацыя».

Галоўны інжынер Мікалай ХМЯЛЕУСКІ.

У 1974-м прадпрыемства стала самастойнай адзінкай, а па ведамасным падпарадкаванні ўвайшло ў склад камбіната «Мінскбуд» Міністэрства прамысловага будаўніцтва (цяпер ГВА «Мінскбуд» Мінгарвыканкома). У 1993 годзе загадам Мінскага гарадскога камітэта па кіраванні дзяржаўнамаёмасцю і прыватызацыі завод быў перайменаваны ў ААТ «Макродар». Такая незвычайнай і загадкавай назва прадпрыемства расшыфруваецца проста — матэрыялы для дахаў («кровель») і дарог. Менавіта «Макродар» — асноўны вытворца і пастаўшчык асфальтабетонных сумесей (АБС) для па-тэрэ Мінска. Акрамя таго, гэта адзінае ў сталіцы прадпрыемства, якое выпускае і пастаўляе гарачыя асфальтабетонныя сумесі і напалены пясак круглы год. У той час як аналагічныя суб'екты гаспадарання прыпыняюць сваю дзейнасць зімой.

Асноўныя спажываўцы прадукцыі таварыства — буйныя дарожна-будаўнічыя арганізацыі, а таксама прыватныя фірмы, якія займаюцца добраўпарадкаваннем

дваровых тэрыторый і дробнаконтурных аб'ектаў. У тым ліку звыш 60% вырабаў спажываюць два найбуйнейшыя заказчыкі — УП «Гармаўтадар» і прадпрыемствы ГВА «Мінскбуд».

Драбільна-прасейвальная ўстаноўка.

Энергетык Віктар КАРЖАЕУ, начальнік вытворча-эканамічнага аддзела Аляксандр ДРАЗДОВІЧ, начальнік якасці Рыгор БУРАКОЎСКІ, сістэмны адміністратар Віктар ШУХАЎ і вядучы інжынер па ахове працы Уладзімір ХМЯЛЕУСКІ.

з іх энерга- і працоўныя затраты і сабекошт прадукцыі ў параўнанні з вырабамі канкурэнтаў на ўнутраным рынку. Але і гэта яшчэ не ўсё.

У 2006 годзе праведзена рэканструкцыя склада запаліўнікаў. Тут змяшчана стаячая драбільна-прасейвальная ўстаноўка для абгажання гранітнага шчыбеню. Яе магутнасць — 140 тон у гадзіну. Новая вытворчасць дазваляла атрымаць шчыбень высокай трываласці і ў гэтай меры знізіць залежнасць ад пастаўшчыкоў. Варта дадаць, што комплекс «МЛ» размешчаны з прывязкай да складскай гаспадаркі, транспартнай інфраструктуры. Гэта значна аблягчае разгрузку і захаванне сыравіны, а таксама складзіраванне і адгрузку гатовай прадукцыі. Рэжым работы ўстаноўкі дазваляе цалкам задаволіць унутраныя патрэбы прадпрыемства ў кубавідным шчыбені, а лішкі яго разліваюць спажывацям. І яшчэ адзін плюс. Запуск устаноўкі

дапамог наладзіць новы від вытворчасці — выпуск прадукцыі, якая не мае сезонных ваганняў.

Адным з акцыянераў таварыства — ТДА «Сінтэз-Інвест-Груп» куплена і прадастаўлена ў арэнду ўстаноўка па мадыфікацыі бітуму GRA 15/30 Л вытворчасці той жа кампаніі «Бенінгхавен». Тым самым прадпрыемства атрымала магчымасць значна палепшыць якасць асфальтабетонных сумесей за кошт выкарыстання асаблівых мадыфікаваных бітумаў. Яны адпавядаюць тэхналагічным патрабаванням дарожнага будаўніцтва і вытворчасці матэрыялаў. Больш таго, імпартаваны энергасберэгаліны кампрэсары абсталяваны і кампрэсарная станцыя.

«Макродар» па-правае лічыцца сучасным аўтаматызаваным прадпрыемствам, адзіным сярод аналагічных, якое можа працаваць круглы год, і занесена ў рэестр высокатэхналагічных.

Асфальтазмяшальная ўстаноўка прадукцыйнасцю 320 тон у гадзіну.

Вышэйзачынае — толькі частка таго, што зроблена за даволі сціслы тэрмін. У планах — наладзіць вытворчасць бітумных эмульсій, мадэрнізацыя захавання на складзе мінеральнага парашка. А таксама — наладка замкнутага цыркулу вытворчасці: ад выпуску сумесей да ўкладкі асфальту, паколькі адказваць за канчатковы прадукт даводзіцца ў любым выпадку. Але, бадай, самая значная задумка — стварэнне сумеснага прадпрыемства (СП) з УП «Новыя адміністрацыйныя тэхналогіі» (г. Мінск) па выпуску палімерных шаткампаментарных мадыфікаваных дабавак для бітумаў. Тэрмін рэалізацыі праекта — снежань 2012 года. Штогадовы эканамічны эфект толькі па ТДА «Макродар» складае каля 2 млрд рублёў. Канчаткова пастаўка абсталявання агульным коштам каля 500 000 еўра здзейснілася ў сакавіку. У сапраўдны час вылучаны толькі вопытны тып дабавак у памеры 10 тон. У перспектыве серыйныя вытворчасць іх складае 600-800 тон у год. Навуковыя даследаванні вопытных

партый сумесей з выкарыстаннем айчынных дабавак сведчаць пра тое, што яны па сваіх тэхнічных і эканамічных характэрыстыках не ўступаюць імпартаўным аналагам.

Бясспрэчна, на «Макродары», які і на любым спецыфічным прадпрыемстве, сустракаюцца свае цяжкасці. Не заўсёды свечасова чыгунка пастаўляе транспарт для дастаўкі шчыбеню, парашкаў дагаворы і партнёры. У выніку абсталяванне працуе не на поўную магутнасць. А гэта ўсё ўплывае і на вытворчыя паказчыкі, і на прадукцыйнасць працы. Разам з тым, на заводзе шукваюць шляхі вырашэння праблем. А для людзей імкнучыся старыя нармальныя ўмовы працы і адпачынку Тут ёсць свая спартыўная зала, лазня, прапьяна. Робатнікі атрымліваюць дадатыя на харчаванне, прэмія да свят, у тым ліку і непрацоўчыя пенсіянеры. Прадпрыемства выдзяляе таксама беспрацэнтныя суды на будаўніцтва жылля, пецыю на аздараўленне і іншыя мэты.

УП 100059044

Асфальтазмяшальная ўстаноўка прадукцыйнасцю 200 тон у гадзіну.

Аператары дыспетчарскай службы Галіна СТАСЕВІЧ і Галіна ЧУБРЫК.

БУДУЙЦЕСЯ З НАМІ У ЛЮБЫ ЧАС!

ПРАДУКЦЫЯ ААТ «МІНСКЖАЛЕЗАБЕТОН» ЗАПАТРАБАВАНА ВА ЁСЕ ЧАСЫ І З'ЯЎЛЯЕЦА НАДЗЕЙНЫМ ПАДМУРКАМ ЛЮБОГА БУДАЎНІЦТВА

Генеральны дырэктар Аляксандр ШАБАН.

— Мы з'яўляемся не толькі наватарамі ў сваёй галіне, але і захоўваем традыцыі, прымаем удзел як у будаўніцтве сучасных будынкаў Мінска і рэспублікі, так і ў адраджэнні і рэканструкцыі старых, — кажа генеральны дырэктар Аляксандр ШАБАН.

Дзякуючы актыўнай дзяржаўнай інвестыцыйнай палітыцы ў будаўніцтва праграмах ААТ «Мінскжалеабетон» у 2011 годзе прыняло актыўны ўдзел у комплектацыі жалезабетоннымі канструкцыямі, сценавымі матэрыяламі, таварным бетонам, растварамі і іншай прадукцыі такіх знакавых аб'ектаў, як парк Перамогі, музей Вялікай Айчыннай вайны, аквапарк, комплекс «Маяк Мінска», тэатр імя Янкі Купалы, Дзяржаўны цырк, сярэдні шкول у мікрараёне Маскоўшчына, Каменная Горка, Сухарова і Лошыца, жылых мікрараёнаў Дружба, Сокол, Брыльвічы, Міхалова, Сцяпанка і інш. Дый наогул, амаль у кожным значным будаўнічым аб'екце краіны ў той ці іншай ступені выкарыстоўвалася прадукцыя ААТ «Мінскжалеабетон» — як у сталіцы краіны, так і ў рэгіёнах.

— Новы час дыктуе новыя падыходы да будаўніцтва, таму з кожным годам на

ўнутраным і знешнім рынках будматэрыялаў расце канкурэнтная барацьба. Але нашае прадпрыемства дастойна нясэ званне лідара будаўнічай галіны. Нягледзячы на крызісныя з'явы ў эканоміцы і спад будаўніцтва, прадукцыя нашага

ААТ «Мінскжалеабетон»
220118 Мінск, вул. Кабушкіна, 66а
(017) 296-56-73, тэл./факс
(017) 341-01-73
E-mail: minskbeton@mail.by,
сайт: www.mgb.by

прадпрыемства запатрабавана па ўсіх пазіцыях: сёння ААТ «Мінскжалеабетон» нават не ў стане поўнасцю задаволіць патрэбы заказчыкаў, нягледзячы на шырокі вытворчы магутнасці. Высокая якасць выпускаемай прадукцыі з'яўляецца гарантам павышанага попыту да вырабаў ААТ «Мінскжалеабетон», — кажа Аляксандр Шабан.

Таму нашчаўчанне вытворчых магутнасцяў і выпуск новых відаў прадукцыі нясе ў сабе выкананне дзвюх важных для прадпрыемства задач — задавальненне пакупніцкага попыту, які ўзрос, і забеспячэнне дастойнага ўзроўню заробатнай платы работнікаў.

Ад падмурка да даху

«Мінскжалеабетон» вырабляе вельмі шырокі спектр прадукцыі (больш за 10 тысяч пазіцый), якая выкарыстоўваецца пры будаўніцтве як індывідуальнага жылля, так і вялікіх аб'ектаў прамысловага і сацыяльнага прызначэння, унікальных будынкаў, а таксама добраўпарадкавання тэрыторый. У прыватнасці, тут выпускаюцца розных тыпаў рамавы жалезабетонныя і бетонныя канструкцыі, будаўнічыя сумясі (бетон і растворы), таварная арматура (падоны і піламетэрыялы).

«Мінскжалеабетон» — гэта амаль адзінае прадпрыемства, дзе наладжана вытворчасць прадукцыі такога шырокага спектра. Па задуме такога гэтага было і створана — каб вырашаць пытанні па будаўніцтве аб'ектаў у Мінску. Сёння, акрамя галаўнога падраздзялення, якое размяшчаецца на сталічнай вуліцы Кабушкіна, 66а, у склад прадпрыемства ўваходзяць яшчэ тры адасобленыя структурныя падраздзяленні: Завод пустотных вырабаў (Мінск, вул. Сацыялістычная, 24), Завод будаўнічых канструкцый (Мінск, вул. Сяліцкага, 29), сельскагаспадарчы вытворчы філіял «Аграбуд» (Мінская вобласць, Чэрвеньскі раён, вёска Грабёнка). Вядома, у кожным рэгіёне ёсць аналагічны завод, можа трохі меншы па памерах, але вырабы сталічнага прадпрыемства запатрабаваны не толькі ў Мінску (хаця вялікая частка рэалізуецца менавіта тут), але і па ўсёй Беларусі.

Дарэчы, спецыялісты «Мінскжалеабетон» пастаянна распрацоўваюць новую прадукцыю, каб у пакупніка быў шырокі выбар. Так, напрыклад, нядаўна была асвоена плітка «Стары горад» — і яна заваявала папулярнасць у спажыва-

цоў. Як мяркуюць спецыялісты прадпрыемства, сёння людзі хочучь бацьчы пад нагамі не толькі стандартную прамавугольную плітку, але і што-небудзь арыгінальнае. Таму плітка «Стары горад» карыстаецца ўстойлівым попытам. І калі ўжо казаць пра тратуарную плітку, то не гэта адзінае, што на «Мінскжалеабетоне» выпускаюць яе не толькі класічна-шэрую, але і рознакаляровую. Праўда, на апошнюю ў час крызісу попыт трохі зменшыўся: з-за фарбавальніка яна каштуе трохі даражэй, і арганізацыі выбіраюць больш танную — шэрую. Але вядома, што гэтая сітуацыя часова.

Усяго каля 99% прадукцыі ААТ «Мінскжалеабетон» рэалізоўваецца ў межах краіны. Што тычыцца знешняга рынку, то ў 2011 годзе на экспарт было адрапулена прадукцыі на 95% больш,

чым у 2010-м. Вырабы сталічнага прадпрыемства знаходзяць збыт у маскоўскім, калінградскім, мурманскім рэгіёнах Расіі (у асноўным гэта зборныя жалезабетонныя канструкцыі — пліты перакрываў, лесвічныя маршы, перамычкі), фармовачныя паддоны паспяхова рэалізуюцца ў Азербайджан, а керамзітабетонныя блокі карыстаюцца добрым попытам у краінах Балтыі.

У сувязі з запланаваным у Праграме развіцця будаўнічага комплексу г. Мінска на 2011-2015 гады ростам маналітнага

і маналітна-каркаснага домабудавання, ААТ «Мінскжалеабетон» мае магчымасць забяспечыць патрэбы будаўнічых арганізацый і зборных жалезабетонна-растворных канструкцый. Для гэтага прадпрыемства істотна нарасціла ўласны вытворчы патэнцыял шляхам мадэрнізацыі і павелічэння магутнасці бетоначна-железобетонных вузлаў для атрымання высокамарачнага бетону з магчымым змяненнем адначасова да пяці хімадабавак і з аўтаматызацыяй тэхналагічнага працэсу падрыхтоўкі, паддачы і кантролю. Таксама арганізавана дастаўка бетонных сумесей на аб'екты ўласным аўтабэтоназмяшальнікамі, плануецца набыццё аўтабэтонапомаў і стварэнне падраздзялення па дастаўцы, паддачы і кладцы бетонных сумесей на аб'ектах, якія будуцца.

Мадэрнізавана і вытворчасць па выпуску запатрабаваных жалезабетонных вырабаў, павышана інтэнсіўнасць выкарыстання існуючых магутнасцяў па выпуску вібрапрэсараваных бетонных вырабаў, у тым ліку і керамзітабетонных блоках.

Хочаш экалагічны дом? Выкарыстоўвай керамзітабетон!

На керамзітабетонныя блокі ў ААТ «Мінскжалеабетон» ускладаюць вялікі надзеі, бо гэта новае пакаленне будаўнічых матэрыялаў. Хаця, у прынцыпе, усё новае — гэта добра забытае старое. Бо

нашы продкі будавалі дамы з прыродных матэрыялаў. А што такое керамзіт? Гэта апаленая гліна. Керамзітабетонныя блокі выпускаюцца прадпрыемствам з 1999 года, але ў 2007 годзе была запушчана лінія па вырабе гэтых блоках з высокай дакладнасцю па памерах. Керамзітабетонныя сценавыя блокі — гэта цёплы, лёгкі, экалагічна чысты, практычны і эканамічны сценавы матэрыял, які можна выкарыстоўваць як у масавым, так і ў індывідуальным будаўніцтве.

Дзякуючы сваёй выключнай вада-

стойкасці керамзітабетонныя камяні могуць прымяняцца ў канструкцыях вонкавых і ўнутраных сценаў і перагародкаў і памяшканнях з адноснай вільготнасцю паветра да 75% уключна. З 2005 па 2009 год у серыйную вытворчасць было запушчана 13 відаў сценавых керамзітабетонных камянёў, а зараз ужо праведзены работы па падборы саставу

і адпрацавана тэхналогія фармавання сценавых керамзітабетонных камянёў павышанай трываласці (M35 і M50). Выраб калібраваных керамзітабетонных камянёў і прымяненне тонкага раствору для кладкі станоўча адбыліся на цэгла-ізаляцыйных уласцівасцях матэрыялаў. РУП «Інстытут БелНІС» былі праведзены даследаванні цэплатэхнічных уласцівасцяў камянёў і вар'янтаў кладкаў з іх. У выніку была зроблена выснова, што гэты матэрыял можа выкарыстоўвацца пры ўзвядзенні вонкавых і ўнутраных сценаў будынкаў да 5 паверхаў уключна, унутраных перагародак, а таксама пры ўсталяванні папярэдняга апёрты сцен каркасных будынкаў і збудаванняў.

Варта таксама адзначыць, што ў 2007 годзе гэтая прадукцыя паспяхова прайшла сертыфікацыю на адпаведнасць працэсу кантролю вытворчасці з правам нанясення знака СЕ на сертыфікаваную прадукцыю. А ў 2009 годзе ААТ «Мінскжалеабетон» паўторна пацвердзіла права нанясення СЕ маркіроўкі.

Якасць, трываласць і даўгавечнасць

На прадпрыемстве разумеюць, што якасць выпускаемых вырабаў — гарант працоўнага тавару на рынках. Таму на ААТ «Мінскжалеабетон» вядучы дзейны і эканамічны сценавы матэрыял, які можна выкарыстоўваць як у масавым, так і ў індывідуальным будаўніцтве.

СТБ ISO 9001-2009 у 2009 годзе. Таксама на прадпрыемстве дзейнічаюць сістэма кіравання ахавой працы (СТБ 18001) і сістэма кіравання навакольным асяроддзем (СТБ ISO 14001).

Гэта паказвае, як на ААТ «Мінскжалеабетон» ставяцца да якасці прадукцыі: якасць, трываласць, даўгавечнасць — усё гэта адпавядае стандартам.

Задача № 1 — захаванне лідарства

Мінулы год быў няпростым для ўсіх прадпрыемстваў краіны. Не выключэнне — і ААТ «Мінскжалеабетон», бо ў крызіс скарацілася будаўніцтва ў краіне, шмат якія аб'екты былі замарожаны — гэта трохі знізіла попыт на будаўнічую прадукцыю і падкасіла планы па мадэрнізацыі вытворчасці і развіцці прадпрыемства. Аднак усё роўна дзейнасць ААТ «Мінскжалеабетон» застаецца рэнтабельнай: як кажуць трыба пастаянна падтрымліваюць высокі статус маркі і брэнда.

— Мы працягваем займаць адну з лідуючых пазіцый і ўлічваем пастаянныя змены рынку збыту. Моцнымі бакамі нашага прадпрыемства з'яўляецца высокая якасць прадукцыі і ўважанае цэнавая палітыка, вялікі вопыт працы кіруючага і вытворчага персаналу, а таксама наяўнасць сучаснага абсталявання, якое дазваляе выпускаць шырокую наменклатуру вырабаў, у тым ліку і нетыпавых, — перакананы генеральны дырэктар Аляксандр Шабан. — Мы цэнім сваіх старых партнёраў, а таксама заўсёды рады вітаць новых. Таму запрашаем усіх да супрацоўніцтва!

Матэрыялы спецыяльна падрыхтавалі: С. БАРЫСЕНКА, П. БЕРАСНЕУ, С. СУБСКО, А. ДЗЯДЗЮЛЯ, Н. ДРЭЛА, У. КУЛЕЦКІ, Т. ЛАЗОЎСКАЯ, В. ПАЗНЯКОУ, А. ФУРСАУ, У. ХІЛЬКЕВІЧ. Фота: М. БЕГУНОВА, М. ЖЫЛНСКАЯ, Я. ПЯСЕЦКІ і з архіва прадпрыемстваў.

■ Фестываль

ФАЛЬКЛОРНЫ ФЭСТ, ДЫСКАТЭКА І ЮШКА...

У Браслаўскім раёне 15-16 чэрвеня пройдзе міжнароднае свята традыцыйнай культуры «Браслаўскія зарніцы-2012» — адно са старэйшых у Беларусі, бо ўпершыню святкавалі яго яшчэ ў 1930-я гады.

Традыцыйныя святы народнай творчасці «Браслаўскія зарніцы» па праве можна лічыць працагам песенных фестываляў часоў Заходняй Беларусі. І таму ёсць доказы. У прыватнасці, газета «Кур'ер Віленскі» ў ліпені 1931 года паведаміла, што ў мястэчку Браслаў 28 чэрвеня адбылося першае павятовае свята песні. Уявіце сабе: у ім бралі ўдзел шэсць хораў, некалькі школьных калектываў. Агульная ж колькасць спевакоў складала больш за 470 чалавек, якіх слухалі каля дзвюх тысяч гледачоў. Аб свяце гаворыцца і ў пастаровае Браслаўскага выканкама і бюро райкама КПБ ад 19 чэрвеня 1953 года № 238 «Аб правядзенні раённага свята песні». Цяперашняя назва «Браслаўскія зарніцы» яму была прывосена пазней. Адбылася свята ў цэнтральным скверы, на Замкавай гары, а пасля пабудовы летняй эстраднай пляцоўкі — у лясарку «Леснічоўка». Свята ў тыя гады было прымеркавана да заканчэння веснавой сябу. Потым галоўная ўвага надавалася ўшанаванню перадавікоў. І толькі ў пачатку 1990-х гадоў мінулага стагоддзя сталі праводзіцца тэматычныя святы, якія працягваюцца да нашых гадаў.

У 2009 годзе свята «Браслаўскія зарніцы» атрымала статус міжнароднага. Праводзіцца яно з гэтай адрэджанай, развіццям, папулярнасцю лепшых традыцый і дасягненняў нацыянальнай, сусветнай культуры і мастацтва, умацавання міжнародных культурных сувязяў, падтрымкі замежных беларускіх дыяспар.

Аляксандр ПУКШАНСКІ

■ Сітуацыя

АЎТОБУСАМ ЦІ ПОШТАЙ Як легалізаваць патрэбную паслугу?

Дастаўка аўтобусам з аднаго населенага пункта ў іншы пакета, сумкі альбо канверта з тым ці іншым змесцівам выкарыстоўваецца даўно. Асабліва запатрабавана гэтая паслуга студэнтамі і іх бацькамі. Сапраўды, зручна: прыходзіш, дапусцім, на Гродзенскі аўтавакзал, перадаеш кіроўцы «маршрутку» пакет з адзеннем ці прадуктамі — і ўжо гадзіны праз чатыры дачка сустракае гэтую перадачу ў сталіцы. Усе бакі задаволены: і тыя, хто перадае ці атрымлівае перадачу, і хто (зразумела, за пэўную плату) ажыццяўляе яе транспарціроўку.

Гэтая паслуга быццам ужо стала нормай, аднак нядаўна кантралюючыя органы з ёй не пагадзіліся і распачалі рэйды па спыненні такой практыкі. На вышэйзгаданым аўтавакзале горада над Нёманам, ды і не толькі там, праводзяць сумесныя рэйды супрацоўнікі транспартнай інспекцыі, кантрольна-рэвізійнай службы аўтобусага парка, падатковай інспекцыі, ДАІ. І ўжо неаднойчы выяўляліся факты, калі перавозыцца «левыя» пасылкі. За гэта кіроўцы пагражае штраф у памеры ад чатырох да дзесяці базавых велічын. Узмацненне кантролю зусім не звязана са зменай правілаў аўтамабільных перавозак: перадача пасылкаў рэйсавымі аўтобусамі ніколі не ўваходзіла ў іх законныя функцыі, паведаміў карэспандэнт «Звязды» начальнік аддзела кантролю

могучы перадавацца не толькі пакеты для студэнтаў. Пра гэтым хто правярае змесціва пасылкі або саму асобу, якая яе перадае? Нядаўна, на прыклад, са сталіцы ў горад над Нёманам такім спосабам даставілі партыю «шэрых» мабільных тэлефонаў. А ў сумцы ў багажніку аддзелены рэйсавыя аўтобусы «Мінск — Вільнюс», як ужо паведамылася ў СМІ, аказалася... процітанкавая міна.

І вось тут — пытанне. З аднаго боку — клопат пра бяспеку, заслон на шляху магчымых злоўжыванняў пры транспарці-

роўцы тых ці іншых прадметаў. А з іншага — як легалізаваць гэтую паслугу для жыхароў напашчасціла старэйшаму з іх: ён атрымаў апёкі 45 працэнтаў паверхні цела, шпіталізавалі пацярпелага ў крайне цяжкім стане. У маладзёйшага

роўцы тых ці іншых прадметаў. А з іншага — як легалізаваць гэтую паслугу для жыхароў напашчасціла старэйшаму з іх: ён атрымаў апёкі 45 працэнтаў паверхні цела, шпіталізавалі пацярпелага ў крайне цяжкім стане. У маладзёйшага

Святлана МЯКІШ. Прычым за дадатковую плату магчыма і дастаўка непасрэдна па адрасе атрымальніка.

Зразумела, што ў тых жа «маршрутак» сёння застаецца перавага па тэрытарыяльным ахопе гэтай паслугай, колькасці рэйсаў. Аднак, з іншага боку, не лічыцца і з узмацненнем кантролю за «левымі» перавозкамі — і кіроўцам, і іх кліентам. Ды і пошта, пэўна, будзе развіваць гэтую паслугу, укараняючы яе як магі шырэй.

Барыс ПРАКОПЧЫК

■ Здарэнне

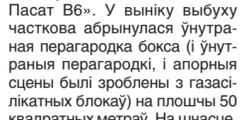
ВЫБУХ У СТАЛІЧНЫМ ГАРАЖЫ. ЁСЦЬ ПАЦЯРПЕЛЫЯ

У сталіцы з-за парушэння тэхнікі бяспекі пры правядзенні рамонтных работ з газавым абсталяваннем легкавага аўтамабіля двое рабочых, якія і займаліся дэмантажам, у выніку выбуху атрымалі апёкі галавы, твару, кісцей рук рознай ступені цяжкасці.

Гараж знаходзіўся на тэрыторыі прыватнага ўнітарнага прадпрыемства па вуліцы Сцебянёва. Выбух прагучаў бліжэй да пяці гадзін вечара.

Да месца выкліку былі накіраваны аўтацэстарны, аўтамабіль хуткага рэагавання, аварыйна-выратавальны аўтамабіль, машына медслужбы, пад'ёмны кран, зроблены запыт на машыны газавай службы, — распавялі падрабязнасці ў Мінскім гарадскім упраўленні МНС. — Падчас разбору было ўстаноўлена, што выбух газапаветранай сумесі ў гаражных

боксе памерам 8х15 метраў, які месціцца ў аднапавярховым будынку, адбыўся пры дэмантажы газавага абсталявання з легкавага аўтамабіля «Фольксваген Пасат В6». У выніку выбуху часткова абрушылася ўнутраная перагародка бокса (і ўнутраныя перагародкі, і апорныя сцены былі зроблены з газасілікатных блокаў) на плошчы 50 квадратных метраў. На шчасце, горшыя пранозы не спраўдзіліся: непасрэдна пад завалам нікога не аказалася. А вось рабочым — мужчынам 1975 і 1988 гадоў нараджэння — дасталася.

Фота А. ПІТА.

Асабліва не пашчасціла старэйшаму з іх: ён атрымаў апёкі 45 працэнтаў паверхні цела, шпіталізавалі пацярпелага ў крайне цяжкім стане. У маладзёйшага напарніка апёкі 6 працэнтаў паверхні цела, стан сярэдняй ступені цяжкасці.

Сяргей РАСОЛКА

■ Спяшайцеся бачыць і чуць!

«БАЗАРНЫ» ЎРАГАН 3... «QUEENN»

Ураган абавязкова будзе на сёлетнім міжнародным фестывалі мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску». І гэта не прагноз сіноптыкаў, якія, на жаль, часта памыляюцца ў доўгатэрміновых пранозах. У дырэктары 21-га Міжнароднага фестывалю мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску» ўпэўнены, што гэты «ўраган» не напугае, а наадварот, прыцягне ўвагу меламаману розных пакаленняў.

— 11 ліпеня ў канцэртнай зале «Віцебск» выступіць Праздніцкі аркестр Рэспублікі Беларусь (мастакі кіраўнік і галоўны дырыжор — Віктар Бабарыня). Музыканты прадставяць сімфронк-праграму «Ураган». У інструментальнай версіі аркестра ёсць шэдэўры класікі року такіх выканаўцаў, як «Scorpions», «Queen», «Guns n' Roses», «Metallica», «Deep Purple» і іншыя, — паведамілі ў дырэкцыі фестывалю. — У праграме «Ураган» возьмуць удзел папулярныя беларускія спявакі і тэлеведучыя Георгій Калдун і саліст аркестра Яўген Слукці. У творчым багажы Яўгена — перамогай на Міжнародным конкурсе маладых выканаўцаў «Ялта-2006», у Рэспубліканскім конкурсе «Зорка ўзнікла над Беларуссю» і ў праекце тэлеканала АНТ «Акадэмія талентаў» (2012 г.). Таксама выступіць юны вакаліст, пераможца дзіцячага тэлевізійнага конкурсу «Я — спяваю» Набіль Зарук. Ён выканае «Адажыя» Альбініні, адзін з самых папулярных музычных твораў другой паловы мінулага стагоддзя. З гэтай кампазіцыяй хлопца і перамог на конкурсе.

На момант падрыхтоўкі матэрыялу стала вядома, што ўжо прададзена больш за палову білетаў. Як кажуць, на «ўра» пайшлі білеты на бенефіс Льва Лешчанкі, канцэрты Валерыя Ірыны Алегравай, Веркі Сярдзючкі, выканаўцаў шансон, вечарыну гумару...

Аляксандр ПУКШАНСКІ

ВЫСОКІ ГРАДУС

У групе А пасля матчаў другога круга пакуль усе каманды маюць шансы на выхад у 1/4 фіналу. Гэта стала вядома пасля таго, як каманда Чэхіі з лікам 2:1 перамагла зборную Італіі ў першым раўндзе групавога раўндэ. У наступным раўндзе групавога раўндэ ўдзельнічаюць Італія і Іспанія. У наступным раўндзе групавога раўндэ ўдзельнічаюць Італія і Іспанія. У наступным раўндзе групавога раўндэ ўдзельнічаюць Італія і Іспанія.

ЦІКАВЫЯ ФАКТЫ ПРА ЕЎРА-2012

Яшчэ ніводнай зборнай у гісторыі еўрапейскіх чэмпіянатаў не удавалася абараніць свой тытул. Іспанцы могуць увайсці ў гісторыю як звабавінікі новага рэкорда. Зборная Германіі — самая вопытная. Яна не толькі ўдзельнічала больш за ўсіх у фінальных стадыях (10 разоў), але і часцей за астатніх становілася чэмпіянкай (тройчы). На кожнай з фінальных частак турніру выступае хоць бы адна каманда-дэбютант. Сёлета ёй стала зборная Украіны. Самая вялікая адлегласць паміж гарадамі-удзельнікамі складае 1850 кіламетраў. Менавіта столькі раздзяляе украінскі Данец і польскі Гданьск. Самы вялікі стадыён турніру размешчаны ў Кіеве. Ён прыме фінал чэмпіянату і размесціць на сваіх трыбунах 70050 гледачоў. Самым маленькім стадыёнам стала «Арэна Львоў» у Львове — 32767 гледачоў. Лепшым бамбардзірам сваёй нацыянальнай каманды на турніры з'яўляецца немец Міраслаў Клоза, які «распісаўся» ў варотах саперніка 63 разы. Самы нізкі рэйтынг ФІФА сярод усіх зборных-удзельніц фінальнай стадыі ў годзе гаспадынь — Польшчы. Каманда займае толькі 65-е месца.

■ Ну і ну!

ФЕДЗЯ-ПРАДКАЗАЛЬНІК ЖЫВЕ... У ГОРАДЗЕ

У Магілёве з'явіўся свой футбольны аракул. Гэта жыхар Магілёўскага заазада мядзведзь Федзька, вядомы публіцы сваёй любоўю да цукерак і іншых салодкіх ласунак.

Цяпер Федзька ўгадвае вынікі футбольных матчаў Еўра-2012. Паводле звестак з заазада, ён прадказваў безагаворачную перамогу Расіі над Чэхіяй і нічыіны вынік гульні паміж іспанцамі і італьянцамі. Якім чынам? З дапамогай пацягвання пачынаюцца — менавіта так вырашылі правесці спартыўную інтуіцыю мядзведзя. Пячэныя з «расійскай» талеркі падалося яму больш смачным за «чэшскае», а смакуючы пачыненне іншай футбольнай пары, ён не паграбавваў ласунам з абедзвюх талерак.

Праўда, наконт Расіі і Польшчы Федзька крыху памыліўся, аддаўшы перамогу расіянам. А можа ён проста «хварэў» за расіяна, бо сам родам з Карэліі? Хто ведае... Але ўжо дакладна вядома, што прадказаннямі мішка збіраецца займацца і далей.

Ілона ІВАНОВА

■ Сёння — Сусветны дзень донара крыві

КОЖНЫ ЗДАРОВЫ МОЖА СТАЦЬ ГЕРОЕМ

«Кожны донар крыві — герой». Ідэя сёлетняга дзёна Сусветнага дня донара крыві ў тым, што кожны з нас можа стаць героем, калі будзе здаваць сваю кроў. У нашай краіне 79 896 донараў крыві і 10 957 донараў плазмы. Сярэдні ўзрост першых — 41—50 гадоў, другіх — 31—40.

Прыгледзіцеся да донорскіх кадрах у рэспубліцы выбаранна ў сувязі з высокай матывацыяй насельніцтва, аднак немалаважную ролю іграе і матэрыяльнае стымуляванне. Сёння донары крыві атрымліваюць за адну крывадачу 334 тысячы рублёў, донары плазмы — 468 тысяч і донары трамбацэфарэзу — 780 тысяч. Памер гэтых выплатаў прывязаны да БПМ. Варта дадаць, што аічыныя донары маюць права на пазачарговае абслугоўванне ў арганізацыях аховы здароўя; могуць карыстацца пры выхадзе на пенсію тымі арганізацыямі аховы здароўя, якімі карысталіся да пенсіі; браць адпачынак у любы зручны для сябе час; па-за чаргой набываць білеты на ўсе віды транспарту; разлічваць на надбаўку да пенсіі (40 працэнтаў ад мінімальнай, што на сёння складае каля 74 тысяч рублёў).

Паводле слоў намесніка дырэктара па трансфузіялогіі РНПЦ трансфузіялогіі і медыцынскіх біятэхналогіяў Сяргея ЛЕШЧУКА, правядзення цэнтрам апітанні паказваюць, што справа не толькі ў грашоў вылітае. Людзі сапраўды ўсведамляюць важнасць гэтай справы. Дастаткова сказаць, што ў Беларусі 54 500 ганаровых донараў (у ганаровага донара — 40 крывадач або 80 плазмадач). Стаць жа донарам крыві можа кожны 18—60-гадовы грамадзянін рэспублікі або той, хто пастаянна пражывае на тэрыторыі краіны. Па рашэнні ўрачэбна-кансультацыйнай камісіі ўзрост донара, дарчыні, можа быць і працягнуты. Галоўнае, каб спецыяліста не знайшлі ў патэнцыйнага здатчэка супрацьпаказанняў. Існуе каля 50 абсалютных і звыш 30 адносных супрацьпаказанняў, пры якіх нельга здаваць кроў.

Як адзначаюць спецыялісты, крывадачу ў нейкім сэнсе дапамагае арганізму абнаўляць клетачны састаў. Так, адно са скандынаўскіх даследаванняў, праведзенае ў гру-

пе донараў, якія рэгулярна здаюць кроў, паказала, што апошнія маюць павышаны імунітэт і меншую рызыку ўзнікнення сардэчна-сасудзістых захворванняў. Аднак не варта скідаць з рахунку той факт, што донарам, які быў сказана вышэй, можа быць толькі чалавек у прычыне абсалютна здарова. Сітуацыю прасвятляюць спецыяльныя абследаванні патэнцыйных донараў, у тым ліку агульны і біяхімічныя аналізы крыві. Акрамя таго, паколькі донар плазмы з'яўляецца на крывадачу кожны два тыдні, а донар крыві — кожны два месяцы, то абодва тыпу фактычна пастаянна павыні весці здаровае ідэальнае жыццё. З гэтай вылучэння скажана рэгістра донараў крыві і яе кампанентаў для апэратыўнай сістэмы абмену звесткамі па донарах крыві, асобах, якія маюць даначы і захворванні, пры якіх данацы крыві і яе кампанентаў супрацьпаказаны, паміж арганізацыямі службы крыві і іншымі арганізацыямі аховы здароўя...

Святлана БАРЫСЕНКА

ДОНАРАМ НЕ РЭКАМЕНДУЕЦА

— напярэдні дзень крыві ўжываць тлуства, смажанае, вострае, вэнджанае, малочныя прадукты, масла, яйкі; — ужываць алкаголь за двое сутак да працэдур; — прымаць аспірын, анальгін, іншыя прэпараты-анальгетыкі за тры сутак да працэдур; — курчыць менш як за 2 гадзіны да працэдур. Паводле слоў інструктара-валеолага 23-й гарадской дзіцячай паліклінікі г. Мінска Ірыны ШЫМАНСКАЙ, здача крыві — пэўная нагрузка на арганізм, калі страту вадкасці і цырку неабходна аднаўляць. А таму дзейнічаюць афіцыйныя меры падтрымкі донараў. Пасля працэдур неабходна ўстрымацца ад інтэнсіўных фізічных нагрузкаў, лаболейніц і паўнацэнна харчавання. Для аднаўлення цыску донору рэкамендуецца ўжываць шакалад, каву, гематаген. Здаваць цэльную кроў можна не часцей за 1 раз за 60 дзён. Мужчыны могуць здаваць цэльную кроў не часцей за 5 разоў у год, жанчыны — не часцей за 4 разы. Нельга здаваць кроў пасля бяссоннай ночы. Жанчынам нельга здаваць цэльную кроў падчас менструацыі, за тыдзень да яе і на працягу тыдня пасля. А таксама падчас цяжарнасці і ў перыяд лактацыі (для аднаўлення пасля родаў і груднога кармлення звычайна патрабуецца 1,5-2 гады). Вага донара павінна быць не менш за 50 кг, ціск не ніжэй за 100/80.

НАШЧАДАК ПАЭТА-САМАВУКА

Наш сённяшні гасць — Герард Сівіцкі, унук паэта з-пад Валожына Уладзіслава Сіва-Сівіцкага, вядомага знаўца літаратуры пад псеўданімам Стары Улас.

Герард Уладзіслававіч — генерал-маёр МУС у адстаўцы. Нарадзіўся ў 1935 годзе ў Валожыне ў сям'і сына Старога Уласа — Уладзіслава Сівіцкага. Як і дзед, у малым узросце асірацеў, усяго ў жыцці дасягаў сам. Працаваў на адказных пасадах, у 1990-я гады абраўся дэпутатам Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, з'яўляўся намеснікам старшыні камісіі па заканадаўстве.

Першае ўражанне ад сустрэчы з Герардам Уладзіслававічам — гэта ўпэўненасць, што перад табы чалавек з немалым жыццёвым вопытам. Такіх людзей узрост толькі ўпрыгожвае. І прыемная нечаканасць: чысцотная беларуская мова. Падчас размовы з ім не знікала ўпэўненасць у неардынарнасці яго як асобы. І не дзіва — было ў яго павучыцца! Бо, паводле сведчанняў сучаснікаў, сам Стары Улас, вясковы паэт-самаву выклікаў да сябе з боку ўсіх тых, хто яго ведаў, выключна паважлівае стаўленне: «...Сяляне паважалі высокага, прыгожага, з вусамі і невялікай — клімам — бародкай лысінкага, які паводзіў сябе з ім як з роўнымі, спачувай ім, дапамагаў песам, заступаўся за іх, калі трэба было, перад самім графам» (З прадмовы В. Рагойшы да зборніка «Год беларуса»).

Унук пераняў ад дзеда ўсе вышэйпералічаныя якасці, і гэтым ёсць нямаля сведчанні. Дарчыні, ва ўпраўленні ўнутраных спраў Брэсцкага аблвыканкама ў створаным там Музеі міліцыі асобна экспазіцыя прысвечана менавіта яму, былому кіраўніку сілавой структуры вобласці.

Герард Уладзіслававіч, калі ў ўпершыню ўсвядомілі, што з'яўляецца нашчадам таго знакавага для беларускай культуры чалавека? — Нездзе пасля вайны, ці то ў 1947-м, ці то ў 1948 годзе пабачыў свет чарговы выпуск аднаго з грунтоўнейшых выданняў па гісторыі беларускай літаратуры. І там прысутнічаў добры абзац пра творчы шлях Старога Уласа, Уладзіслава Сіва-Сівіцкага. Падрабязна, што ён быў знаёмы з Янкам Купалам, яны нават сябравалі. Дарчыні, Іван Дамінікавіч і Уладзіслава Францаўна, яго жонка, былі па-чалавечы ўдзячныя Старому Уласу: на пачатку XX стагоддзя, у Вільні, ён іх пазнаёміў, стаў, па сутнасці, іх сватам. Дык вось, у артыкуле тым адзначалася, што Уладзіслаў Сіва-Сівіцкі не проста быў пад-самавука, а ён стаў ля вытокаў беларускай літаратуры, быў аўтарам некалькіх цікавых вершаваных апавяданняў, якія добрым словам згадваў Максім Гарэцкі. І вось тады я і ўсвядоміў, што з'яўляюся ўнукам вядомага чалавека. Але ж Стары Улас пра рэвалюцыю не пісаў, таму доўгі час заставаўся па-за шырокай увагай афіцыйнага літаратуразнаўства.

Пра ваюшага сваяка Максім Гарэцкі казаў як пра «паэта з магістравой рукою», які не толькі выйшаў з народа, але і сам атысямліваў сябе з народам. У сувязі з гэтым хацелася пацікавіцца: як складаліся лёсы членаў вашай сям'і, ці звязаны то-небудзь сваё жыццё з літаратурай? — Мы ўсе жылі ў вельмі складаным часе. Перадвоенны, пасляваенныя гады... Бацьку майго ў 1943 годзе немцы расстралілі ў Валожыне, а мы, дзеці, засталіся сіротамі. У пасляваенныя гады жылося цяжкавата. Наколькі я ведаю, ніхто ў нашай сям'і большай літаратурай не займаўся. Старэйшы сын Старога Уласа, адзін з маіх дзядзюкаў, жыў у Вільні, яшчэ адзін сын пайшоў па вайсковай частцы, здаецца, быў вядомым лётчыкам. Астатнія ж (а ў Старога Уласа дзяткі было васьміра) паабзаводзіліся сем'ямі і раз'ехаліся хто куды. Добра памятаю сваю бабуню Антаніну, жонку майго дзеда Уласа менавіта яна настаяла на тым, каб мяне назваць Герардам. З дому яна была Вайцяхоўская (шляхцічка, казалі), і Стары Улас так закахваўся ў яе, што ўпотаў свае пачуцці выклаў вершам на паперы...

— Вас запрашалі?

Фота Я. КОТЛЯ

— Калі Старому Уласу споўнілася 140 гадоў, на адным з мерапрыемстваў прысутнічалі і я, мой сын і ўнук — тры пакаленні нашчадкаў паэта. Было шмат народа, чыталіся вершы Старога Уласа, гучалі літаратурныя кампазіцыі ў выкананні вучняў школы. Тады істотна падтрымалі гэтую ініцыятыву і мясцовыя ўлады. Увогуле, мая і ўсіх маіх родзічаў удзячнасць адрасавана валожычанам Сяргею Маляўскаму, Генадзе Равінскаму, Антону Гедрыцю, Аліне Барадака і ўсім тым, хто не забываўся і не забываецца на майго дзеда, ушаюнае паміць земляка. У Валожыне адна з вуліц названа ў гонар Старога Уласа. А на доме, які належаў яму, умацавана памятная шыльда. Самыя шчырыя словы павагі адрасую шаноўнаму прафесору Вячаславу Рагойшы, які здзейсніў тытанічную працу, каб сабраць у адно цэлае творчы спадчыну дзеда, яна выйшла асобнай кнігай у 1990 годзе. Уявіце, колькі трэба было ўзяць архіваў, адшукаць старых газетных падшывак, каб усё гэта на свет Божы выцягнуць! І якую прадмову цудоўную да зборніка «Год беларуса» Вячаслаў Пятровіч напісаў... Гэта шмат у чым заслуга і нябожчыка Генадзя Кахановскага, што імя Старога Уласа паўстала з небыцця. Мой дзед шмат зрабіў для беларускай культуры. Па сутнасці, ён стаў ля вытокаў беларускай літаратуры разам з Купалам і Багдановічам. Калі я працаваў у Брэсце, там неяк збралі паэстаў, пісьменнікаў. І прымалі мы і сябе ў гасцяў Івана Чыгрынава. Ён запытаўся, ці чуў ён імя Старога Уласа, і атрымаў станоўчы адказ: «Чаму ж, ведаю! Яго творчы спадчыну вывучае акадэмічная навука, таму што ён стаў ля вытокаў беларускай літаратурнай мовы, нягледзячы на тое, што інстытуту ніякіх не заканчваў!» Даведаўшыся, што я ўнук Старога Уласа, Іван Гаўрылавіч пацікавіўся і маім жыццём...

— А з якімі пісьменнікамі вам яшчэ папачасціла сустрэцца на жыццёвым шляху і хто найбольш запамінуўся? — Гэта маё даўняе думка-мара. На сёння гэта вельмі складаная справа. Быў у мяне знаёмы выкладчык гісторыі, пасля дырэктар Валожынскага краязнаўчага музея Мясцлаў Навіцкі. Ён пагадзіўся, але зазначыў, што ўсё гэта магчыма толькі на ўзроўні філіяла, адгалінавання ад галоўнага музея. Але ж гэта — рамонт, падбор штата супрацоўнікаў, арганізацыйная праца, і ў рэшце рэшт, усё ўпраўчае ў фінансвае пытанне. А вось куток у краязнаўчым музеі, пакойчык асобны — гэта больш рэальна. Калі б раённым упраўленне культуры выканкама звярнула на гэта ўвагу, думаю, усе, хто любіць роднае слова і культуру, былі б вельмі ўдзячныя.

Гутарыў Янка ЛАЙКОЎ.

ВЫРОШЧВАЕМ СПАРЖУ

Спаржа вядомая людзям з антычных часоў. Раней яе культывавалі ў лячэбных мэтах, як мацагонны і кроваачышчальны сродак. У эпоху Адраджэння спаржу абвясцілі афрандзіякам і таму забаранілі манахам яе ўжываць. У ежу выкарыстоўваюць маладыя далікатныя парасткі спаржы, якія толькі паказаліся зямлі. Як толькі ліставыя пупышкі пачнуць распуськацца, парасткі ўшчыльняюцца, становяцца цвёрдымі і непрыдатнымі для ежы.

Спаржа — адна з самых смачных, карысных і дарагіх агароднінных культур. Яна мае духмяны смак і дыетычную каштоўнасць, утрымлівае вітамін С. Дарэчы, правітаміну А ў ёй прыкладна столькі ж, як у таматах. Гэтыя факты маюць асаблівае значэнне, бо спаржа — ранняя культура, якую можна збіраць у адкрытым грунце ўжо ў красавіку, гэта значыць, у бядуню на свежую гародніну пару года. У парастках спаржы шмат раслінных бялкоў, вугляводу, мінеральных соляў, у тым ліку соляў калію, якія падтрымліваюць работу сардэчнай мышцы, утрымліваюць каратін, вітамін групы В, РР і шмат аскарбінавай кіслаты — 25 мг/100 г, як у яблыку. Акрамя таго, у парастках і карнішчы ўтрымліваецца лекавае рэчыва аспарагін, якое нармалізуе крывяны ціск, паліпаляе работу сэрца, сасудуў, нырака.

Размножаюць спаржу насеннем, якое высейваюць проста ў грунт. Сухое насенне ўзьдзе толькі дзён праз 20-30. Лепш папярэдне яго замачыць: заліць вадой (+30—35 °С) на 5-6 дзён і штодня яе мяняць. Затым насенне змяшчаюць у вільготную тканіну на 3—7 дзён — няхай прарастае. Проста намочанае насенне дае ўсходы на 10—15-ы дзень, а тое, якое наклінулася — на 7—8-ы. Ураджай можна атрымаць ужо на трэці год.

Спаржа любіць адкрытыя, добра асветленыя месцы. Кіслыя глебы неабходна правагнаваць. Карані спаржы размяшчаюцца блізка да паверхні, таму асноўныя запасы пажыўных рэчываў павінны знаходзіцца ў верхнім пласце глебы на глыбіні не больш за 30 см.

У красавіку наступнага года расліны можна перасадзіць на сталае месца.

Памятайце: спаржа будзе расці на адным і тым жа месцы каля 20 гадоў. Пры гэтым якасць пабегу з кожным годам будзе толькі паляпшацца, таму да выбару участка пад яе варта паставіцца з усёй адказнасцю. Закладка градкі спаржы раўнасільная закладцы пловага сада.

Спаржавыя градкі на пачатку і ў канцы лета.

На папярэдне падрыхтаваным участку выкапваюць разоры глыбіні 35-40 см і шырынёй 35 см (пажадана ў кірунку з поўначы на поўдзень). На кожны квадратны метр уносяць па 100 г поўнага мінеральнага ўгнаення і змешваюць яго з глебай. На дзве разоры насыпаюць грэбень вышыняй 7-8 см. Зверху праз 40—50 см адна ад другой высаджваюць па адной моцнай ці па дзве слабыя расліны, акуратна выпростваючы карані так, каб пупышкі карнішча знаходзіліся на 10-15 см ніжэй за паверхню. У цэнтр ставяць кол, да якога ў далейшым падвязваюць расліны. Калі неабходна пасадзіць спаржу ў некалькі радкоў, шырыня міжраддзёў павінна быць 1,2 м. Пры вырошчванні спаржы ў адзін рад размясціце яе так, каб на адлегласці 50—60 см ад цэнтра рада не было ніякіх шматгадовых культур.

Расліны добра паліваюць і засыпаюць слоём зямлі ў 5-8 см. У першы год валы можна таксама выкарыстоўваць для вырошчвання іншых культур, лепш за ўсё кустовай фасолі. Пры гэтым у ліпені неабходна ўнесці азотнае ўгнаенне.

На другі год перад утварэннем пабегу разоры зараўноўваюць. Паколькі расліны спаржы самі моцна развіваюцца і занадта вялікі вынас пажыўных рэчываў з глебы пашкоджаюць бы ім, паміж радкамі спаржы можна вырошчываць толькі культуры з кароткім вегетацыйным перыядам — напрыклад, раннюю салату, радзьку.

Па меры росту спаржы з-за пастаяннага ўнясення кампосту паступова ўтворацца валік, у якім і будзе фарміравацца далікатныя адбеленыя парасткі. Догляд спаржы зводзіцца да своечасовай праполкі, падкормак і паліваў.

Асаблівацю агародніннай спаржы з'яўляецца яе вялікая патрэба ў арганічных ўгнаеннях. Іх уносяць у якасці перыядычных падкормак і падчас штогадовай абгонкі раслін. Ні ў якім разе нельга зразаць «галінкі для букета» з агароднінных план-

Збор ураджая.

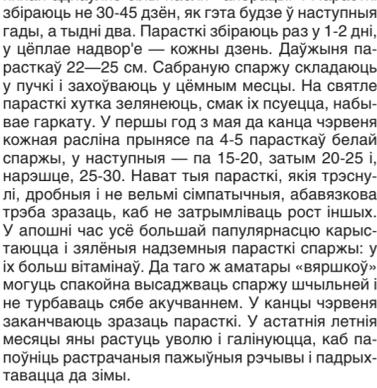
тацый спаржы: гэта аслабіць расліны і зменшыць ураджай налета.

Увосень, калі лісце пажоўкне, расліны цалкам зразаюць і праводзяць чарговую праполку ўчастка. Пасля гэтага спаржу засыпаюць слоём мульчы таўшыняй да 10 см.

Наступнай вясной расліны падкормліваюць поўным мінеральным угнаеннем — 60—100 г на 1 кв. м. Улетку праводзяць 2-3 падкормкі настоём каравяку ці птушынага памёту з дабаўленнем попелу. Рыхаць глебу на глыбіні 8-10 см, па меры неабходнасці паліваюць.

ЗБОР УРАДЖАЮ

Збіраць першы ураджай парасткаў можна са спаржы, якая дасягнула 3-х гадоў. Увесну рыхляць глебу і на 20-25 см акучваюць рады, але толькі над раслінамі. Гэта трэба, каб «адбляць» спаржу, не даць яе падземным парасткам развівацца. Замест ачухання можна выкарыстоўваць чорную святлонепранікальную плёнку. Акучыўшы плантацыю, сачыце за станам глебы: парэпаецца — праз дзень-два можна збіраць тыя самыя падземныя парасткі. Для гэтага акуратна вызвалім расліну, прыбраўшы зямлю ад парасткаў, якія і з'яўляюцца вострым нажом, не пашкоджаючы карнішча і пупышкі. Пасля гэтага зноў асцярожна засыплем куст зямлёй і ачухнем — няхай аднаўляе сілы пасля «аперацыі». Парасткі збіраюць не 30-45 дзён, як гэта будзе ў наступныя гады, а тыдні два. Парасткі збіраюць раз у 1-2 дні, у цёплае надвор'е — кожны дзень. Даўжыня парасткаў 22—25 см. Сабраную спаржу складаюць у пучкі і захоўваюць у цёмным месцы. На святле парасткі хутка зелянеюць, смак іх псуецца, набывае гаркату. У першы год з мая да канца чэрвеня кожная расліна прынясе па 4-5 парасткаў белага спаржы, у наступныя — па 15-20, затым 20-25 і, нарэшце, 25-30. Нават тыя парасткі, якія трэснулі, дробныя і не вельмі сімпатычныя, абавязкова трэба зразаць, каб не затрымлівалі рост іншых. У апошні час усё большай папулярнасцю карыстаюцца і зялёныя надземныя парасткі спаржы: у іх больш вітамінаў. Да таго ж аматары «вяршоў» могуць спакойна высаджваць спаржу шчыльна і не турбаваць сябе ачуханнем. У канцы чэрвеня заканчаюць зразаць парасткі. У астатнія летнія месяцы яны растуць уволю і галінуюцца, каб папоўніць растрэчанную пажыўныя рэчывы і падрыхтавацца да зімы.

ГАТУНКИ СПАРЖЫ

○ **Аржантэльская ранняя** — марозаўстойлівая, так што выдатна пачуваецца ўзімку. Рана спеє, дае добры ўраджай. Падземныя парасткі ў гэтага гатунку буйныя, з ружовымі галоўкамі, наземныя — зялёна-фіялетавыя.

○ **Слава Брауншвейга** — яшчэ адзін гатунак, які падыходзіць для нашага клімату. Ён познаспее, дае буйныя парасткі без валокнаў з белакавай мяккацю. Асабліва плас — устойлівы да пазелянення.

○ **Мэры Вашынгтон** — сярэдняранняя спаржа, падземныя парасткі ў яе буйныя, жуптавага колеру, з завозранай галоўкай, надземныя галінкі зялёна-фіялетавыя.

○ **Яліна Брауншвейга**, і Мэры Вашынгтон больш адчуваюцца да халадоў. Лепш збудаваць для іх лёгкае ўкрыццё, паколькі спаржа абмарожана — адзіны стан, у якім гэта расліна не будзе ні смачнай, ні карыснай, ні прыгожай.

Правілы паліву

Вільгаць — адна з асноўных умоў навакольнага асяроддзя, неабходных раслінам, нароўні са святлом, сілкаваннем, паветрам, цяплом. Яна растварае пажыўныя рэчывы глебы, якія ўсмоктваюцца каранямі, і забяспечвае іх транспартаванне да ўсіх органаў раслін.

Недахоп вады выклікае ападанне завязі, затрымлівае рост раслін, фарміраванне пладоў, змяншае іх якасць. Не менш шкодны і залішні паліў: скажам, маліна пры багатым арашэнні становіцца вадзяністай, і перавозіць яе ўжо немагчыма, трускаўка (садовая суніца) пашкоджаецца шэрай гніллю. Не прыносіць карысці і паліў нерэгулярны: калі пасля доўгачасовага перапынку старанна паліць моркву і іншыя караняплоды, яны могуць парэпацца.

Для таго, каб паліванне прыносіла раслінам толькі карысць, неабходна памятаць:

1. Пра тэмпературу вады для палівання;
2. Пра спосаб палівання (пад карань ці разам з лісцем);
3. Пра час палівання (раніца ці вечар);
4. Пра нормы паліву (колькасць вады на адзінку плошчы).

Запатрабаванне раслін у вадзе змяняецца на розных фазах развіцця: яна высокая ў перыяд прарастання насення, асабліва для цяжка прарастаючых — морквы, пяташкі, пастарнаку, а таксама для бабовых. Капусе і караняплодам вада патрэбна на працягу ўсяго перыяду вегетацыі (а цябля, напрыклад, неабходна пры адрастанні зеляніны і фарміраванні цыбуліны), а перад уборкай праціпаказана. Для многіх культур паліў не спыняецца і пасля збору ураджая. Так, для суніц, ён патрэбны падчас другаснага росту каранёў, калі ўзмацняецца рост новага лісця і адкладваюцца запасы пажыўных рэчываў у сцёблак і лісці.

Калі восень стаіць сухая, паліў праводзяць для пладоўных дрэў. Гэта дазваляе ім лягчэй перажыць зіму і паспяхова пладаносіць на наступны год.

36,6° НАВУКОЎЦЫ ВЫЯВІЛІ ЎПЛЫЎ УЗРОСТУ БАЦЬКІ НА ПРАЦЯГЛАСЦЬ ЖЫЦЦЯ ДЗЯЦЕЙ

Позняя бацькоўства нясе перавагі для выжывання нашчадкаў: дзеці і ўнукі ў мужчын сталага ўзросту генетычна «праграмуюцца» на больш працяглае жыццё. Аб гэтым сведчаць вынікі даследавання каманды навукоўцаў з ЗША, паведамляюць інфармагенцтвы.

Навукоўцам даўно вядома пра існаванне сувязі паміж працягласцю жыцця і памерам структур пад назвай «целамеры», якія знаходзяцца на канцах храмасом. Целамеры з'яўляюцца сховішчам спадчынай інфармацыі — ДНК. У агульным выпадку малая даўжыня целамераў азначае больш кароткае жыццё. Целамеры служаць для абароны храмасом ад пашкоджанняў. У большасці клетак з узростам яны становяцца ўсё карацейшымі, пакуль нарэшце клеткі не страчаюць здольнасць да самаўзнаўлення.

Аднак, як высветлілі навукоўцы, у сперматазоідах целамеры з узростам становяцца даўжэйшымі. А паколькі мужчыны перадаюць сваю ДНК дзецям праз сперматазоіды, доўгія целамеры могуць быць атрыманы ў спадчыну наступным пакаленнем.

Целамеры, вымераныя ва ўзрэху крыві паддоследных мужчын, былі тым даўжэй, чым старэй былі іх бацькі на момант нараджэння дзяцей. Падаўжэнне целамераў было яшчэ большым, калі дзядуля дзіцяці па бацькоўскай лініі таксама становіўся бацькам у больш познім узросце.

Такім чынам, кажучы навукоўцы, чым старэй бацька дзіцяці, тым вышэй у нашчадка шанцы пражыць доўгае жыццё. Цяпер у мужчын, якія на доўга адкладваюць пытанне асазвядзення нашчадкамі, з'явіўся важкі аргумент на карысць падобнага прамерування.

Кар. БЕЛТА.

МАЦІ, ДЗЕЦІ І ўРАЧЫ

За час цяжарнасці будучая маці наведвае жаночую кансультацыю да 20 разоў. Тройчы ёй выконваецца ўльтразвукавое даследаванне.

Як паведамае загадчыца лабараторыі праблем дзяцей і падлеткаў РНПЦ «Маці і дзіця» Маргарыта ДЗЕВЯЛІТОВСКАЯ, у нашай рэспубліцы захаваны ўчастковы прынцып аказання медыцынскай дапамогі. На аднаго акушэр-гінеколага амбулаторна-паліклінічнага з'яўна сёння прыпадае 1697 жанчын рэпрадуктыўнага ўзросту, на аднаго ўчастковага педыятра — 800 дзяцей, з іх 80 — ва ўзросце да 1 года.

Святлана БАРЫСЕНКА.

Здарэнне

Без газу засталіся 180 прыватных дамоў

Позна ўвечары прарвала газарэвод высокага ціску па вуліцы Студэнцкай у Заслаўі. У выніку без газабеспячэння застаўся не толькі прыватны сектар, але і некалькі прадпрыемстваў — напрыклад, Заслаўскі лакафарбавы завод, ДБУ №12.

— Здарэнне мела месца пры правядзенні земляных работ па пракладцы падземнага кабелю ўстаноўкай гарызантальнага свідравання. Была пашкоджана сталёвая труба размеркавальнага газарэвода дыяметрам 219 міліметраў, што залягала на глыбіні 2,6 метра, — расказалі ў Міністэрстве па надзвычайных сітуацыях.

На пашкоджаным участку спынілі падачу газу. Аварыйная брыгада УП «Мінгаз» адроз прыступіла да ліквідацыі аварыі. Робатнікі МНС правялі работы па аналізе паветранага асяроддзя: канцэнтрацыя газу ў паветры раўнялася практычна нулю.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Пажывіліся на зернякладзе

У Пастаўскі раённы аддзел унутраных спраў з адміністрацыі сельскагаспадарчага прадпрыемства паведамілі, што ноччу з зерняскалада ў вёсцы Ярава ўкралі пяцьдзесят кілаграмаў сухога малака. Дарэчы, склад знаходзіцца на тэрыторыі прадпрыемства, якая ахоўваецца. Міліцыянеры затрымалі аж трох «налітчыкаў». Высветлілася, што на злачынства пайшлі мясцовыя жыхары — двое рабочых і адзін беспрацоўны. Аддзелам следчага камітэта заведзена крымінальная справа.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

ШАШКІ

НАШ АЎТАР

Пад рэдакцыяй міжнароднага арбітра Мікалая ГРУШЭУСКАГА.

У іх белыя пачынаюць і выйграюць:

№ 16/6. **Белыя:** 6, 27, 39, 41, 42, 47, 48 (7). **Чорныя:** 18, 30, 31, 34, 36, 40, 43 (7).

№ 16/7. **Белыя:** 16, 19, 24, 29, 37, 38, 48 (7). **Чорныя:** 7, 8, 9, 10, 13, 15, 33, 36 (8).

Яго, Аляксандра Сапегіна, вы бачыце на здымку. Працуе ён дырэктарам Ходасяўскай сярэдняй школы Мясцяслаўскага раёна і выкладае мяцежную мову. У вольны час займаецца шашкавай кампазіцыяй. І даволі паспяхова: б'ю чэмпіёнам Беларусі, лаўрэат міжнароднага конкурсу памяці Гары Далідовіча, пяты прызёр чэмпіянату свету, пераможца міжнароднага конкурсу «Пінск-2011» у катэгорыі В. Таму з'яўляецца нацыянальным майстрам, майстрам ФМЖД і прадаўцамі да прыватнага майстра звання міжнароднага майстра. Наступная канструкцыя майстра была ацэнена ў 68,3 ачка па змесце, разбярэчыце яе самастойна:

РАШЭННІ «Разнастайны спецыяліст» (В. Варушыла): першы кампазіцыйны варыянт — 1. c6 2. e4 3. d:b2 4. g4+; другі КВ — 1. c8 2. b7 3. g4 4. b:a1 (b:c5) 5. h:f4 (a:b2) 6. a:b6 (a:c5) 7. d4 8. h:f6x. Аднак магчыма і 1. c8 2. g4x — заўважылі Аляксандр Белы (Наваполацк), Аляксандр Кіслы (Узда), Уладзімір Сяляжынскі (Рагачоў) і інш.

Аўтарскі: 15/9 (П. Шклубаў): b:c5, a:c5 (g:h2) b:a3 (f:g3) e:f4, e:f2, f:g3, g:g5, d:d8 (h:g1) a:b4, d:e3, b:c5, c:b4, d:e1 (a:b6) e:f2 (b:a5) f:e1x, 15/10 (П. Шклубаў): a1 (g7A) h8 (g3) d4, h4+. A(e3) c1 (f2) c3, g1 (b4) d4+. B(e7) c1 (g3) e3(h2) a7(g1A1) a1-d4 (c5), d4+. A1(d6) g1(c5) a7(g1) a1-d4 (b6) a3+ 16/4 (П. Вітошкін): 9 (5) 10, 30, 8x.

Бліц-62/6 (М. Грушэўскі): 3, 28, 121, 3 (14) 10, 20, 34 (19) 29x.

«Наш аўтар» (М. Цветаў): 472 (36:47 VP1) 41, 21-17, 42, 2, 19, 9, 2, 21, 7, 50x.

СВОЙ КОНКУРС Міжнародны гросмайстар Леанід Вітошкін (Гомель) працягвае яго чарговымі заданнямі.

A1...ab4 2. d:c3 3. e:c3x.

Калі вы падпісаліся на газету «Звязда» на III квартал або 2-е паўгоддзе 2012 года — запішыце картку ўдзельніка, выразаўшы і даслаўшы яе да 6 ліпеня ў рэдакцыю на адрас: 220013, Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10А.

Сярод падпісчыкаў 10.07.2012 г. будуць разыграны 7 прасаў, 7 чайнікаў, 7 кухонных машын, 1 пыласос для Мінскай вобласці і суперпрыз — печ ЗВЧ. Вынікі публікуюцца ў газеце «Звязда» да 21.07.2012 г.

Прызы можна будзе атрымаць у рэдакцыі па 30 верасня 2012 г. пры падачы квітанцыі аб падпісцы на «Звязду» на III квартал або 2-е паўгоддзе 2012 года і пашпарта. Пасля 30 верасня выдача прызю спыняецца і прэтэнзіі падпісчыкаў не прымаюцца. Правілы гульні чытайце ў газеце «Звязда» за 5.05.12 г.

Тэрмін правядзення гульні — з 5.05.12 па 30.09.12.

Пасведчанае аб дэражэйнай рэгістрацыі № 2008 ад 20.04.12, выданае Міністэрствам гандлю РБ.

4 Картка ўдзельніка — падпісчыка «Звязды» на III квартал або 2-е паўгоддзе 2012 года

Прозвішча, імя, імя па бацьку _____

Падпіска аформлена і аплачана ў _____ (адрэс) на III кв. або 2-е паўг. 2012 года

Жатні адрас і тэлефон _____ (індэкс)

Удачы ў розыгрышы!

Ф.СП-1

Міністэрства сувязі і інфарматызацыі Рэспублікі Беларусь

АБАНЕМЕНТ на газету ЗВЯЗДА з бесплатнымі ўкладкамі: _____ (індэкс выдання)

«Чырвоная змена», «Месцёе самауправленне», «Крына здароўя», «Жырандоль», «Купіць лепшае» — на 2012 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Каму _____ (прозвішча, ініцыялы)

Куды _____ (адрэс)

(паштовы індэкс) _____ (горад, населены пункт) _____

ДАСТАВАЧНАЯ КАРТКА на газету ЗВЯЗДА з бесплатнымі ўкладкамі: _____ (індэкс выдання)

ПВ _____ (індэкс)

«Чырвоная змена», «Месцёе самауправленне», «Крына здароўя», «Жырандоль», «Купіць лепшае» — на 2012 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Каму _____ (прозвішча, ініцыялы)

Куды _____ (адрэс)

(паштовы індэкс) _____ (горад, населены пункт) _____

НАРОДНЫ КАЛЯНДАР

17 чэрвеня — Мітрафан.
 18 чэрвеня — Дарафей. На Дарафея прыкмятаюць кірунак вятроў, з такімі ж прыметамі, як увечары пад Мітрафана. Калі надвор'е цёплае і яснае — збожжа будзе буйнае.
 19 чэрвеня — Іларыён. З гэтага дня звычайна пачынаецца праполка лёну, проса і жабжаны. Кажуць: «Прышоў Іларыён — благу траву з поля прэч».
 20 чэрвеня — Фядот. «Святы Фядот цягло дае — у жыта золата вядзе». «Святы Фядот на дождж павядзе — да благаго (коласа)».
 21 чэрвеня — Фёдар Летні, Фёдар Калодзённік. Час надыходу летніх наваліц. Гром ранкам — не на добрае: сена пагноіць.
 «Калі на Фёдара вялікая росы, лета, хоць і сухое будзе, дасць ураджай добры».
 22 чэрвеня — Кірыла. Канец вясне — пачатак лету. Летняе сонцастаянне. «На Кірылу зямля дае сілу». «З Кірыла дзя — што сонейка дае, то ў муржыка ў свіране». Старажытнаславянскае свята Купалле ў дні летняга сонцастаянны — ушанаванне агню.
 23 чэрвеня — Пачатак Пятровага посту.
 25 чэрвеня — Пётр Паварот. З Пятра сонца на зіму, а лета на спякоту. Высаджваюць апошняю капусту і агуркі.
 26 чэрвеня — Акуліна Грачышніца. «Грэчку сей або за ты-

УЖЕ В ПРОДАЖЕ! НОВЫЙ ЖУРНАЛ

Dacha, сад, огород — уход без хлопот!

В НОМЕРЕ:

- КРАСОТА ТРЕБУЕТ... УХОДА
- РЕСТАВРИРУЕМ ГАЗОН
- СЕКРЕТЫ ХОРОШЕГО УРОЖАЯ
- ТЕХНОЛОГИЯ ВЫРАЩИВАНИЯ ЧЕСНОКА
- УСТРОЙСТВО ДЕКОРАТИВНОГО САДА
- КОПИЛКА СОВЕТОВ
- В ПОМОЩЬ НАЧИНАЮЩИМ ДАЧНИКАМ

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА II ПОЛУГОДИЕ 2012 ГОДА!

ПОДПИСНОЙ ИНДЕКС 01332 В КАТАЛОГЕ «БЕЛПОЧТЫ»

ОГОРОДЬЧ

ДАЧА, САД, ОГОРОД — УХОД БЕЗ ЗАБОТ!

ВЫПУСК № 1514

ДАЧНЫЕ ХЛОПОТЫ

БОРЬБА С ВРЕДЯТЕЛЯМИ

ПО ПРАВИЛАМ АГРОТЕХНИКИ

ДЕЛО МАСТЕРА БОНТАС

СОРНЯК, ДРУГ ИЛИ ВРАГ?

Создаем водоем

Специальное предложение

52

Создаем водоем

Создаем водоем

Создаем водоем

Зелянец хрусціць — і ў кішні шамациць

Спажыўкаперарцыя закупіла ў насельніцтва 1 500 тон агуркоў. У асяго з канца красавіка нарыхтавана 2 765 тон гэтага «прадукту», што ў 2,5 раза больш, чым за аналагічны перыяд летась, паведамілі ў Белкаапсаюз. Традыцыйныя асноўныя пастаўшчыкі агуркоў — Столінскі і Пінскі раёны. Тут зелянцы каштуюць 2,5-5 тысяч рублёў за кілаграм. Спецыялісты адзначаюць, што кошт на агуркі можа змяняцца некалькі разоў на дзень. І розніца, верагодна, дзве-тры тысячы рублёў паміж, напрыклад, двума днямі. Белкаапсаюз ужо вядзе закупку ад насельніцтва капусты і суніц. Сёння цана капусты складае 3-4 тысячы рублёў за кілаграм, суніцы бяруць па 7-12 тысяч рублёў.

Сяргей РАСОЛЬКА.

